T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

İFK AYETLERİ TEFSİRİ VE İSLAM DÜŞÜNCESİNE YANSIMALARI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

RABIAH MILAD

DANIŞMAN

DOÇ. DR. BURHAN BALTACI

KASTAMONU 2017

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

İFK AYETLERİ TEFSİRİ VE İSLAM DÜŞÜNCESİNE YANSIMALARI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

RABIAH MILAD

Danışman Doç. Dr. Burhan Baltacı

Jüri Üyesi Yrd. Doç. Dr. Marwan Mohammed Moghalles

Jüri Üyesi Yrd. Doç. Dr. HakanUğur

KASTAMONU 2017

TEZ ONAYI

Rabiah MILAD tarafından hazırlanan "**İfk Ayetleri Tefsiri ve İslam Düşüncesine Yansımaları** " adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde savunulmuş ve **oy birliği** / ~~**oy çokluğu**~~ ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı**'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman	Doç. Dr. Burhan BALTACI Kastamonu Üniversitesi	.....
Jüri Üyesi	Yrd. Doç. Dr. Marwan Mohammed Abdullah MOGHALLES Kastamonu Üniversitesi	.....
Jüri Üyesi	Yrd. Doç. Dr. Hakan UĞUR Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi	.....

06/10/2017

Enstitü Müdürü Prof. Dr. Duran AYDINÖZÜ .....

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

İmza

Rabiah MILAD



ÖNSÖZ

Hamd, âlemlerin rabbi olan Allah'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. O'nun hidayete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidayete erdiremez. Şehadet ederim ki, Allah'tan başka ibadete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Ve yine şehadet ederim ki, Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) onun kulu ve resulüdür. Allah Teâlâ ona, aline, ashabına ve onların peşinden gidenlere kıyamet gününe dek rahmet eylesin.

Kuranı kerim, Hz. Peygamber'e indirilmiş son semavi kitaptır. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır. وَإِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ (192) نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ (193) عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ "*Şüphesiz bu Kur'an, âlemlerin Rabbinin indirmesidir. (Resulüm!) Onu Rûhu'l-emîn (Cebrail) uyarıcılardan olasın diye, senin kalbine indirmiştir.*"[1] Kuranı kerim her zaman ve mekâna uyumludur. Her ne kadar da belli bir dönemde inmiş, özel bir takım meseleleri ele almış, kıssalar ve risaletin inmesiyle ilgili olaylarda belirli kişiler hakkında bahsetmiş ve bu konularla İslam dininin yükünü omuzlayarak sağlam, insani kurallar inşa ettiyse de ancak tüm bunlarla beraber o, Allah Teâlâ'nın kıyamete kadar devam edecek mucizesidir.

Kuranı kerim birtakım olay ve meseleleri doğruya ve hakka işaret etmek, yalan ve yanlıştan alıkoymak için ele almaktadır. Şöyle ki itibar edilen, genel mana olup özel sebep olmadığı bilinmektedir. Bu durum ifk meselesinden de açıkça anlaşılmaktadır. Çünkü bu meseleyle Müslümanların töhmet, iftira ve namuslarına yönelik yapılan saldırılara karşı nasıl bir tutum takınmaları gerektiği açıklanmıştır. Bu olayın üzerinden asırlar geçmesine rağmen bu zamanda cereyan eden meselelere de ışık tutmaktadır. Allah Teâlâ bu ayetlerde iftira, yalan, nifak ve münafıkların, İslam toplumu ve bireylerine karşı olan niyetlerini bize açıklamıştır.

Kuranı kerim hem lafız hem de mana açısından bir mucizedir. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır. الٓرٰ كِتَابٌ أُحْكِمَتْ آيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ "*Elif. Lâm. Râ. (Bu sana indirilen), hikmet sahibi (ve) her şeyden haberdar olan (Allah) tarafından ayetleri*

[1] Şuara 26/192, 193, 194.

sağlamlaştırılmış, sonra da açıklanmış bir kitaptır."[2] Yine Kuranı kerim gayri Müslimlere, kendisinin aynısını getirmelerine yönelik hitabıyla bir hüccettir. Allah Teâlâ Kuran'ın, insan gücünün erişemeyeceği bir kitap olduğunu şöyle açıklamıştır. اَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوَرٍ مِثْلِهِ مُفْتَرَيَاتٍ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ "*Yoksa, "Onu (Kur'an'ı) kendisi uydurdu" mu diyorlar? De ki: Eğer doğru iseniz Allah'tan başka çağırabildiklerinizi (yardıma) çağırın da siz de onun gibi uydurulmuş on sure getirin.*"[3]

Daha sonra Allah Teâlâ onları evvelki bir surede olsa aynısından getirmeleriyle hitap ederek meydan okumuştur ve şöyle buyurmuştur. وَاِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَى عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِنْ مِثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَآءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ "*Eğer kulumuza indirdiklerimizden herhangi bir şüpheye düşüyorsanız, haydi onun benzeri bir sure getirin, eğer iddianızda doğru iseniz Allah'tan gayri şahitlerinizi (yardımcılarınızı) da çağırın*."[4]

Allah Teâlâ onların, Kuran'ın aynısını getirmekten acziyetini başka bir ayette şöyle teyit etmiştir. قُلْ لَئِنْ اجْتَمَعَتْ الْاِنسُ وَالْجِنُّ عَلَى اَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْاٰنِ لاَ يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا "*De ki: Andolsun, bu Kur'an'ın bir benzerini ortaya koymak üzere insan ve cinler bir araya gelseler, birbirlerine destek de olsalar, onun benzerini ortaya getiremezler".*

İthaf

Araştırma sorumlum, danışmanım kıymetli Doç. Dr. Burhan Baltacı'ya, başarılarımda dualarını eksik etmeyen sevgili anneme (Allah Teâlâ ömrünü hayırlı ve uzun eylesin), rahmetli kıymetli babama (Allah Teâlâ kendisine rahmet eylesin), değerli aileme, eşime ve sevgili çocuklarıma, görüş ve önerileriyle çalışmamı bitirme konusunda bana yardım eden herkese ve sevgili vatanım Libya'ya çalışmamı hediye ediyorum. Allah Teâlâ vatanımı emniyetli ve huzurlu eylesin.

Teşekkür

Yaptığımız işlerde bizleri müyesser ve muvaffak kıldığın nimetler üzere sana hamd ve şükrediyoruz. "Ey Rabbim! Beni; bana ve ana babama verdiğin nimetlere

[2] Hud 11/1.
[3] Hud 11/13.
[4] Bakara 2/23.

şükretmeye ve razı olacağın salih ameller işlemeye sevk et ve beni rahmetinle salih kullarının arasına kat!"

Ya rabbi, bana verdiğin nimetlere karşı sana hamd ve sena ediyorum. Allah Teâlâ'nın yardım ve inayetiyle bu çalışmamı tamamladım. Ya rabbi bu işimi rızana uygun kıl. Bu işimi bana ve Müslümanlara dünya ve ahiret faydası eyle.

Yine Kastamonu üniversitesi ilahiyat fakültesi çalışanlarına ve üstün gayretiyle İlahiyat Fakültesi dekanımız Prof. Dr. Mehmet ATALAN Bey'e teşekkürlerimi arz ediyorum.

Teşekkür ve takdirlerimi çok değerli, muhterem hocamız ve araştırma sorumlumuz sayın Dr. Burhan BALTACI'ya (AllahTeâlâ ondan razı olsun) sunuyorum. Allah Teâlâ onun dinini ve dünyasını hayırlı eylesin. Tezime katkılarından dolayı sayın Halil İbrahim GÖRGÜN'e ve Türkçe'ye çevirileri için sayın Ahmed Nureddin KATTAN'a teşekkür ediyorum. Hürmet, takdir ve teşekkürlerimi savunma komitesine sunuyorum. Allah onlardan da razı olsun.

Dünya ve ahiretleri için duacı olduğum, Haklarını asla ödeyemeyeceğim anne ve babama da teşekkürlerimi arz ederim. "*Rabbim! Tıpkı Beni küçükken koruyup yetiştirdikleri gibi sen de onlara acı.*" Ölenlere rahmet eyle hayattakilerine sıhhat ve afiyet ver.

İtiraf etmek gerekir ki küçüklüğümden beri beni eğitime ve çalışmaya sevk eden kardeşime de teşekkür ederim. Allah ondan razı olsun, onu bağışlasın ve onu cennet ehlinden eylesin.

Üniversite eğitimimde lisans ve mastırımı tamamlama konusunda bana olan desteğini hiçbir zaman eksik bırakmayan eşime de teşekkür ederim. Allah Teâlâ ondan da razı olsun. Din ve dünya işlerinde muvaffak eylesin.

Sevgili ailemi, kardeşlerimi de tabi ki teşekkürde unutmamam gerekiyor.

Bütün hamdler âlemlerin rabbi olan Allah Teâlâ'ya aittir. Salat ve selam âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Peygamberin, alinin ve ashabının üzerine olsun.[5]

[5] İsra 17/88.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

İFK AYETLERİ TEFSİRİ VE İSLAM DÜŞÜNCESİNE YANSIMALARI

RABIAH MILAD

Kastamonu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman: Doç.Dr. Burhan BALTACI

Allah Teâlâ aziz kitabının nur suresinde ifk kelimesini zikretmiştir. İfk; Hz. Aişe'ye atılan iftira ve suçlamadır. Bu nedenle Allah Teâlâ atılan iftiradan temizlemek için bu ayetleri indirmiştir. İftira ve yalan, şeriatta Allah Teâlâ'nın gazabını gerektiren kötü şeylerdendir. İnsanların mahremlerini zedelediğinden, namuslarını kirlettiğinden, kişilerin onurunu ve şerefini incittiğinden, aile ve toplumun yapısını bozduğundan dolayı Allah Teâlâ bunları yasaklamıştır. Allah Teâlâ bu günaha karşılık olarak dünya ve ahiret cezasını da şiddetli bir azap olarak belirlemiştir. Hz. Peygamber bunların büyük günahlardan olup Allah Teâlâ'nın gazabını celp ettiğini bildirmiştir. Dolayısıyla her Müslümanın böyle bir hataya düşmekten kendini koruması gerekir. İslam düşünce tarihindeki fikir akımlarının ifk ayetlerinin anlaşılmasına önemli yansımaları olmuştur.

Bu çalışmamız bir önsöz, bir giriş, dört bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. Birinci bölümde ifk olayı, zamanı, meselede geçen kişiler, Hz. Aişe'nin hayatı, faziletleri, Hz. Peygamberle evliliği ve ilmi seviyesinden bahsettim. İkinci bölümde ifk ayetlerin iniş sebeplerini, açıklamalı tefsirlerini ele aldım. Üçüncü bölümde İslami fırkalardan olan müfessirlerin ifk ayetlerinin kendisi için indirilen kimsenin suçsuzluğuna dair görüşleri, bazı Şiaların ifk meselesiyle ilgili eleştirileri, müminlerin annesini töhmet altında bırakan kimselerin hükmüne dair âlimlerin görüşleri, bu iftiranın yalan olduğuna dair deliller ve ifk ayetlerinin tefsirlerinin İslam düşüncesine olan etkilerini ele aldım.

Anahtar Kelimeler: Aişe, İfk, Nur suresi, İslam düşüncelerine yasıması, Tefsir.

2017, 115 sayfa.

Bilim kodu:

ABSTRACT

EXEGESIS OF IFK VERSES AND ITS EFFECT TO ISLAM THOUGHT

M.sc. Thesiz

Kastamonu University

İnstitute for social Science

Department of Basic İslamic Sciences

Supervisor: Assoc. Prof. Burhan BALTACI

Allah has mentioned the word ifq in the verse Light (Nur) in Holy Quran. Ifq; it is slander and accusation on Hz.Aisha. For this reason Allah has decreed these verses to cleanse the slander. The slander and the lie are the bad things that necessitate the wrath of Allah in Sharia. Allah forbids them because it hurts people's innocence, destroys their honor, hurts their honor and honor, and destroys the structure of the family and society. Allah has set the punishment of the world and the hereafter as a violent punishment in return for this day's work. The Prophet declared that these were the great sinners and summoned the wrath of Allah. Therefore, every Muslim must protect himself from falling into such a mistake. The Islamic thought has many implications in the interpretation of the verses of the efk. Some of them are positive, in accordance with what is stated in the Qur'an and Sunnah in proving the descent of the verses in 'Aa'ishah (may Allaah be pleased with her). And they were negative contrary to them, This research came in an introduction, a preface, four chapters, and an end. I spoke in the first chapter about the place and time of the occurrence of the incident, the personalities mentioned therein, and the wonders of the sign of the efk.

In the second chapter, I have discussed the reasons for descent of the verses, their commentary and their quotations. In the third chapter, I have discussed the effects of the commentaries of the Qur'anic verses of some who have been sent for him, the criticisms of the Qur'anic verses of the Qur'an. The results and the recommendations were extracted. One of the most important of these results is the proof of the innocence of 'Aa'ishah (may Allah be pleased with her) in the Qur'an, the Sunnah, the historical truth and the consensus of the Ummah. As well as distortion of the İsna Ashiria Shiites of the Qur'anic verses, and their denial of the Hadiths by challenging their validity, as well as the emergence of their contradictions and differences in their books, as well as the agreement of Ahl al-Sunnah and Mu'tazilah and Kharijites in the interpretation of the verses and the reason for their descent.

Key words: Aisha, Ifq, Nur verse, Impact on Islamic thought, Tefseer.

2017, 115 pages.

Science code:

İÇİNDEKİLER

İçindekiler

TAAHHÜTNAME iv
ÖNSÖZ 5
ÖZET 8
ABSTRACT 9
İÇİNDEKİLER 10
GİRİŞ 12
A.ÇALIŞMANIN ÖNEMİ 12
B.KONUNUN TERCİH SEBEPLERİ 13
C.ARAŞTIRMANIN METODU 13
D.ARAŞTIRMANIN HEDEFLERİ 14
E.ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR 14
F.ZORLUKLARI 16
G.İFK KELİMESİNİN ANLAMI 16
BİRİNCİ BÖLÜM 18
İFK HADİSESİNİN ZAMAN VE MEKANI, HADİSEDE ADI GEÇEN KİŞİLER 18
1.1.İfk Hadisesinin Zaman ve Mekanı 18
1.1.1.Tarihi 18
1.1.2.Sebebi 19
1.1.3.Beni Mustalik Savaşında Öldürülenler 20
1.2. İfk Hadisesinde Adı Geçen Kişiler 22
1.3. İfk Hadisesini Yaşayan Hz. Aişe 24
1.3.1.Hz. Aişe'nin Hayatı 24
1.3.2.Hz. Aişe'nin Fazileti ve Özellikleri 27
1.3.3.Hz. Aişe'nin Hz. Peygamberle Evlenmesi 35
1.3.4.İlmi Seviyesi 38
İKİNCİ BÖLÜM 42
İFK AYETLERİNİN TEFSİRİ 42
2.1.İfk Ayetlerinin Tespiti 42

2.2.İfk Ayetlerinin Nüzul Sebebi 45
2.3.İfk Ayetlerinin Detaylı Tefsiri 47
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 72
İFK AYETLERİNİN İSLAM DÜŞÜNCESİNDEKİ YANSIMALARI 72
3.1.İSLAM FIRKA MÜFESSİRLERİNİN HZ. AİŞE'NİN AKLANMASI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ 73
3.1.1.EHLİ SÜNNET MÜFESSİRLERİNİN GÖRÜŞLERİ 73
3.1.2.MUTEZİLE MÜFESSİRLERİNİN GÖRÜŞLERİ 75
3.1.3.HARİCİ MÜFESSİRLERİN GÖRÜŞLERİ 76
3.1.4.ŞİA MÜFESSİRLERİN GÖRÜŞLERİ 77
3.2.İSNA AŞERİYE ŞİA'NIN İFK OLAYI ÇEVRESİNDEKİ KARALAMALARI 82
3.2.1.ŞİA'NIN KARALAMALARI 82
3.2.2.ŞİA'YA REDDİYE 83
3.2.3.ŞİA'NIN REDDEDİLMESİNDE NAKLİ VE AKLİ DELİLLER 86
3.2.4.ŞİA'NIN İFK HADİSİNİN SIHHATİNİ KARALAMALARI 88
3.2.5.İSNA AŞARİYE ŞİALARININ HZ. AİŞE HAKKINDA KARALAMALARI 93
3.3.ULEMANIN, MÜMİNLERİN ANNESİ HZ. AİŞE'Yİ SUÇLAYANLAR HAKKINDA HÜKMÜ 96
3.4.MÜMİNLERİN ANNESİ HZ. AİŞE'YE SÖVMENİN YASAK OLDUĞUNA DAİR KURAN VE SÜNNETTEN DELİLLER 98
3.5.İFK AYETLERİNİN İSLAM DÜŞÜNCESİNE ETKİLERİ 100
SONUÇ 102
KAYNAKÇA 106
ÖZGEÇMİŞ 115

GİRİŞ

İlk dönemlerde tefsir sadece rivayete dayalıydı. Müfessir, Hz. Peygamberden gelen rivayetlerle yetiniyor veya sahabeden ve tabiinden gelen ilmi ve ictihadi bilgilerle iktifa ediyordu. Daha sonraki süreçte rivayetlerle birlikte rey ile tefsir ortaya çıkmaya başladı. Ayrılıkların ve fırkaların oluşmasıyla tefsir bundan etkilendi ve bu topluluklar Kur'ân'ı kendi görüşleri ve akidelerine uygun olarak tefsir etmeye başladılar. Böylelikle tefsirleri nakilden çok akla dayanmağa başladı. Hatta öyle ki; müfessir kendi fikri uğruna ibareleri çarpıtmaya başladı. Bu fırkalar arasında mutezile, şia ve hariciler bulunmaktadır. Sonuçta tefsir bu yaklaşımlardan ötürü olumsuz olarak etkilendi. Bu fırkaların arasında en çok ileri gideni Şia İsna Aşeriye grubu olmuştur. Öyle ki bunlar Kur'an'ın kendisine dil uzatacak kadar ileri vardılar ve onların yapmış oldukları bu şeyler tefsir kabilinden yazılan eserlerinde görülmektedir.[6] Biz de burada bu tür inhirafın yol açtığı bir meseleri ele aldık ki o mesele "ifk hadisesi"dir.

Burada konu başlığında seçmiş olduğumuz bazı ifadelerin sözlük ve ıstılah anlamlarına temas edeceğiz. Bu kavram arasında İslam düşüncesi, ifk ve yalan arasındaki fark ve bu meselenin neden "ifk" ismiyle anılması yer almaktadır.

Çalışmamızda "düşünce" olarak çevrilen "fikr" kelimesi lügatte, "bir şeyi akla getirme çabası" demektir.[7] Istılahta ise; "manayı ortaya çıkarmak için kalbin nazar ve tedebbüre yönelmesi" demektir.[8] Konunun İslam fırkalarıyla bağlantılı olmasından dolayı "İslam düşüncesinden" kastımız; Müslüman alimlerin farklı ilimlere ait akıllarıyla çıkardığı neticelerdir. Bu tezde bu kavramı kullanırken ifk hadisesinin merkezde olduğu gözden ırak tutulmaması gerekmektedir.

A.ÇALIŞMANIN ÖNEMİ

İffetli kadınlara iftira atmakla bireyin, ailenin ve toplumun onurunu incitme ve bu durumları hafife alma olduğundan ötürü Allah katında büyük günah olarak görülmektedir. Bu nedenle bu konunun öğrenilmesi ve bu durumlarda dedikodudan,

[6] Muhammed Hüseyn ez-Zehebî, *el-İtticahât munherife fî tefsîri'l-Kur'ânı Kerîm devâfiuhâ ve def'uhâ*, Mektebetü'l-Vehbe, 3. Baskı, 1987 Mısır, s. 47, 53, 54, 63.
[7] Ebu'l Fadl Cemaluddin Muhammed b. Mükrim li İbn Menzur el-Efriki el-Mısri, *Lisânu'l-Arab*, Dâru's-Sâdır, Beyrut, V, 65.
[8] Muhammed Amîm el-İhsân el-Müceddidî ve'l-Berketî, *et-Ta'r'ifâtu'l-fikhıyye*, Beyrut 2003, s. 167.

ortalıkta dolaşan söylentilerden uzak, başkalarına hüsnü zan beslemenin gerekliliğinden dolayı bu konu önem arz etmektedir. Yine bu çalışma başına bu iftira gibi bir durum gelen kişiye karşı nasıl muamelede bulunulması gerektiğinin öğrenilmesini sağlamaktadır. Bu durumda belalara karşı sabretmek, kaza ve kadere boyun eğmek, dua ve niyazda bulunarak Allah'a sığınmak ve her zorlukla beraber bir kolaylık olduğunu bilmek gerekir. Aynı zamanda bu çalışma, islami fırkalardan olan müfessirlerin, bu ayetlerin iniş sebepleriyle ilgili görüşlerinin bilinmesine yönelik önemlilik arz etmektedir. Şöyle ki bu çalışmayla Şiaların ayetlerle ilgili görüşlerinin, iftira ve eleştirilerinin zayıflığını ve bu ayetlerle ilgili çelişkili yorumlarından ötürü onlara nasıl cevap vermemiz gerektiğini anlamaktayız. Yine bu çalışmayla onların Hz. Peygambere ve eşlerine yönelik bozuk inançlarını öğrenme imkânımız oluşmakta ve bu ayetlerin yorumlarının islami düşünceye etkilerini anlamaktayız.

B.KONUNUN TERCİH SEBEPLERİ

Bu konunun tercih edilmesinin sebepleri şunlardır:

Yeryüzünün her tarafında iffetli erkek ve bayanlara yapılan iftiraların, namuslarına yönelik töhmet ve bu söylentilerin yaygınlaştırılmasıyla yapılan saygısızlıklar basit ve günah olmadığı zannıyla yapılmaktadır. Ancak bunlar Allah katında büyük günah olup Allah Teâlâ'nın azabını ve gazabını celp etmektedir. İşte bu durum bu konuyu seçmem ve yazmamdaki en önemli sebeptir.

Diğer bir sebep ise Şia ve oryantalistlerin ifk hadisesine ve iniş sebebine yönelik sürekli eleştirileridir. Yine ifk hadisine yönelik günümüze kadar devam eden eleştirileridir. Bu sebeple onlara yönelik kitap, sünnet ve âlimlerin reddiyeleriyle cevap vermemiz gerekir.

C.ARAŞTIRMANIN METODU

Bu çalışmamı kuran ayetlerini detaylı inceleyerek tanımlayıcı ve analitik metoda dayalı olarak yaptım. Yine bu çalışmamda bu ayetlerle ilgili bazı ehlisünnet tefsirleri ile mutezile, harici ve Şii tefsirlerini karşılaştırarak, karşılaştırma yöntemini kullandım.

D.ARAŞTIRMANIN HEDEFLERİ

1. İfk terimini öğrenmek ve iffetli bayan ve erkekler hakkında bunu sarf etmenin tehlikesini bilmek
2. Bu ayetlerin içerdiği vaaz, azarlama, yasak ve emirleri bilmek
3. Şia isna aşeriyyenin iddia ettikleri iftiraları ve bu hadisedeki tahriflerinden gayelerini bilmek
4. İfk hadisesinde oryantalistlerin tutumunu bilmek
5. Bu eleştirilere yönelik en önemli reddiyeleri bilmek
6. Müminlerin annesi olan Hz. Aişe'yi sövmenin yasak ve haram olduğuna dair Âlimlerin kitap ve sünnete dayalı görüşlerini ve delillerini bilmek
7. Ehlisünnet islami fırkalardan olan müfessirlerin bu ayetlerin nüzulüne dair görüşlerini bilmek
8. İfk ayetlerinin tefsirlerinin İslam düşüncesine etkilerini anlamak

E.ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Tefsir ve Kuran ilimlerinde yüksek lisans tezi, Malezya Uluslararası Medine Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi Tefsir Bölümü, *Nur Suresindeki İfk Hadisesi Ayetleri* başlığıyla analitik bir çalışma, öğrenci Halit bin Fehd el-Kuleyb el-Muğira, 2011 m.

İslam fıkhında yüksek lisans tezi, Kahire Üniversitesi Daru'l-Ulum kampüsü İslam Fıkhı Bölümü, *Kuranı Kerimdeki İfk Kavramı*, öğrenci Salime Ali Salim Cevaber, 2012 m.

İslami eğitim ve karşılaştırma yüksek lisans tezi, Ummu'l-Kura Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Mekke-i Mükerreme, *İfk Hadisesinden Çıkarılan Eğitim Değerleri* başlığıyla, öğrenci Sulafe bint Bekr Abdullah Kadı, 1998 m.

Türkiyede yapılan çalışmalardan bazıları ise şunlardır.

Emine Cankat Mahmat, *Hz. Aişe'nin Siyasi Olaylardaki Rolü*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, ss.63, Elazığ 2004.

Nimet Yilmaz, *Hz. Aişe'nin İlk Müslüman Topluma Sosyolojik Etkileri*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, ss.88, İstanbul 1998.

Esma Biçen Ayhan, *Hz. Aişe'nin Tefsir Metodu ve Tefsirdeki Yeri*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, ss.138, Van 2011.

Nilgül Öztürk, *Hz. Aişe ve Tefsir İlmindeki Yeri*, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, ss.125, Şanlıurfa 2007.

Hatice Görmez, *Hz. Aişe'nin Tefsir Rivayetleri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, ss.248, Ankara 2006.

Mediha Aynaci, *Hz. Aişe'nin İctihadında Takip Ettiği Usul*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, ss.83, İstanbul 2001.

Sevgi Tütün, *Taberi'nin Camiu`l-Beyan İsimli Eserinde Hz. Aişe'den Yapılan Rivayetlerin Tesbiti ve Değerlendirilmesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, ss.118, İzmir 1999.

Kadir Kinar, *Hz. Aişe`nin İçtihad Metodu ve Kaynakları*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, ss.184, Kayseri 1995.

Geçmiş çalışmalardan bazıları ifk ayetlerinin tefsirlerine değinmişlerdir. Ancak ben bu çalışmama ayetlerin beraatını sağladığı kişi hakkında İslami fırkalardan olan müfessirlerin görüşlerini, Şiaların eleştirilerine yapılan reddiyeleri, oryantalistlerin ifk hadisesine yönelik tutumlarını, Müminlerin annesi olan Hz. Aişe'yi sövmenin yasak ve haram olduğuna dair kitap ve sünnete dayalı delilleri ve bu ayetlerin tefsirlerinin İslam düşüncesine etkilerini de ekledim.

F.ZORLUKLARI

Çalışmamı yazma esnasında karşılaştığım en önemli zorluk vaktin dar olmasıydı. Bununla beraber bazı Şii, harici tefsirlere ve bazı Şia kitaplarına ulaşamamakta ayrı bir sıkıntıydı.

G.İFK KELİMESİNİN ANLAMI

Lügatta İfk: İfkin sözlük manası "yalan"dır. "İfk etti" demek, "yalan söyledi" demektir. Hz. Aişe hakkında iftiracılar dediklerini deyince, Hz. Aişe'nin hadisinde geçen ifk kavramı aslında yalan demektir. Burada ise ona atılan iftira ile yalan kastedilmiştir. İfk, "günah" demektir. Çoğulu "efaik"tir. Müzekker için "effak" yani çok yalancı, müennes için "efike" yani büyük yalan olarak kullanılır. "Kavm ifk etti" yani seni yalanladı ve haktan saptılar ve ona engel oldular. Effak; insanların yalan-yanlışla hak ve doğruluktan çeviren demektir. Me'fuk; yanlışı olmayan demektir. Adam hayırdan ifk etti demek ondan döndü demektir. Mu'tefikat, Allah Teâlâ'nın ters düz ettiği lut kavminin şehirleri olan mutefiketunun çoğuludur. Yine mu'tefikat esintisi farklı olan rüzgârdır. Me'fuke yer, yağmurun yağmadığı ve kurak kalan yerdir. Me'fuk, görüşü ve aklı zayıf kimse demektir. "Efeke'r-raculu" demek aklı ve görüşü zayıf oldu demektir. Efik ve me'fuk adam demek, görüşünde yanılmış demektir.[9]

Istılahta İfk: Münafıklardan olan yalancı kişilerin Hz. Peygamberin eşi, Hz. Ebu Bekir'in kızı Hz. Aişe ile büyük sahabi Safvan b. Muattal hakkında söyledikleri yalan iftiradır.[10]

İfk ile Kizb Arasındaki Fark: İfk; Allah'a, Resulüne veya Kuran'a karşı yalan söylemek, iffetli kişiye karşı iftira atmak gibi aşırı fahiş yalan demektir. Kuranı

[9] İbn Menzur, *Lisanu'l Arab,* X, 390-391; Bkz. er-Rağib el-İsfehanî, *Müfredatu elfazi'l-Kuran,* Dımeşk : el-Kalem Yayınevi, 4. Baskı, 1430 h/2009 m, s. 79; Muciddin Muhammed b. Yakub el-Feyruzabadi, ö. 817. *el-Kamusu'l Muhit,* 1998, s. 931.

[10] Muhammed Süleyman Abdullah el-Eşkar, *Zübdetu't tefsir bi hamişi Mushaf'ı Medineti'l Münevvera,* (1428h. 2007m.) s. 351; Hafız Ebu'l Fida İsmail b. Ömer b. Kesir el-Kureşi ed-Dımeşki, (ö. 774) *Tefsiru'l Kurani'l Azim*, Tayibe Yayınevi Riyad, 1. Baskı, (1418h.1997m.) 2. Baskı (1420h.1999m.) VI, 19; Nasıruddin Ebu'l Hayr Abdullah b. Ömer b. Muhammed eş-Şirazi eş-Şafii el-Beydavi, ö. 691, *Envaru't tenzil ve esraru't te'vili'l maruf bi tefsiri'l beydavi*, et-Turasu'l Arabi Yayınevi, Beyrut, IV, 100.

kerimde de bu mana ile kullanımı vuku bulmuştur. وَيْلٌ لِكُلِّ اَفَّاكٍ اَثِيمٍ "*Her günahkâr yalancının vay hâline!*"[11] Bu yalanın en kötü çeşididir. Çünkü iftira ve bühtandır.[12]

Kizb ise; olduğu durumun dışında verilen haberin ismidir. Arapça'da aslı taksirdir. Kizb ister çirkin fahiş olsun isterse de gayri fahiş olsun yalan demektir. Bir kimse, Zeyd çarşıda olmasına ragmen, "o evdedir" derse bu kizb olur. Buna, ifade edildiği gibi, fahiş bir çirkin yalan olmadıkça ifk denmez. Bu kelime Arapça'da aslında gerçekten yüz çevirmek anlamındadır. Kuranı kerimde [13]اَنَّى يُؤْفَكُون "*Nasıl (haktan) yüz çeviriyorlar*." şeklinde geçmektedir.[14]

Bu olayın ifk hadisesi diye isimlendirilmesinin sebebi: Hz. Aişe'ye iftira atanlar, iftira attıkları şeyle yüz yüze lkalmışlar ve Hz. Aişe kesin olarak onları iftiralarından beridir. El-Kınnuci'nin *Fethu'l-Beyan* adlı kitabında şöyle demektedir. "Allah Teâlâ'nın bu olayı ifk diye tanımlamasının nedeni çünkü bu durumun iftira olduğu Hz. Aişe'nin halinden anlaşılmaktadır. Vahidi'den[15] şöyle dediği nakledilmiştir. Kalp'in (çevirme) manası –bu kimselerin söylemiş oldukları laflarındaki ifkin kalp manasından alıntı olduğuna binaen– Hz. Aişe kendisindeki şan, şeref, akil, din, diyanet, nesep üstünlüğü ve iffetten ötürü övgüye layıktır. Hakkında iftira atanların yaptığı iş durumu aksine çevirmek ve fahiş bir iftira, apaçık bir yalandır."[16] Ebu's-suud şöyle demektedir. "Çünkü o iftiraya uğramış yani hakikatin aksiyle karşı karşıya kalmıştır."[17]

Bu tezde biz Hz. Aişe'nin masum olduğunu bildiren ayetlerin tefsirini yaparak tartışacağız. İslam düşüncesinin bu ayetlerin tefsirine etkisinden söz edeceğiz ve bu başlıkla ilgili alt başlıklara yer vereceğiz.

---

[11] Casiye 45/7.
[12] Ebu Hilal el-Askeri, *el-Furuku'l-lugaviyye*, el-İlmu ve's Sekafetu Yayınevi, s. 45-46.
[13] Maide 5/75.
[14] Ebu Hilal el-Askeri, *el-Furuku'l-lugaviyye*, s. 45-46
[15] Ali b. Ahmed b. Muhammed b. Ali el-Vâhidî en-Nîsâburî. (v.. h. 468). Tefsir ilminde önemli bir yeri vardır. En önemli eserleri arasında; *el-Basît, el-Vasît, el-Vecîz, Esbâbu'n-nuzûl, el-Meğâzî* yer almaktadır. Bkz. Ed-Dâvûdî, *Tabakâtu'l-müfessirîn*, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, I, 394, 395.
[16] Ebu't Tayyib Sıddık b. Ali el-Hüseyni el-Kınnuci el-Buhari*, Fethu'l beyan fi makasidi'l Kur'an,* (1248h.1307m.) el-Asriyye Kitapevi, Beyrut, (1412h.1992m.) IX, 179.
[17] Kadi'l Kudat İmam Ebu's Suud Muhammed b. Muhammed el-Ammari, *Tefsiru Ebi's Suud el-musemma İrşadu'l akli's selim ila mezaya'l Kur'ani'l kerim*, ö. 982h. İhyau't Turasi'l Arabi Yayınevi, Beyrut, VI, 160.

BİRİNCİ BÖLÜM

İFK HADİSESİNİN ZAMAN VE MEKANI, HADİSEDE ADI GEÇEN KİŞİLER

1.1.İfk Hadisesinin Zaman ve Mekanı

Beni Mustalık Gazvesi Hz. Peygamberin bizatihi katıldığı gazvelerden birisidir. Ifk hadisesi de bu gazve zamannında gerçekleşmiştir. Bu gazve uzun bir süre devam etmemesine rağmen bu süreçte İslam toplumunda infial uyandıracak hadiseler ve olaylar meydana gelmiştir. Bu süreçte münafıklar her türlü rezilliği yapmıştır.

1.1.1.Tarihi

Beni Mustalık gazvesi en sahih görüşe göre hicretin beşinci senesi şaban ayında olmuştur.[18] İbni Hişam[19] Medine'de vekil olarak Ebu zer el-Gıfari'nin bırakıldığını söylemiştir.[20] Nemile bin Abdullah el-leysi[21] olduğu hatta Zeyd bin Haris'[22]inde bırakıldığı rivayet edilmiştir.[23]

[18] İbnu Kayyim el-Cevziyye, İmam, Muhaddis, Müfessir, Şemsuddin Ebi Abdullah Muhammed b. Ebi Bekr ez-Zeri' ed-Dımeşki, *Zadu'l mead fi hedyi'l ibad* (691-751) 3. baskı, (1418h.1998m.) III,229.

[19] Abdülmelik b. Hişam b. Eyyub, Allame en-Nahvi el-Ahbari, Ebu Muhammed ez-Zehli es-Sedusi, *Hezbu's sireti'n nebeviye ve sema'ha min Ziyadi'l Bekai sahibu İbni İshak*, ona ait ensabı humeyr ve mulukuha adında musannef vardır. 218 senesi rebiulahirin on üçünde vefat etti. Başka bir rivayete göre 213 senesinde vefat etmiştir. ez-Zehabi, *Siyeru A'lami'n nubela*, X, 428,429.

[20] Cundub b. Cunade el-Gıfari, başka rivayette Cundub b. Seken, başka rivayette ise Berir b. Cunade. Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman döneminde fetva verirdi. Hz. Ömer'le beraber Kudüs'ün fethine iştirak etmiştir. Ona ait iki yüz hadis var. Seksen biri muttafakun aleyhtir. Zilhicce ayında vefat ettiği de söylenmektedir. Zehebi, *Siyeru A'lami'n Nubela*, II, 46,47,74,75.

[21] Nemile b. Abdullah b. Fakim b. Huzn b. Yesar b. Abdullah b. Kelb b. Avf b. ka'b b. Amir b. Leys b. Bekr b. Abdumenat b. Kinane el-Leysi el-Kelbi, İbnu'l Esir, *Usdu'l Ğabe*, s. 1207.

[22] İbnu Şerehil veya Şurahbil b. Ka'b b. Abduluzza b. Yezid b. İmruulkays İbni Amir b. Numan, Ahzab suresinde geçen şehit komutan. Mute gazvesinde sancağı alıp düşmanla savaştı sonunda mızrak darbesiyle öldürüldü. Mute gazvesi hicretin sekizinci senesi cemazeyievvel ayında olmuştur. O zaman henüz elli beş yaşındaydı. Zehebi, *Siyeru A'lamu'n nubela*, I, 220,229.

[23] Safiurrahman Mubarekpuri, *er-Rahiku'l Mahtum,* İhyau't Turas Yayınevi, s. 298 ; İbni Hişam, ö.213 veya 218 h. *es-Siretu'n Nebeviyye,* el-Kitabu'l Arabi Yayınevi, Beyrut, 3. baskı, (1410h.1990m.) 3/235 ; İmam Ebu Muhammed Ali b. Ahmed b. Said b. Hazm el-Endelusi, *Cevamiu's Sireti'n Nebeviyye*, ö. 456 h. El-Kutubu'l İlmiyye Yayınevi, Beyrut, 1. baskı, 1424 h.2002 m., s. 121 ; İbnul Kayyim el-Cevziyye, *Zadu'l Mead fi Hedyi'l İbad*, III, 230.

1.1.2.Sebebi

Hz. Peygambere Mustalikoğullarının, Haris bin Dırar[24] (Hz. Peygamberin eşi, Harisin kızı, Cuveyre'nin[25] babası) komutasında toplanıp, bir grup Arapla Müslümanlara karşı savaş niyetinde oldukları haberi ulaştı. Hz. Peygamber bunun üzerine onlara Bureyd bin el-Hasib el-Eslemi'yi[26] elçi olarak gönderdi. Bureyd, Haris bin Ebi Dırar'la görüştükten sonra Hz. Peygambere dönerek görüşmesini anlattı. Hz. Peygamber beraberinde daha önceki gazvelere katılmayan bir grup münafığın da olduğu bir orduyla sefere çıktı. Mustalikoğullarına ait sahil tarafında Mureysi adı verilen su kuyusunda taraflar karşı karşıya geldiler. Hz. Peygamber, Hz. Ömer'e[27] kendilerini iman etmeye çağırmasını emretti ancak onlar bu teklifi kabul etmediler. Hz. Peygamber de ordusunu düzenleyerek muhacirlerin sancağını Hz. Ebu Bekir'e Ensar'ın da sancağını Sad bin Ubade'ye teslim ederek savaşı başlattı. İki taraf mücadele ederek savaştı. Ancak Müslümanlar zafere ulaştı. O zamanlar Müslümanların zafer şiarı "emit emit" sözüydü. Allah Teâlâ Mustalikoğullarını hezimete uğrattı. Onlardan birçok kişi öldürüldü. Hz. Peygamber onların çoluk çocuk ve mallarına el koydu. Sahabe arasında bölüştürdü. Bu gazvede müslümanlardan sadece bir kişi şehit oldu. O da Hişam bin Subabe el-Leysi'dir.[28] Onu da sahabeden Ubade bin es-Samit'in[29] yakınlarından biri düşmandan biri sanarak şehit etmiştir.[30]

---

[24] Habib b. Haris b. Aid b. Malik b. Cezime, Mustalak b. Sa'd b. Ka'b b. Ömer b. Rebia el-Huzai' el-Mustalik, Hz. Peygamberin eşi binti Haris Cuveyriyenin babası. İbni Hacer, *el-İsabe,* s. 220.

[25] Binti Haris b. Ebi Dırar b. Habib b. Aid b. Malik b. Cezime, Huzaya bağlı Mustalikoğullarından, Hz. Peygamber onu azad etti ve onunla evlendi. Cuveyriye Hz. Muaviye b. Ebi Süfyanın döneminde elli yedi senesi Rebiyülevvel ayında vefat etti. İbn Sa'd, *Tabakatu'l Kebir*, X, 113,116.

[26] İbnu Abdullah b. Haris b. A'Rac b. Sa'd b. Rezzah b. Adiy b. Sehm b. Mazın b. Haris b. Selaman b. Eslem b. Efsa, Künyesi Bureyde Ebu Abdullah, Hz. Peygamberle hicret esnasında Müslüman oldu. Bedir'e katılmadı. Hz. Peygamberle diğer gazvelere katıldı. Horasanda altmış üç senesinde Yezid b. Muaviye döneminde vefat etti. İbn Sa'd*, Tabakatu'l Kebir*, VIII, 9.

[27] Ömer b. Hattab b. Nufeyl b. Abduluzza b. Riyah b. Kard b. Rezzah b. Adiy b. Ka'b b. Luey, Müminlerin Emiri, Ebu Hafs el-Kuraşi el-Adevi el-Faruk, yirmi üç senesi zilhiccenin sonlarında şehit edildi. Annesi Ebu Cehilin kız kardeşi Hanteme Binti Hişam el-Mahzumiyyedir. Risalet'in altıncı senesinde yirmi yedi yaşında Müslüman oldu. Zehebi, *Siyeru A'Lamin'n nubela,* hulefa-i raşidin cüzü, s. 71.

[28] Hişam b. Subabe b. Huzn b. Seyar b. Abdullah b. Kelb b. Avf b. Ka'b b. Amir b. Leys b. Bekr b. Abdumenat b. Kinane, el-Kinani el-Leysi, Mikyas b. Subabanin kardeşi, İbnu Esir, *Usdu'l Ğabe*, s. 1223.

[29] İbnu Kays b. Esram b. Fehr b. se'Lebe b. Ğanem b. Avf b. el-Hazrec. Tüm gazvelere Hz. Peygamberle katılmıştır. Remlede yetmiş iki yaşında hicri otuz dört senesi vefat etti. İbnu Sa'd onun Hz. Muaviye dönemine kadar yaşadığını söyleyenleri de duydum dedi. Zehebi, *Siyeru A'lami'n Nubela,* II, 5,10,11.

[30] İbni Hişam, *es-Siretu'n Nebeviyye,* III, 235; İbni Hazm el-Endulusi, *Cevamiu's Sireti'n Nebeviiyye*, s. 121; İbni Kayyim el-Cevziyye, *Zadu'l Mead fi Hedyi Hayri'l İbad*, III, 229,231; Mubarekfuri, *er-Rahiku'l Mahtum,* s. 298.

1.1.3.Beni Mustalik Savaşında Öldürülenler

Beni Mustalikten bazıları o gün öldürülmüştür. Ali bin Ebi Talip onlardan iki kişiyi öldürmüştür. Abdurrahman bin Avf[31] bir süvari öldürmüştür." [32] Kadınlardan Beni Mustalikin lideri Haris bin Ebi Dırar'ın kızı Cuveyriye, Tabit bin Kays'ın[33] ganimet hissesi oldu. Bu sahabi de kendisiyle mukatebe akdi yaptı. Hz. Peygamber de onun ücretini ödedi ve onunla evlendi. Böylece müminlerin annesi oldu. Bu nedenle Müslümanlar Beni Mustalik'ten yüz aileyi azad ettiler, onlar da Müslüman oldular.[34] Dönüş yolunda münafık Abdullah bin Übey bin Selul şöyle dedi: "Şüphesiz Medine'ye döndüğümüzde şerefliler (yâni münafıklar), zelil olanları (yâni Peygamberimiz ve ashabını) Medine'den çıkaracaktır." Abdullah bin Übey bin Selûl'un bu sözlerini duyan Zeyd bin Erkam, [35] Rasulullah efendimize gelerek olanları anlattı. Abdullah bin Übey bin Selûl, Peygamber efendimize giderek, özür diledi ve Zeyd bin Erkam'ın (radıyallahü anh) naklettiklerini, kendisinin söylemediğine dair yemin etti. Kendisi münafık olduğu için rahatlıkla yalan söyledi. Hz. Peygamber buna karşı Zeyd bin Erkam'ın haklılığına dair Allah Teâlâ'dan Münafıkun suresindeki vahiy gelinceye kadar sustu. Onları kendi tuzaklarına düşüren Allah Teâlâ her türlü noksandan münezzehtir.[36] *Sahihi Müslim*'de şöyle geçmektedir. "Hz. Peygamberle bir sefere çıktık. İnsanlar çok sıkıntılı bir duruma düştü. Abdullah bin Ubey bin Selul de arkadaşlarına şöyle dedi: "Rasûlullah'ın yanındakilere infakta bulunmayın ki çevresindeki bedeviler dağılıp gitsinler. Şayet Medine'ye dönerseniz mutlaka aziz olan zelil olanı oradan çıkaracaktır." Zeyd bin Erkam şöyle devam ediyor. Bu duyduklarımı gelip Hz. Peygambere haber verdim. Hz. Peygamber de Abdullah bin Übey'e birini gönderip bu dediğini sordurdu. O ise yemin ederek böyle

---

[31] İbni Abd Avf b. Abd b. Haris b. Zuhre b. Kilab, cahiliye döneminde adı Abduamr idi. Hz. Peygamber Müslüman olunca adını Abdurrahman koydu. Künyesi Ebu Muhammed'dir. Annesi Şifa Binti Avf b. Abd b. Haristir. Abdurrahman Fil vakıasından on sene sonra dünyaya geldi. Bedir ve Uhud gibi Hz. Peygamberin katıldığı tüm gazvelere katıldı. Abdurrahman b. Avf otuz iki senesinde vefat etti. O zaman yetmiş beş yaşında idi. İbni Sa'd, *Kitabut Tabakati'l Kebir*, III, 115,119,126.

[32] İbni Hişam, *es-Siretu'n Nebeviyye,* III, 240.

[33] İbni Şemmas b. Zuheyr b. Malik b. İmruulkays b. Malik el-Eğer b. Salebe b. Ka'b b. Hazrec b. Haris b. Hazrec, Ebu Muhammed veya Ebu Abdurrahman. Bedir'e katılmadı ancak Uhud ve Beyatu'r Rıdvan'a katıldı. Annesi Hidu't Taiye'dir. Kebşe Binti Vakid b. el-İtnaniyye olduğu da söylenmiştir. Zehebi, *Siyeru A'Lamı'n Nubela,* I, 308,309.

[34] Hafız Ebu'l Feda İsmail b. Kesir, *el-Fusul fi sireti'r resul,* (701,774h.) et-Turasu'l Medineti'l Munevvera Yayınevi, 1. baskı, (1399-1400h.), s. 180.

[35] El-Ensari Haris b. Hazrecin oğullarından biri, künyesi Ebu Sa'd veya Ebu Enise, ilk olarak Hz. Peygamberle Müreysi Gazvesine katılmıştır. Küfeye indi ve orada altmış sekiz senesinde vefat etti. İbn Sa'd, *Tabakatu'l Kebir*, VIII, 140.

[36] İbni Kesir, *el-Fusul fi Sireti'r Resul*, S. 180.

bir şey demediğini söyledi ve Hz. Peygamberin Zeydi'nin yalan söylediğini ifade etti. Zeyd bin Erkam Allah Teâlâ'nın kendisini tasdik eden şu ayetin inmesine kadar bu sözlerin kendisini büyük sıkıntıya soktuğunu söyledi. إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ[37] "*Münafıklar sana geldiklerinde: Şahitlik ederiz ki sen Allah'ın Peygamberisin, derler. Allah da bilir ki sen elbette, O'nun Peygamberisin. Allah, münafıkların kesinlikle yalancı olduklarını bilmektedir.*" [38] Bu durum Ebu Hureyre'den [39] rivayet edilen şu hadisi de desteklemektedir. "Münafığın alâmeti üçtür: Konuşunca yalan söyler, söz verince sözünden cayar, kendisine bir şey emanet edildiğinde hıyanet eder."[40] Bu münafığın oğlu Abdullah bin Abdullah bin Ubey [41] mübarek sahabeden salih bir zattı. Babasından uzaklaştı ve Medine'nin girişinde durup kılıcını çıkardı. İbni Ubey gelince ona şöyle dedi. Vallahi Hz. Peygamber sana izin verene dek buradan geçemezsin, o aziz sense zelilsin. Bu haber Hz. Peygambere gelince Hz. Peygamber ona izin verdi, kendisi de yolu babasına açtı. Abdullah bin Abdullah bin Ubey Hz. Peygambere şöyle dedi: « Ya Rasulullah! Eğer babamı ölmesini istiyorsan bu işi yapmak için bana emret. Allah'ın adına yemin ederim ki; onun başını sana getiririm." [42] Daha sonra Mikyas b. Subâbe Müslüman olmuştu. Bir Müslüman tarafından hatayla öldürülen kardeşi Hişam bin Subabe'nin diyetini istedi. Hz. Peygamber kan bedelini alması gerektiğini söyledi ve diyet ödendi. Mikyas kan bedelini aldığı halde, kardeşinin katilini öldürüp irtidat ederek Mekke'ye kaçtı. Mikyas Mekke'nin fetih gününde Hz. Peygamber tarafından öldürülmesi emredilenlerden biridir. O, Hz. Peygambere karşı Müslümanlardan biri tarafından hatayla öldürülen kardeşinin diyetini almak için Müslüman olduğunu göstererek kâfir

[37] Münafikun suresi, ayet 1.
[38] Hafız Ebi Hasen Muslim b. Haccac el-Kuşeyri en-Nisaburi, *Sahihu Müslim*, (206-261h.) Tayyibe Yayınevi, 1. baskı, (1427h.2006m.) "Sıfatu'l munafikin ve ahkamuhu" bölümü, II, 1279-1280, 2772.
[39] Abdurrahman b. Sahr b. Umeyr b. Amir b. el-Ezd. Sahabenin önde gelenlerinden olup, fakih, muhaddis müctehittir. Hayber'e katılmış, Peygamberin yakın arkadaşları arasındadır. Hicri 60 yılında vefat etmiştir. Daha önce ve daha sonar vefat ettiği de rivayet edilmiştir. Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n-nubelâ*, II, 578, 579, 587, 588, 617, 626.
[40] Ebu Abdullah Muhammed b. İsmail el-Buhari, *Sahihu Buhari*, (194-256h.) İbn Kesir Yayınevi, Beyrut, 1. baskı, (1423h.2002m.) "Adab" bölümü, "Yasaklanan Yalanlar" Babı, 6095, s. 1525.
[41] İbn Malik b. Haris b. Ubeyd b. Malik b. Salim b. Ğanem b. Avf b. Hazrec, el-Ensari el-Hazreci, babası İbn Selul, Selul el-Huzaiyye Ubeyin annesidir. Abdullah b. Abdullah sahabenin ileri gelenlerindendi. İsmi Hubab Hz. Peygamber adını Abdullah koydu, Bedir ve sonrasındaki savaşlara katıldı. Yemame günü şehit edildi. Babası hicretin dokuzuncu senesi öldü. Zehebi, *Siyeru A'Lami'n Nubela*, I,321,322.
[42] İbn Hişam, *es-Siyretü'n-nebeviyye*, III, 238; Mubarekfuri, *Er-Rahiku'l Mahtum*, s. 303.

olduğunu gizlemiş münafıklardan biriydi. Sonu da yaptıklarından dolayı ölüm oldu.[43] Abdullah bin Übey ve arkadaşlarının Müminlerin annesi Hz. Ebu Bekir'in kızı Hz. Aişe'ye attığı iftira olan ifk hadisesi de bu gazvedeki olaylardan birisidir. Bu olayın üzüntüsünden dolayı Hz. Aişe'nin kalbi neredeyse parçalanacaktı ve bu sebeple çok ağlamıştı. Hz. Aişe bu sefere Hz. Peygamberle çıkmış dönüşte ise iftiracıların bu dediklerine maruz kalmıştı. Fakat Allah Teâlâ onu kıyamete kadar okunacak olan ayetlerle aklamıştır. Çünkü o temiz ve temizin eşidir.

1.2. İfk Hadisesinde Adı Geçen Kişiler

Bu kısımda ifk hadisesinde adı geçen şahıslardan bahsedeceğiz. Bu kimselerden bir kısmı ifke katılmış, kimisi ise ifki reddetmiştir. Ifk olayına katılanlara destek olanlar olduğu gibi, ifk olayına sebebiyle Hz. Peygamberin ve ailesinin yanında yer alanlar olmuştur. Bu olayda adı geçen kismeler şunlardır.

Hz. Peygamber ki onu tarife gerek yoktur.

Ebu Bekir es-Sıddık, o Hz. Aişe'nin babasıdır.

Ummu ruman[44] Hz.Aişe'nin annesi ve Hz.Ebu Bekir'in eşidir.

Hz. Aişe, Sıddıka binti Sıddık ve Hz. peygamberin eşidir.

Safvan bin Muattal es-Selmi[45] seçkin sahabelerden biridir.

Abdullah bin Ubey bin Selul,[46] neseben hazreclidir. Kibrine yenik düşen kişidir.

Hassan bin Sabit,[47] Hz. Peygamberin şairidir. Âlimlere göre bu meselede hata yapmıştır.

---

[43] İbni Hazm, *Cevamiu's Sireti'n Nebeviyye,* s. 122.

[44] Bintu Amir b. Uveymir b. Abdişems b. İtab b. Uzeyne b. Kinane, Ummu Ruman Mekke'de eskiden Müslüman olmuş ve Medine'ye Ehli Beyt ile hicret etmişti. Hz. peygamber döneminde Medine'de hicretin altıncı yılı Şevval ayında vefat etti. İbni Sa'd, *Tabakatu'l Kebir,* X,262.

[45] İbnu Rahda b. el-Muemmil Ebu Amr eş-Şelmi, ez-Zekvani. Safvan Mureysi Gazvesinden önce Müslüman oldu. Hz. Muaviye döneminin sonlarında Simyad'da vefat etti. Vakidi altmış senesinde vefat ettiğini söyledi. İbni İshak ise on dokuz senesinde ermeniyye gazvesinde öldürüldüğünü söylemiştir. Zehebi, *Siyeru A'Lami'n Nubela,* II, 545,546,550.

[46] Urveden oda Usame b. Zeydden rivayet ettiğine göre: Hz. Peygamber Abdullah b. Ubeyi hayatını kaybettiği hastalığında ziyaret etti. Öleceğini anlayınca şöyle dedi. "Sonunda Yahudi sevgisi seni bu hale getirdi." İbnu Ubey ise "Onlardan en çok nefret eden Esad b. Zuraredir. Ne olmuş!" dedi. Vakidi, Abdullah b. Ubey b. Selulun Şevval ayının sonunda hastalandığını ve Zilkade ayında öldüğünü belirtmiştir. Hastalığı yirmi gece sürmüştür. Zehebi, *Siyeru A'Lami'n Nubela,* "es-Siretu'n Nebeviyye" Cüzü, s. 257.

Hamne binti Cahş,[48] Hz. Peygamberin eşi Zeynep bin Cahş'ın kız kardeşidir.

Mistah ibni Usase,[49] Hz. Ebu Bekir'in teyze oğludur. Fakir bir kişi olduğundan Hz. Ebu Bekir'in kendisine infakta bulunurdu. Bu meselenin yayılmasına sebep olmuştur.

Ebu Eyyub el-Ensari,[50] (Allah Teâlâ onu ve eşini muhafaza etsin) bu konuda hayır konuşup meselenin iftira olduğunu ve tamamen yalan olduğunu belirtmiştir.

Hz. Peygamberin meseleyi sorduğu cariye Berira[51] Hz. Peygambere "onun hakkında hayırdan başka bir şey bilmem yoksa helak olurum" dedi.

Usame bin Zeyd,[52] Hz. Peygamberin azatlı kölesidir. Hz. Peygamber onunla istişare etti o da "Ya Rasulullah onun hakkında hayırdan başka bir şey bilmem yoksa helak olurum" dedi.

Ali bin Ebi Talib,[53] hulefai raşidinin dördüncü ve sonuncusudur.

---

[47] İbnu'l Münzir b. Haram b. Amr b. Zeyd Menat b. Adiy b. Amr b. Malik en-Neccar. Künyesi Ebu'l Velid'dir. Annesi Feria' Binti Halid b. Ceyh b. Luzan b. sa'Lebe b. Hazrec b. Saide'dir. Hassan eski Müslümanlardandı. Hz. Peygamber ile hiçbir gazveye katılmamıştır. Yüz yirmi yaşında vefat etmiştir. Altmış yıl cahiliyede altmış yıl ise İslamiyet'te hayat sürmüştür. Muaviye b. Ebi Sufyan döneminde ölmüştür. İbni Sa'd, *Tabakatu'l Kebir.* IV, 322,327.

[48]Hamne Binti Cahş el-Esediyye, Müminlerin annesi Hz. Zeynep'in kız kardeşidir. Musap b. Umeyrin eşiydi O Uhudda ölünce Talha b. Ubeydullah ile evlendi. Ebu Ömer onun uhudda katıldığını, su hizmetini gördüğünü, yaralıları taşıdığını ve onları tedavi ettiğini belirtmiştir. İbni Hacer, *el-İsabe,* VIII, 53. Ebu Naim: Onun Hamne binti Cahş b. Riyab olduğunu, künyesinin ise Ummu Habibe olduğunu söylemiştir. Annesi Hz. Peygamberin halası Umeyme binti Abdulmuttalibdir. İfk Hadisesinde Hz. Aişe'nin aleyhine konuşmuştur. İmam İzzeddin Ebi'l Hasen Ali b. Muhammed el-Cudri İbni Esir. *Usdu'l Gabe fi Marifeti's Sahabe*, (555-630h.) İbnu Hazm Yayınevi, Beyrut, Lübnan, 1. baskı, 1433h. 2012m. s. 1498.

[49] Mistah b. Usase b. Abbas b. Muttalib b. Abdimenaf b. Kusay. Künyesi Ebu İbad annesi Ummu Mistah binti Ebi Rehmdir. Mistah Bedir, Uhud ve Hz. Peygamberin katıldığı tüm gazvelere katılmıştır. Otuz dört senesi altmışaltı yaşında vefat etti. İbni Sa'd, *Tabakatu'l Kebir.* III, 50,51.

[50] El-Hazreci, ismi, Halid b. Zeyd b. Kuleyb b. Sa'lebe b. Abdu Amr b. Avf b. Ğanem İbni Malik b. Neccar b. sa'Lebe b. Hazrec. Kendisine ait yüz elli beş hadis vardır. Vakidi ve Yahya b. Bekr onun ve Ebu Eyyub el-Ensari'nin elli iki senesinde vefat ettiklerini ve Kostantiniyye surlarının dibine defin edildiler. Halife onun elli senesinde vefat ettiğini belirtmiştir. Zehebi, *Siyeru A'Lami'n Nubela,* II, 402,403,412,413.

[51] Hz. Aişe'nin Azatlı Kölesi, Nesaide ona ait hadis vardır. Ondan Abdülmelik b. Mervan ve başkaları rivayet etmişti. Eşi bir köle olan Meğis adında biri idi. Zehebi, *Siyeru A'Lami'n Nubela,,* 297,298.

[52] İbni Harise b. Şerahil b. Abduluzza b. İmruu'l Kays. Hz. Peygamber onu Şam gazvesinde ordunun başına geçirmiştir. Hz. Muaviye döneminin sonlarında vefat etti. Zehebi, *Siyeru A'Lami'n Nubelai,* II, 496,497,507.

[53] İbnu Abdulmuttalib b. Haşim b. Abdumenaf b. Kusay. Künyesi Ebu'l Hasendir. Annesi Fatıma binti Esed b. Haşim b. Abdumenaf b. Kusaydır. Bedir'e katılmış daha sonra ise Küfeye taşınmış ve orada altmış üç yaşında kırk senesi ramazan ayının on yedisi Cuma gecesi şehit edilmiştir. Küfede defin edildi. Onu Abdurrahman b. Mulcem el-Muradi öldürmüştür. İbni Sa'd, *Tabakatu'l Kebir.* VIII, 134.

Ummu Mistah,[54] ifk hadisesini konuşanların Hz. Aişe'nin duymasıyla Hz. Aişe ile çıkan kişidir.

Sa'd bin Ubade,[55] Hacrecli ifk ehlini savunan Hazrec lideridir.

Useyd bin Hadir,[56] Hazrecli ifk ahalisini savunan Sa'd bin Ubadeye karşı çıkan Sa'd bin Muazın amcaoğludur. Ona Allah'a yemin olsun ki seni öldüreceğiz demiştir.

Sa'd bin Muaz,[57] "Ya Rasulullah eğer o kişi evs kabilesindense boynunu vururum yok eğer hazrec kabilesindense ne emredersen onu yaparız" diyen sahabidir.

Bütün bu isimler Buhari'nin *Sahih*'in de geçen ifk olayındaki şahısların isimleridir.

1.3. İfk Hadisesini Yaşayan Hz. Aişe

Bu kısımda Hz. Aişe'nin hayatını ve özelliklerini ele alacağız, ve onun suçsuz olduğunu ispatlayan ayetleri inceleyeceğiz. Çünkü o, iftiracıların töhmetlerine karşı Allah Teâlâ'nın indirdiği ayetlerle aklanan kişidir.

1.3.1.Hz. Aişe'nin Hayatı

Müminlerin annesi Hz. Aişe, Hz. Peygamberin eşlerinden ikincisidir. Hz. Ebu Bekir'in kızıdır. Hz. peygamberin seçkin sahabelerinden olan mübarek ana, babanın ellerinde büyüdü. Güzel bir ahlakve eğitim üzere yetiştirildi.

İsmi: Aişe binti Ebu Bekir es-Sıddık bin Ebi Kuhafe bin Amir bin Amr bin Ka'b bin Sa'd bin Teyyim bin Murre bin Ka'b bin Luey'dir.[58] Müminlerin annesi Hz. Peygamberin sevgili eşidir.[59]

---

[54] Bintu Ebi Rehm b. Muttalib b. Abdumenaf b. Kusay, Annesi Rayda Binti Sahr b. Amir b. Ka'b b. Sa'd b. Teym b. Murra. Ummu Mistah güzel bir Müslüman oldu. Mıstahın Hz. Aişe hakkında atılan iftira ile ilgili konuşmasından ötürü herkesten çok oğluna kızmıştır. İbni Sa'd, *Tabakatu'l Kebir,* X, 217.

[55] İbni Duleym b. Harise b. Ubey Huzeyme b. Sa'lebe b. Tarif b. Hazrec b. Saide, Künyesi Ebu Sabittir. Annesi Umra binti Mesud b. Kays b. Amr b. Zeyd b. Nemat b. Hazrectir. Sa'd Ensar'dan yetmiş kişi ile birlikte Akabeye katılmıştır. Bedir'e katılmadı ancak Uhud, Hendek ve Hz. Peygamberle tüm gazvelere katılmıştır. Şam diyarında huran isimli yerde on beş senesinde Hz. Ömer döneminde vefat etmiştir. İbni Sa'd, *Tabakatu'l Kebir,* III, 566,567,570.

[56] İbnu Simak b. Atik b. Nafi' b. İmruulkays b. Zeyd b. Abduleşhel. İlk Müslümanlardandır. Bedir'e katılmadı. Useyd'in çok güzel kuran okuduğu rivayet edilmiştir. Yahya b. Bekir onun yirmi senesinde vefat ettiğini söylemiştir. Zehebi, *Siyeru A'Lami'n Nubelai,* I, 340,341,343.

[57] İbnu'n Numan b. İmruulkays b. Zeyd b. Abduleşhel, Künyesi Ebu Amr, Annesi Kebşe binti Rafi' b. Muaviye b. Ubeyd b. Ebcer. Sa'd, Hz. Peygamberle Uhuda katılmış ve bir süre komutada bulunmuştur. Hendeğe katıldı. Hendek günü hicretin beşinci senesi otuz yedi yaşında vefat etti. Hz. Peygamber cenazesini kıldırdı ve Baki' kabristanlığına defin edildi. İbni Sa'd, *Tabakatu'l Kebir,* III, 388.

Annesi: Ummu Ruman binti Amir bin Uveymir bin Abdi Şems[60] bin Itab ibni Ezine el-Kinaniyye.[61]

Künyesi: Araplarda meşhur olan künyelerin şeref ve iftihar vesilesi sayılmasıdır. Şu da bilinmektedir ki Hz. Aişe'nin çocuğu olmuyordu. Bir defasında son derece üzgün bir şekilde Hz. Peygambere: "Ya Rasulullah! Tüm arkadaşlarımın bir künyesi var." deyince Hz. Peygamber ona: "Oğlun Abdullah, yani yeğenin Abdullah'la künyelen" [62] dedi. [63] Daha sonra Hz. Peygamberin onun için seçtiği "Ümmü Abdullah" künyesiyle künyelendi.[64]

Doğum ve Vefatı: Risaletten dört veya beş sene sonra dünyaya geldi. Medine'de Hz. Muaviye[65] zamanında hicri yirmi yedi ya da yirmi sekiz senesi ramazan ayının on yedisi Salı gecesi vefat etti. Cenaze namazını Ebu Hureyre'nin[66] kıldırmasını vasiyet etti.[67] Hz. Aişe İslam döneminde dünyaya gelenlerdendir. Hz. Fatıma'dan sekiz yaş ufaktı.[68]

Lakapları: Müminlerin annesi Hz. Aişe faziletine, şerefine ve yüksek rütbesine delalet eden birçok meşhur lakabına sahiptir.

---

[58] Şemseddin Muhammed b. Ahmet b. Osman, Zehebi, *Siyeru A'Lami'n Nubelai,* (748h.1374m.) Müessesetu'r Risale, II, 135.

[59] Muhammed b. Sa'd b. Muni' ez-Zuhri, *Kitabu Tabakati'l Kebir,* ö. 230 h. Kahire: el-Hanci Kitapevi, 1. baskı, (1421h. 2001m.) X, 57; İmam Bedreddin ez-Zerkeşi, *el-İcabe li İradi ma İstedreketh*u *Aişe Ala's Sahabe,* (745,794h.) 1. baskı (1358-1939), 2. baskı (1390-1970), s. 37.

[60] Ez-Zerkeşi, *el-İcabe,* s. 38.

[61] Zehebi, *Siyeru A'Lami'n Nubela*, II, 135; Şihabuddin Ebi'l Fadl Ahmed b. Ali b. Muhammed b. Muhammed b. Ali el-Kinani el-Askalani eş-Şafii, İbni Hacer, *El-İsabe fi Temyizi's Sahabe*, (773-852h.) bu nüsha 1853 senesinde basıldı. VIII, 139.

[62] Ibn Avvâm b. Huveylid b. Esed b. Abdu'l-uzzî b. Kasî el-Medenî sahabenin ilk tabakasından olup, 33 hadislik bir müsdedi vardır. Hicri 1 yılında doğmuş, Yermuk savaşında bulunmuş, Mağrib ve Kostantin muharebelerine katılmış, Cemel vakasında Hz. Aişe'nin saflarında şehit olmuştur. Bkz. Zehebî, *Siyeru 'Alâmi'n-nubelâ*, III, 363, 364, 379.

[63] Ebi Davud Süleyman b. el-Eşas es-Sicistani, *Sünenu Ebi Davud*, (202-275h.) el-Mearif Kitabevi, Riyad, 2 baskı 1424," Edeb" bölümü, "Kadınların Künyelenmesi" bölümü, s. 899, 4970.

[64] Ez-Zerkeşi, *el-İcabe*, s. 37; İbni Hacer, *el-İsabe;* VIII, 140.

[65] Sahr b. Harb b. Umeyye b. Abduşems b. Abdumenaf b. Kusay b. Kilab, Emir, Meliku'l İslam, Ebu Abdurrahman, el-Kuraşi el-Emevi el-Mekki. Annesi Hind b. Utbe b. Rebia. Hz. Muaviye hilafeti kırk bir yılı Rebiulahirin sonunda teslim aldı. Hz. Muaviye altmış yılında vefat etti. Yetmiş yedi yıl yaşadı. Zehebi, *Siyeru A'Lami'n Nubelai*, III, 119,120,146,162.

[66] Hz. Peygamberin ashabından Ebu Hureyre ed-Dusi el-Yemani, hafızların efendisi, ismi hakkında birçok görüş vardır. En tercih edileni; Abdurrahman b. Sahr. Sufyan b. Uyeyneden oda Hişam b. Urveden rivayetine göre: Hz. Aişe ve Ebu Hureyre Hz. Muaviye'den iki yıl önce elli yedi senesinde vefat etmiştir. Zehebi, *Siyeru A'Lami'n Nubelai*, II, 578,626.

[67] Zerkeşi, *el-İcabe*, s. 40; İbni Hacer, el-İsabe VIII, 139,141; Halit b. Muhammed el-Hafız, *es-Seyyide Aişe Binti Abi Bekr es-Sıddık*, 1. baskı (1424h.2003m.) ez-Zamanu'l Medineti'l Munevvera Yayınevi Suudi Arabistan, s.7.

[68] Zehebi, *Siyeru A'lami'n Nubela* II, 139.

1. Âişe: Hz. Peygamber sevgisinden ötürü Hz. Aişe'nin ismini tasgir ederek "Ya Âiş" derdi.[69] Hz. Aişe'den rivayetle Hz. Peygamber şöyle dedi: "Ey Âiş! Bu Cibril'dir. Sana selam veriyor. Bunun üzerine ben de; Allah'ın rahmeti ve bereketi onun üzerine olsun. Sen (Hz. Peygamber) bizim görmediklerimizi görürsün dedim.[70]

2. Ummu'l-Mu'minin (Müminlerin annesi): Bu en meşhur lakabıdır. Allah Teâlâ bir ayeti kerimesinde şöyle buyuruyor. اَلنَّبِيُّ اَوْلٰى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ اَنْفُسِهِمْ وَاَزْوَاجُهٗ اُمَّهَاتُهُمْ "*Peygamber, müminlere kendi canlarından daha yakındır. Eşleri, onların analarıdır.*"[71] Bu ayet, Allah Teâlâ'nın Hz. Peygamberin diğer eşlerini ve Hz. Aişe'yi bu lakapla vasıfladığının delilidir. Hepsi müminlerin analarıdır. Allah Teâlâ hepsinden razı olsun.[72]

3. Tayyibe: Hz. Aişe temiz ve güzel bir asla sahiptir. Temiz bir ortamda temiz insanlarla yetişti ve büyüdü. Teymoğulları cesaret, cömertlik, emanet, sağlam görüş ve güzel ilişkileriyle meşhurdu.[73] Allah Teâlâ Hz. Aişe'nin Tayyibe ve peygamberlerin en cömert ve en iyisinin eşi olduğunu şu ayeti kerimeyle bildirmiştir. وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَئِكَ مُبَرَّؤُنَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ "*Temiz kadınlar temiz erkeklere, temiz erkekler de temiz kadınlara lâyıktır. O temiz olanlar, iftiracıların söyledikleri şeylerden uzaktırlar. Onlar için bir bağışlanma ve bolca verilmiş iyi bir rızık vardır.*"[74]

4. Sıddıka: Hz. Mesruk,[75] Hz. Aişe hakkında konuştuğu zaman şöyle derdi: "Allah'ın sevgilisinin sevgilisi, Sıddık'ın kızı aklanmış sıddıka bana şöyle dedi."[76]

5. Muvaffaka: Hz. Peygamber bu lakabı Hz. Aişe için kullanmıştır. İbn Abbas'tan[77] rivayet edilen bir hadiste şöyle geçmektedir. Hz. Peygamberin şöyle

---

[69] Zerkeşi, *el-İcabe*, s. 37.

[70] Buhari, *Sahihu Buhari, "*Fedailu eshabi rasulillah" kitabı, "Fadlu Aişe" babı, s. 924, 3768; Muslim, *Sahihu Müslim*, "Fedailu's Sahabe" Kitabı, "Fadlu Aişe" babı, s. 1143, 2447.

[71] Ahzab 33/6.

[72] Heyet, *Aişe Ummi'l Müminin*, İşraf Alevi b. Abdulkadir el Sekaf, 1. baskı, (1434h.2013m.) ed-Dureru's Seniyye Kurumu, Suudi Arabistan, s. 41.

[73] Seyyid el-Cumeyli*, Nisau'n Nebi*, el-Hilal Yayınevi, Beyrut, Lübnan, s. 46.

[74] Nur 24/26.

[75] İbnu'l Ecde', İmam, Lider, Ebu Ayşe el-Vadii', el-Hemedani, el-Kufi. Mesruk b. el-Ecde' b. Malik b. Umeyye b. Abdullah b. Murre b. Selman b. Muammer. Onun ufakken çalındığı bu yüzden Mesruk diye isimlendirilmiştir. Büyük tabiin ve muhadreminlerdendir. Hz. Peygamber hayatta iken Müslüman olmuştur. Ebu Nuaym onun altmış iki senesinde vefat ettiğini söylemiştir. Yahya b. Bekir, İbni Sa'd ve İbni Numeyr onun altmış üç yaşında vefat ettiğini belirtmiştir. Zehebi, *Siyeru A'Lamı'n Nubelai,* IV, 63,64,68.

[76] Ebi'l Kasım Süleyman b. Ahmet et-Taberani, *el-Mu'cemu'l Kebir*, (260-360h.) İbni Teymiyye Kitapevi, Kahire, XXIII, 181, 289, 290.

[77] Ebu'l Abbas Abdullah, hz. Peygamberin amcaoğlu. Abbas b. Abdulmuttalib Şeybe b. Haşim, İsmi Amr b. Abdumenaf b. Kusay b. Kilab, annesi Ummu'l Fadl Lubabe binti'l Haristir. Ali b. el-Medini

dediğini işittim. "Ümmetimden iki düşüğü olan cennete girer. Hz. Aişe babam feda olsun peki tek bir düşüğü olan diye sorunca Hz. Peygamber tek düşüğü olan da girer, ey Muvaffaka dedi. Âişe validemiz, Bir çocuğu da ölmeyenin hali ne olur? diye sordu. Rasulullah efendimiz buyurdu ki: Ben önceden gidip ümmetimi bekleyeceğim. Onlar benim gibi şefaat edicisini bulamazlar."[78]

6. Muberra: Hz. Aişe'nin suçsuzluğuna dair yedi kat gökten, kıyamete kadar okunacak kuran ayetleri inince bu lakapla lakaplandı. Mesruk, Hz. Aişe hakkında konuştuğu zaman şöyle derdi: "Allah'ın sevgilisinin sevgilisi, Sıddık'ın kızı sıddıka, muberra bana şöyle dedi."[79]

7. Habibetu Rasulillah: Bu, Hz. Peygamberin sevgilisi, Hz. Aişe'yi çok sevmesi ve önemsediğinden ötürü ona özel kullandığı lakaptır.[80] Amr bin As'tan[81] rivayet edilen hadiste şöyle dedi. Hz.Peygamberin yanına gidip, şöyle dedim. "Ya Rasulullah! Halkın sana en sevimlisi kimdir?" Peygamberimiz: "Aişe" dedi. Ben de tekrar sordum: "Erkeklerden?" O'da "Aişe'nin babası." dedi. Sonra kim? dedim. "Ömer bin Hattab" dedi ve daha pek çok kişinin ismini saydı.[82]

8. Hümeyra: Hümeyra, "hamraun"un musağğarıdır. Hz. Peygamber Hz. Aişeyi bu kelimeyle tanımlamıştır. Çünkü Hz. Aişe son derece güzel, beyaz tenli, yüzü hafif kırmızıydı. Saçları kıvırcık, kendisi hafifti.[83]

1.3.2.Hz. Aişe'nin Fazileti ve Özellikleri

Hz. Aişe'ye ait birçok özellik ve fazilet vardır. Bunları bu başlık altında topladık. Bunlardan bazıları şunlardır:

1. Suçsuzluğuna dair kıyamete kadar okunacak, yedi kat gökten inen peş peşe on altı ayet. Allah Teâlâ onun temiz bayanlardan olduğunu, bağışlanmış ve bolca

---

İbni Abbasın hicri altmış yedi yılında vefat ettiğini söylemiştir. Zehebi*, Siyeru A'Lamu'n Nubelai,* III, 33.

[78] Taberani, *el-Mu'cemu'l Kebir*, XXII, 197, 12880.

[79] Taberani, *el-Mu'cemu'l Kebir*, XXIII, 181, 289, 290.

[80] I'dâd mecmua mine'l-bâhisîn, *Aişe Ummu'l Muminn*, s. 41.

[81] İbnu Vail b. Hişam b. Said b. Sehm, Künyesi Ebu Abdullah, annesi Babiğa Bint Huzeyme. Amr b. As Müşriklerle Bedir, Uhud ve Hendeğe katıldı ve kurtuldu. Sonra Müslüman oldu. Kırk bir senesinde Mısırda valilik görevinde ramazan bayramı günü vefat etti. Kırk üç ve elli bir seneleri de rivayet edilmiştir. İbnu Sa'd, *Tabakatu'l Kebir*, V, 47,82.

[82] Buhari, *Sahihu'l Buhari,* "Fedailu ashabı'n nebi" kitabı, "Kavlu'n nebi lev kuntu muttehizen halilen" babı, 2662, s. 900.

[83] Zehebi'nin katkılarıyla, *Siyeru A'Lamu'n Nubelai*, II, 140; Zerkeşi, *el-İcabe*, s. 38; Cumeyli, *Nisau'n Nebi,* s. 46.

rızık verilmiş olduğunu haber vermiştir.[84] Hz. Aişe'nin şu ifadesindeki tevazuu: "Benim halim kendimce Allah Teâlâ'nın hakkımda okunan bir şeyle konuşmasından daha aşağı idi."[85]

2. Hz. Aişe'nin gerdanlığını kaybetmesi sebebiyle teyemmüm ayetlerinin nazil olması. Hz. Peygamber gerdanlığın aranmasını emretti. Bu arada namaz vakti girdi fakat yanlarında su yoktu.[86] Bunun üzerine şu ayeti kerime nazil oldu: فَلَمْ تَجِدُوا مَآءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا "*Su bulamazsanız, o zaman temiz bir toprağa yönelin. Onunla Teyemmüm edin*."[87] Bu, Hz. Aişe'nin bereketi ile müminler için bir ruhsattır. Hz. Aişe'den rivayet edildiğine göre "Kendisi, kız kardeşi Esma'dan[88] emanet bir gerdanlık almıştı. Sonra bu gerdanlık kayboldu. Rasulullah, sahabeler den bazı kimseleri onu aramaya gönderdi. Onlara bu sırada namaz vakti erişti. Su bulamadıkları için abdestsiz olarak namaz kıldılar. Peygamber'e geldikleri zaman bunu kendisine arz ettiler. İşte bu vakıa üzerine Teyemmüm Ayeti[89] inmiştir. Bunun üzerine Useyd bin Hudayr, Aişe'ye: "Allah seni hayır ile mükâfatlandırsın. Vallahi senin başına (hoşlanmadığın) hiçbir iş gelmez ki, Allah onda senin için de, Müslümanlar için de bir hayır bulundurmasın." dedi.[90]

3. Hz. Aişe, Hz. Peygamberin eşlerinden en sevdiği ve en kıymetli olanıydı. Hz. Peygamber onu çok sever ve açıkça belirtirdi.[91] Amr bin As'tan rivayet edilen hadiste şöyle dedi. Hz. Peygamberin yanına gidip, şöyle dedim. "Ya Rasulullah! Halkın sana en sevimlisi kimdir? "Peygamberimiz: "Aişe" dedi. Ben de tekrar sordum: "Erkeklerden?" O da "Aişe'nin babası." dedi. Sonra kim? dedim. "Ömer bin Hattab" dedi ve daha pek çok kişinin ismini saydı.[92]

---

[84] Zehebi, *Siyeru A'Lamu'n Nubelai*, II, 147; Zerkeşi, *el-İcabe*, s. 47.
[85] Buhari, *Sahihul Buhari, "*Kitabu'l Meğazi, Hadisu'l İfk" Babı, s. 1019, 4141; Muslim, *Sahihu Müslim,* "Tövbe" Kitabı, "Hadisu'l ifk ve kabulu't tevbetu'l kazfi" babı, s. 1277, 2770.
[86] Zerkeşi, *el-İcabe*, s. 46.
[87] Maide 5/6.
[88] Esmâ bint Ebî Bekr Abdullah b. Ebî Kahâfe Osmân, Hanım sahabilerden, son vefat eden muhacirlerdendir. Hadis rivayetleri var olup, kocası Zubeyr ile Yermuk savaşında bulunmuştur. Vefat tarihi 73 yılıdadır. Bkz. Zehebî, *Siyeru A'lâmu'n-Nubelâ*, II, 287, 288, 295, 296.
[89] Maide 5/6.
[90] Buhari, *Sahihul Buhari, "*Fedailu Ashabı'n Nebi" Kitabı, "Fadlu Aişe" Babı, s. 925, 3773, "Kitabu't Tefsir," "Felem Yecidu Maen" Babı,s. 1133, 4607,4608, "Kitabu't Teyemmüm", "Felem Tecidu Maen" Babı, s. 92, 334; Muslim, *Sahihu Müslim,* "Kitabu'l Hayz, Babu't Teyemmüm," s. 172-173, 367.
[91] Zehebi, *Siyeru A'Lamu'n Nubelai*, II, 142; Zerkeşi, *el-İcabe*, s. 52.
[92] Buhari, *Sahihul Buhari,* "Fedailu Ashabı'n Nebi" Kitabı, "Kavlu'n nebi lev kuntu muttehizen halilen" babı, 2662, s. 900.

4. İnsanlar Peygamber'e takdim edecekleri hediyelerini Aişe'nin nevbeti gününde vermeye çalışırlardı. Çünkü onlar Hz. Peygamberin onu ne kadar çok sevdiğini ve ona değer verdiğini iyi biliyorlardı.[93] Bir hadiste şöyle geçmektedir. İnsanlar Peygamber'e takdim edecekleri hediyelerini Aişe'nin nevbeti gününde vermeye çalışırlardı. Âişe şöyle dedi: Kadın arkadaşlarım (bundan gayrete gelerek) Ümmü Seleme'nin yanında toplandılar da: Ey Ümmü Seleme, insanlar hediyelerini Aişe'nin nevbeti gününde getirmeye çalışıyorlar. Hâlbuki bizler de Aişe'nin hayır istemekte olduğu gibi hayır istemekteyiz. Binâenaleyh sen Rasulullah'a söyle de; o, insanlara hediyelerini kadınlarından kimin yanında bulunur ve kimlerin nevbet günlerini dolaşırsa, orada vermelerini emretsin, dediler. Âişe dedi ki: Ümmü Seleme diğer kadınların kendisine söylediklerini nevbetinde Peygamber'e zikretti. Ümmü Seleme dedi ki: Ben bunu Peygamber'e zikrettim, O benden yüz çevirdi. Sonra benim nevbetimde bana geldiğinde kendisine bunu yine zikrettim, benden yine yüz çevirdi.Üçüncü nevbetim de geldiği zaman bunu kendisine yine söyledim. Bu defa bana: "Ya Ümme Seleme, Âişe hakkında bana eziyet etme. Çünkü şu bir hakikattir ki, vallahi Âişe'den başka sizden hiçbir kadının örtüsü altında bulunduğum hâlde bana vahiy inmedi." buyurdu.[94]

5. Hz. Peygamberin eşlerinden Sevde binti Zem'a[95] yaşlanınca Hz. Peygamberin hoşnutluğu için kendi nevbet gününü Hz. Aişe'ye hibe etti. Böylelikle kendilerinin tek günü olan Hz. Peygamberin eşlerinden farklı olarak Hz. Aişe'nin iki günü nevbet oldu.[96] Hz. Âişe'den rivayet edilen hadiste Hz. Âişe şöyle dedi: Ben Sevde binti Zem'a'dan daha ziyade kendi teninde olmak[97] istediğim bir kadın görmedim. Kendisinde salabet bulunan bir kadındı. Yaşlanınca Rasulullah ile olan nevbet gününü Aişe'ye verdi. Ya Rasulullah senden olan günümü Aişe'ye verdim; dedi.

---

[93] Zehebi, *Siyeru A'Lamu'n Nubelai*, II, 142; Zerkeşi, *el-İcabe,* s. 53; Alemi, *es-Seyyidetu Aişe,* s. 9.
[94] Buhari, *Sahihul Buhari, "*Fedailu Ashabı'n Nebi" Kitabı, "Fadlu Aişe" babı, s. 925, 3775; Muslim, *Sahihu Müslim, "*Kitabu Fedaili's Sahabeti'n Nebi", "Babu fi fadli Aişe", s. 1140, 2441.
[95] Sevde binti Zem'a b. Kays b. Abduşems b. Vudde b. Nasr b. Malik b. Hasel b. Amir b. Luey, annesi Ensardan eş-Şumus binti Kays, eskiden Mekke'de Müslüman oldu. Hz. Peygamber Hz. Sevde ile Hz. Hatice'nin vefatından sonra Hz. Aişe'den önce Risalet'in onuncu yılı ramazan ayında evlendi, Sevde Medine'de Hz. Muaviye b. Ebi Sufyan döneminde elli dört senesinde vefat etti, İbni Sa'd, *Tabakatu'l Kebir,* X, 52,53,54.
[96] Zerkeşi, *el-İcabe,* s. 53, 63.
[97] Hediye, yol manaları vardır. Bkz. İbn Manzûr, *Lisânu'l-Arab,* III, 25.

Bundan sonra Rasulullah Aişe'ye biri kendinin biri de Sevde'nin günü olmak üzere iki gün ayırıyordu. O, benden sonra ilk evlendiği kişiydi."[98]

6. Hz. Aişe, Enes bin Malik'ten rivayet edilen hadiste de geçtiği gibi kadınların en faziletlisidir.[99] Enes bin Malik[100] şöyle dedi. Hz. Peygamberin şöyle dediğini işittim. "Aişe'nin diğer kadınlara karşı fazileti, tirit aşının diğer yemeklere karşı fazileti gibidir."[101]

7. Cibril, Hz. Peygambere onun suretinde gelmiştir.[102] Hz. Aişe'den rivayet edilen bir hadiste Hz. Peygamberin şöyle dediğini nakil etmiştir. "Üç gece rüyamda bana gösterildin. Öyle sanıyorum ki, ben bir ipekli kumaş parçasında[103] senin suretini görmüştüm de (Cibril) bana: Bu resmin sahibi senin müstakbel zevcendir, diyordu. Şimdi ben yüzünden anlıyorum ki, o suret sen idin. Cibril'in o sözü üzerine ben: Eğer şu rüyam Allah tarafından gösterilmişse, Allah bu takdirini infaz eder, diyordum."[104]

8. Hz. Aişe'nin babası Hz. Ebu Bekir,[105] Hz. Peygamberin erkeklerden en çok sevdiği, en aziz ve en faziletli kişiydi.[106]Amr bin As'tan rivayet edilen hadiste şöyle dedi. Hz. Peygamberin yanına gidip, şöyle dedim. "Halkın sana en sevimlisi kimdir?" Peygamberimiz: "Aişe" dedi. Bende tekrar sordum: "Erkeklerden?" O da" Aişe'nin babası." dedi. Sonra kim? dedim. "Ömer bin Hattab" dedi ve daha pek çok kişinin ismini saydı.[107]

9. Hz. Peygamber bakire olarak bir tek Hz. Aişe ile evlendi.[108] Âişe şöyle demiştir. Ben: Ya Rasulullah! Lütfen bana bildirir misin: Sen bir vadiye insen de

---

[98] Buhari, *Sahihul Buhari, "*Kitabu'n Nikâh", "el-meretu tehibu yevmeha min zevciha ldirretiha" babı, s. 1328, 5212; Muslim, *Sahihu Müslim, "*Kitabu'r Rida'," "Cevazu hibetiha nevetiha liderratiha," s. 669-670, 1463,

[99] Zehebi, *Siyeru A'Lamu'n Nubelai*, II, 144; Zerkeşi, *el-İcabe*, s. 67.

[100] İbnu'n Nadr b. Damdam b. Zeyd b. Haram b. Neccar, Hz. Peygamberden birçok ilim rivayet etmiştir. Hz. Enesin doğumu hicretten on yıl öncedir. Vefatında ise ihtilaf vardır. En sahihi doksan üç senesi olduğudur. Buna göre yaşı yüz üçtür. Zehebi, *Siyeru A'Lami'n Nubelai,* III, 395,396,405,406.

[101] Buhari, *Sahihul Buhari, "*Kitabu Fedaili Eshabi'n Nebi", "Babu fadli Aişe," s. 924, 3770; Muslim, *Sahihi Müslim, "*Kitabu Fedaili's Sahabeti", "Babu fadli Aişe," s. 1143, 2446.

[102] Zehebi, *Siyeru A'Lamu'n Nubelai,* II, 140; Zerkeşi, *el-İcabe,* s. 50.

[103] Ipeğin güzel olanından bir paça bkz. İbn Manzur, *Lisânu'l-Arab*, X, 157.

[104] Buhari, *Sahihul Buhari, "*Kitabu Menakibi'l Ensar", "Babu tezvici'n nebi Aişe ve kudumuha'l Medine ve binaihi biha", s. 954, 3895, "Kitabu'n Nikâh", "Babu'n nazari ila'l mer'eti kable't tezvic", s. 1306, 5125; Muslim, *Sahihu Müslim, "*Kitabu Fedaili's Sahabeti", "Babu fadli Aişe," s. 1140, 2438.

[105] İsmi Abdullah b. Ebi Kuhafe Osman b. Amir b. Amr b. Ka'b b. Sa'd b. Teyim b. Murra b. Ka'b b. Luey el-Kuraşi et-Teymi, erkeklerden ilk iman edendir. Hz. Aişe onun cemazeyiahir ayında Salı gecesi vefat ettiğini ve sabah namazından önce defnedildiğini bildirmiştir. Hilafeti iki sene yüz gün sürmüştür. Zehebi, *Siyeru A'Lamu'n Nubelai,* Kitabu Siyeri'l Hulefai'r Raşidin, s. 7,16,19.

[106] Zehebi, *Siyeru A'Lamu'n Nubelai,* II/147; Zerkeşi, *el-İcabe,* s. 61.

[107] Buhari, *Sahihul Buhari, "*Fedailu Ashabı'n Nebi" Kitabı, "Kavlu'n nebi lev kuntu muttehizen halilen" babı, 2662, s. 900.

[108] Zehebi, Siyeru A'Lamu'n Nubelai, II, 142; Zerkeşi, *el-İcabe*, s. 45.

orada üzerindeki mahsulü yenilmiş ve mahsulü yenilmemiş hâlde iki çeşit ağaç bulsan, deveni bunların hangisinde yayar otlatırsın? Diye sordum. Rasulullah "Başkası tarafından otlatılmayan ağaçta otlatırım" buyurdu. Aişe bu sorusu ile Rasulullah'ın kendisinden başka bakir kız olarak kimse ile evlenmediğini kastediyordu.[109]

10. Hz. Peygamberin hastalandığında, vefatında, kendi kollarında, onun nefesiyle ve ümmetin icmasıyla yeryüzünün en faziletli yeri olan onun evinde defnedilmeyi tercih etmesi yine Hz. Aişe'nin faziletlerindendir.[110] Hz. Âişe'den rivayet edildi: Rasulullah vefat ettiği hastalığı içinde Aişe'nin nevbet gününe ulaşmayı isteyerek: "Yarın ben nerede olacağım? Yarın ben nerede olacağım?" diye sorar dururdu. Bunun üzerine zevceleri kendisine izin verdiler, böylece o istediği yerde oluyordu. Artık Peygamber yanında vefat edinceye kadar Aişe'nin odasında olmuştur. Âişe dedi ki: Peygamber sağlığında bana gelmekte bulunduğu nevbet gününde, benim evim içinde öldü. Allah onun ruhunu, başı gerdanımla göğsüm arasında iken ve tükürüğü tükürüğüme karışmış hâlde iken aldı. Sonra Âişe dedi ki: Kardeşim Abdurrahman ibn Ebî Bekir[111], beraberinde dişlerini misvakladığı bir misvakla içeriye girdi. Rasulullah ona doğru baktı. Bunun üzerine ben: "Ya Abdurrahman, şu misvağı bana ver!" dedim. O da onu bana verdi. Ben de onu Rasulullaha verdim. Rasûlullah benim göğsüme dayanmış hâlde o misvakla dişlerini ovaladı.[112]

11. Hz. Aişe'ye sevmek herkese vaciptir.[113] *Sahih-i Müslim*'de şöyle geçmektedir. Hz. Fatıma, Hz. Peygamberin yanına gelince Rasulullah ona: Sen benim sevdiğimi sevmez misin? dedi. Hz. Fatıma: Tabi ki severim dedi. O halde bunu (yani Hz. Aişe'yi) sev! buyurdular.[114]

12. Cibril, Hz. Peygamberle beraber Hz. Aişe'ye selam göndermiştir.[115] Hz. Aişe'den rivayetle Hz. Peygamber şöyle dedi: "Ey Âişe! Bu Cibril'dir. Sana selam

---

[109] Buhari, *Sahihul Buhari, "*Kitabu'n Nikâh", "Babu nikahi'l ebkar", s. 1295, 5077.
[110] Zehebi, *Siyeru A'Lamu'n Nubelai,* II/147; Zerkeşi, *el-İcabe,* s. 54; Alemi, *es-Seyyidetu Aişe,* s. 12.
[111] Sahabenin önde gelenlerindendir. Hz Aişe'nin kardeşidir. Yaklaşık seksen hadis rivayete etmiştir. Hicri 53 yılında vefat etmiş, mekke'ye defnedilmiştir. Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n-nubelâ,* II, 471-473.
[112] Buhari, *Sahihi Buhari, "*Kitabu'l Meğazi", "Babu meradi'n nebi ve vefatuhu", s. 1090, 4450; Muslim, *Sahihu Müslim,* "Kitabu Fedaili's Sahabeti'n Nebi", "Babu fi fadli Aişe", s. 1141, 2443.
[113] Zehebi, *Siyeru A'Lamu'n Nubelai*, II, 143,144; Zerkeşi, *el-İcabe,* s. 52; Alemi, *es-Seyyidetu Aişe*, s. 10.
[114] Muslim, *Sahihu Müslim,* "Kitabu Fedaili's Sahabeti'n Nebi", "Babu fi fadli Aişe", s. 1141, 2442.
[115] Zehebi, *Siyeru A'Lamu'n Nubelai,* II, 146.

veriyor. Bunun üzerine Ben de; Allah'ın rahmeti ve bereketi onun üzerine olsun. Sen (Hz. peygamber) bizim görmediklerimizi görürsün dedim.[116]

13. Hz. Peygambere, Hz. Âişe'den başka hiçbir hanımının örtüsü altında bulunduğu hâlde vahiy inmedi.[117] Hz. Peygamber, Âişe hakkında bana eziyet etme. Çünkü şu bir hakikattir ki, vallahi Âişe'den başka hiçbir kadının örtüsü altında bulunduğum hâlde bana vahiy inmedi" buyurdu.[118]

14. Tahyir ayeti nazil olunca Hz. Peygamber, Hz. Aişe'nin yanına gitti o'da Allah ve resulünü tercih etti diğer eşleri de onun gibi Allah ve resulünü tercih ettiler.[119] Allah Teâlâ ayeti kerimede şöyle buyurdu. يٰاَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِاَزْوَاجِكَ اِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ اُمَتِّعْكُنَّ وَاُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلاً (28) وَاِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الْاٰخِرَةَ فَاِنَّ اللَّهَ اَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ اَجْرًا عَظِيمًا "*Ey Peygamber! Hanımlarına de ki: "Eğer dünya hayatını ve onun süsünü istiyorsanız, gelin size boşanma bedellerini vereyim ve sizi güzelce bırakayım. Eğer Allah'ı, Resulünü ve ahiret yurdunu istiyorsanız, bilin ki Allah içinizden iyilik yapanlara büyük bir mükâfat hazırlamıştır.*"[120] Hz. Âişe şöyle dediğini rivayet etmiştir. Rasulullah kadınlarını muhayyer kılmakla emrolunduğu zaman bu işe benden başladı ve: "Ben sana bir şey anlatacağım. Cevap vermekte acele etmemenden sana bir zarar yoktur, ta ki ebeveynine danışasın" buyurdu. Âişe dedi ki: Rasulullah ebeveynimin bana O'ndan ayrılmayı emretmeyeceklerini muhakkak bilmekteydi. Âişe dedi ki: Sonra Rasulullah şöyle dedi: "Şüphesiz senası yüce olan Allah şöyle buyurdu: Ey Peygamber! Zevcelerine şöyle söyle: Eğer siz dünya hayatını ve onun ziynetini istiyorsanız, gelin size boşama bedellerini vereyim de hepinizi güzellikle salıvereyim. Yok, eğer Allah'ı, Resulünü ve ahiret yurdunu istiyorsanız, haberiniz olsun ki, Allah içinizden güzel hareket edenlere pek büyük bir mükâfat hazırlamıştır." Aişe dedi ki: Ben de: Bunun hakkında mı ebeveynime danışacağım? Ben elbette Allah'ı, Resul'ünü ve ahiret yurdunu isterim, dedim.Aişe dedi ki: Sonra Peygamber'in diğer zevceleri de benim yaptığım gibi yaptılar.[121]

---

[116] Buhari, *Sahihul Buhari, "*Kitabu Fedailu Ashabı'n Nebi", "Babu fadli Aişe", s. 924, 3768; Muslim, *Sahihu Müslim, "*Kitabu Fedaili's Sahabe"*, "*Babu fadli Aişe", s. 1143, 2447.

[117] Zehebi, *Siyeru A'Lamu'n Nubelai*, II, 142; Zerkeşi, *el-İcabe,* s. 56.

[118] Buhari, *Sahih-i Buhari, "*Kitabu Fedailu Ashabı'n Nebi"*,* "Babu fadli Aişe", s. 925, 3775; Muslim, *Sahihu Müslim,* "Kitabu Fedaili's Sahabe", "Babu fi fadli Aişe", s. 1140, 2441.

[119] Zerkeşi, *el-İcabe,* s. 45-46.

[120] Ahzab 33/28-29.

[121] Buhari, *Sahihul Buhari, "*Kitabu't Tefsir", "Babu vein kuntunne turidne….", s. 1202, 4786; Muslim, *Sahihu Müslim,* "Kitabu't Talak", "Babu beyani enne tahyire imreatihi yekunu talakan illa binniye", s. 679, 1475.

15. Hz. Aişe, o kadınların en âlimi ve en fakihi idi.[122] Hiçbir kadın ondan fazla Hz. Peygamberden rivayette bulunmamıştır. Çünkü Hz. Aişe, Hz. Peygamberden sayıları ikibin iki yüz ona ulaşan hadis rivayet etmiştir.[123] Zührî[124] dedi ki: Hz. Peygamberin zevcelerinin ilmi ile diğer bütün kadınların ilmi toplansa, Aişe'nin ilmi bunlarınkinden daha üstün olur."[125] Bu sebeple ashap fıkıhla ilgili bir meseleyi bilemeyince Hz. Aişe'ye sorar. Onun cevabını da Hz. Aişe'de bulurlardı.[126] Ebu Musa el-Eş'arî[127] dedi ki: "Hz. Peygamberin biz ashabından bir hadisi anlamakta güçlük çektiğimizde o hadisi Aişe'ye sorduğumuzda mutlaka o hadisle ilgili onun yanında bir bilgi bulurduk."[128]

16. Hz. Aişe dil bakımından ümmet kadınlarının en fasihi idi.[129] Musa bin Talha'nın[130] şöyle dediği rivayet edilmiştir. Hz. Aişe'den daha fasihini görmedim.[131]

17. Hz. Peygamberin ona karşı olan nezaketinden ötürü onunla yarışırdı.[132] Hz. Âişe'den rivayet olunduğuna göre, kendisi Peygamber ile beraber bir seferde imiş. (Âişe sözlerine devam ederek şöyle) dedi; "Ben Hz. Peygamber ile yaya olarak bir koşu yaptım ve onu geçtim. Bir süre sonra şişmanlayınca onunla bir müsabaka daha yaptım bu sefer o beni geçti ve "işte bu, (benim seni geçmem) şu (daha önceki senin beni) geçme(nin) karşılığıdır" buyurdu[133]

18. Hz. Aişe öfkelenip Hz. Peygamber onu hoşnut etmek istediği zaman hoşnut olduğunu bir sebepten anlamaktaydı.[134] Bu durum diğer eşlerinde belli olmazdı.[135]

---

[122] Zerkeşi, *el-İcabe,* s. 56.
[123] Zerkeşi, *el-İcabe,* s. 63.
[124] Muhammed b. Müslim b. Ubeydullah b. Abdullah b. Şihab b. Abdullah b. Haris, İmamu'l İlm, zamanının hafızı Ebu Bekr el-Kuraşi ez-Zuhri el-Medeni nezilı'ş Şam, Yahya el-Kattan Zuhrinin yüz yirmi dört veya yüz yirmi üç yılında vefat ettiğini bildirmiştir. Zehebi, *Siyeru A'Lamı'n Nubelai,* V, 326,349.
[125] Taberani, *el-Mu'cemu'l Kebir*, XXIII, 184, 299.
[126] Zerkeşi, *el-İcabe,* s. 58.
[127] Abdullah b. Kays, Mekke'de Müslüman oldu ve Habeşistan'a hicret etti, ilk katıldığı savaş Hayber'dir. Küfede kırk iki senesinde vefat etti, elli iki senesinde vefat ettiği de söylenmiştir. İbni Sa'd *Tabakatu'l Kebir*, VIII, 139.
[128] İmam, Hafız, Muhammed b. İsa b. Sevre et-Tirmizi, *Sünenu't Tirmizi*, ö. 279, el-Maarif Kitabevi, Riyad, 1. baskı, Kitabu'l Menakib, "Babun min fadli Aişe", s. 873, 3883.
[129] Zerkeşi, *el-İcabe*, s. 57.
[130] İbnu Ubeydullah Osman b. Amr b. Ka'b b. Sa'd b. Teym b. Murra, annesi Havle Bint'l Ka'ka' min beni Temim, Musa b. Talha Küfeye taşındı ve orada yüz üç senesinde öldü. Bir görüşe göre yüz dört senesinde öldü. İbnu Sa'd, *Tabakatu'l Kebir,* VII, 160,161.
[131] Tirmizi,*Sünenu el Tirmizi*, Kitabu'l Menakib, "Babun min fadli Aişe", s. 873, 3884.
[132] Zerkeşi, *İcabe*, s. 70; Âlemi, *es-Seyyidetu Aişe,* s. 11.
[133] Ebu Davud, *Sünenu Ebi Davud*, "Kitabu'l Cihad", "Babun fi's Sebki ala'r Rical", s. 453, 2578; Ebu Abdullah Muhammed b. Yezid el-Kazvini eş-Şehir bi İbni Mace, *Sünenu İbni Mace,* (209-273h.) el-Maarif Kitabevi, Riyad, 1. baskı, Kitabu'n Nikâh, Babu hüsni muaşereti'n nisai, s. 342, 1979.
[134] Heyet, *Aişe Ummu'l-Mu'minin*, s. 278.
[135] Bkz. Alemi, *es-Seyyidetu Aişe,* s. 11.

Hz. Âişe şöyle demiştir: Rasulullah bana: "(Ey Aişe!) Ben senin benden memnun olduğun zamanı ve bana karşı öfkeli bulunduğun vakti pekiyi bilirim" buyurdu. Aişe dedi ki: Ben de O'na: (YaRasulullah!) Sen bunu nereden biliyorsun? diye sordum. Bana "Benden razı ve memnun olduğunda (bir şeyi reddederken) "La ve Rabbi Muhammedi- Muhammed'in Rabbi hakkı için öyle değildir)" dersin. Bana karşı öfkeli olduğun zaman da: "Lâ ve Rabbi Ibrahimi - İbrahim'in Rabbi Hakkı için öyle değildir)" dersin (adımı anmazsın)" buyurdu. Aişe dedi ki: Ben de: Evet ya Rasulullah! Vallahi öyledir. Fakat ben (öfkeli iken) yalnız Sen'in isminden ayrılırım (sevgin ise gönlümde yaşar), diye saygımı arz ettim dedim.[136]

19. Hz. Peygamber, Hz. Aişe'ye Allah Teâlâ'nın günahlarını bağışlaması için dua etti.[137] Hz. Aişe şöyle dediğini rivayet etmiştir. Hz. Aişe Annemiz Efendimize Bir gün "Benim için dua eder misin ya Rasulullah?" der. Efendimiz de "Ya Rabbi Aişe'nin gelmiş geçmiş Bütün günahlarını bağışla." der. Hz. Aişe O kadar mutlu olur ki, bunu gören efendimiz; "Çok mu sevindin Ya Aişe der. Hz. Aişe "Evet" deyince "Vallahi ben bu duayı her namazımın arkasından ümmetim için ediyorum." buyurur.[138]

20. Allah Teâlâ Hz. Aişe'ye atılan iftira ve yalandan ötürü kazf haddini meşru kılmıştır. Böylelikle bu had iffetli kadınlara töhmette bulunmak isteyenlere caydırıcı bir engel oldu.[139]

21. Hz. Peygamber anne ve babası muhacir olan Hz. Aişe'den başka kimseyle evlenmemiştir.[140]

22. Hz. Peygamber, Hz. Aişe'nin cennet ehlinden olduğunu haber vermiştir.[141] Allah Teâlâ ayeti kerimede şöyle buyurmaktadır. لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ "*Onlar için bir bağışlanma ve bolca verilmiş iyi bir rızık vardır*."[142] Yani o ve Hz. Peygamberin diğer eşlerine bol rızık vardır. Bu ayeti وَاَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا "*Biz, ona bereketli bir rızık hazırlamışızdır*."[143] ayeti tefsir etmektedir. Bereketli rızıktan gaye

---

[136] Buhari, *Sahihi Buhari*, "Kitabu'n Nikâh", Babu ğireti'n nisai ve vecdihinne, s. 1332, 5228.
[137] Heyet, *Aişe Ummu'l Müminin,* s. 278.
[138] Muhammed b. Hıbbân b. Ahmed b. Hıbbân b. Muaz et-Temîmî Ebû Hâtim ed-Dârimî, *Sahîhu İbn Hibbân*, Muessesetü'r-risale, 2. Baskı, Beyrut 1993, XVI, 47, 7111 numaralı hadis.
[139] Zerkeşi, *İcabe,* s. 47.
[140] Zerkeşi*, İcabe*, s. 59.
[141] *Şezyu'l Yasemin fi Fedaili Ümmihati'l Müminin,* Hazırlayan: Merkezu'l Buhus ve'd Dirasat, 1. baskı, Kuveyt, 2005 m. s. 31.
[142] Nur 24/26.
[143] Ahzab 33/31.

cennettir.[144]Ebu Vâil'den[145] rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Ali bin Ebî Talib, Ammâr ibn Yâsir ile kendi oğlu Hasan'ı Kûfeliler'in Ali tarafına yardımlarını istemeleri için Kûfe'ye gönderdiği zaman, Ammâr bir hutbe irad edip "Ben kesin surette biliyorum ki, Aişe dünyada ve ahirette Peygamber'in zevcesidir. Lâkin Allah sizleri, kendi hükmüne mi yahut Aişe'ye mi tâbi olacaksınız diye imtihan etmektedir" demiştir[146]

1.3.3.Hz. Aişe'nin Hz. Peygamberle Evlenmesi

Hz. Hatice binti Huveylid,[147] Hz. Peygamberin ilk evlendiği eşiydi. Hz. Hatice'nin yaşı kırk iken, Hz. peygamberin yaşı ise yirmi beş civarıydı. Hz. Hatice, Hz. Peygamberle yirmi beş sene boyunca iyi günde, kötü günde mutlu bir hayat sürdü. Hz. Peygamberin dayanağı ve tesellisiydi. Daha sonra altmış beş yaşında vefat etti. Hz. Peygamber onun vefatına çok üzüldü ve hayatı boyunca onun hatıralarıyla yaşadı.[148]Hz. Aişe'den rivayet edilen hadiste şöyle demiştir. "Hz. Hatice vefat edince Osman bin Mez'un'un eşi Havle binti Hâkim bin el-Evkas Mekke'de Hz. Peygambere evlenmeyecek misin diye sordu. Hz. Peygamber kimle evleneyim, dedi. Havle ister bekâr istersen de dul olsun dedi. Hz. Peygamber bekâr olan kimdir dedi. Havle; halkın sana en sevimlisinin kızı, Ebu Bekir'in kızı Aişe'dir dedi. Hz. Peygamber peki dul olan kimdir deyince havle, sana iman eden ve sünnetine tabi olan Sevde binti Zem'a'dır dedi. Hz. Peygamber ona git ona beni sor dedi. Havle Ebu Bekir'in evine ziyarete gitti ve "ya Eba Bekr, Allah Teâlâ size hayırlar ihsan etsin. Hz. Peygamber Aişe'yi kendine istetmek için beni gönderdi" dedi. Hz. Ebu Bekir Havle'ye, "kızım ona uygun mudur, o kardeşinin kızıdır" dedi. Havle daha sonra Hz. Peygambere gelip konuşmalara anlattı. Hz. Peygamber de ona gitmesini ve Ebu Bekir'e, "Sen benim Allah'ın dininde kardeşimsin. Bu cihetle Aişe bana

---

[144] Allame Ebu'l Fadl Şihabuddin Seyyit Mahmut el-Alusi el-Bağdadi, *Ruhu'l Meani fi Tefsiri'l Kurani'l Kerim ve's Sebi'l Mesani,* ö. 1270 h. İhyau't Turasi'l Arabi Yayınevi, Beyrut, Lübnan, XVIII, 131,132.

[145] İsmi; Şakik b. Seleme el-Esedi, Malik b. Malik b. sa'Lebe b. Dudan b. Esed b. Huzeymenin oğullarından biri. Birçok hadis sahibi sika biridir. Ebu Vail, Haccac'ın zamanında vefat etmiştir. İbnu Sa'd, *Tabakatu'l Kebir,* VIII, 216 ; Zehebi, *Siyeru A'Lami'n Nubelai,* IV, 161.

[146] Buhari, *Sahihul Buhari,* Kitabu Fedaili Eshabi'n Nebi, Babu fadli Aişe, s. 925, 3771,3772 ; Tirmizi, *Sünenu Tirmizi,* Kitabu'l Menakibi, Babu fadli min Aişe, s. 874, 3889.

[147] Ummu'l Kasım İbnetu Huveylid b. Esed b. Abduluzza b. Kusay b. Kilab, el-Kuraşiyye el-Esediyye, herkesten önce Hz. peygamberi tasdik eden ve ona iman eden kişidir. Hz. Aişe'den rivayetle; Hz. Hatice namaz farz kılınmadan önce vefat etti. Katade hicretten üç sene önce vefat ettiğini belirtmiştir. Zehebi, *Siyeru A'Lamı'n Nubelai*, II, 109,117.

[148] Nedvi, *Siretu's Seyyidetu Aişe,* Dâru'l-kalem, Dımeşk 2003, s. 44.

helaldir" demesini söyledi. Havle Ebu Bekir'e geldi. Ebu Bekir ise Hz. Peygamberin teklifini kabul etti ve gelip nikâhı kıydı."[149]

Hz. Peygamber Hz. Aişe'yi istetmeden önce Cibril'in onun suretinde gelmesiyle onu rüyasında görmüştü. Hz. Peygamber şöyle dedi. "Üç gece rüyamda bana gösterildin. Öyle sanıyorum ki, ben bir ipekli kumaş parçasında senin suretini görmüştüm de (Cibril) bana: Bu resmin sahibi senin müstakbel zevcendir, diyordu. Şimdi ben yüzünden anlıyorum ki, o suret sen idin. Cibril'in o sözü üzerine ben: Eğer şu rüyam Allah tarafından gösterilmişse, Allah bu takdirini infaz eder, diyordum"[150]

Hz. Aişe çocukken annesini rahatsız edecek yaramazlıklar yapardı. Anneside onu cezalandırırdı. Hz. Peygamber bu durumu öğrenince Hz. Aişe'ye üzüldü ve annesi Ümmü Ruman'a şöyle dedi. "Ey Ümmu Ruman Aişe'yi koruyup ona iyi muamele etmenizi tavsiye ederim." Her nasılsa bir gün Rasulullah, Hz. Ebu Bekir'in evine ziyarete gitti ve Hz. Aişe'yi kapı eşiğinde hıçkıra hıçkıra ağlarken buldu. Hz. Peygamber ona niçin ağladığını sordu. Aişe, annesi yüzünden ağladığını söyledi. Hz. Peygamberin gözleri doldu. Ümmü Rûmân'a döndü ve "Ben sana Aişe'ye iyi davranmanı söylememiş miydim?" buyurdu. Ummu Ruman, "Ya Rasulallah o bizden Sıddık'a söz taşıdı ve babasını bize karşı kızdırdı" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber "öyle de yapsa" (yani hatada yapsa üzmeyin) dedi.[151]

Hz. Peygamber, Hz. Hatice binti Huveylid'in vefatının ardından Hz. Aişe ile Mekke'de henüz altı yaşındayken evlendi. Hicretten on ay gibi bir süre önceydi. Bir rivayete göre iki yıl başka bir rivayete göre ise üç yıl önceydi. Hz. Peygamber, Hz. Aişe ile hicretin birinci senesi şevval ayında zifafa girdi. Bir görüşe göre hicretin ikinci senesinde. Hz. Aişe o zaman dokuz yaşındaydı. Hz. Peygamber Sevde binti Zem'a'dan önce onunla evlendi. Bir görüşe göre ondan sonra evlendi. Bir görüşe göre ise ikisiyle bir vakitte evlendi. Fakat Sevde ile daha sonra zifafa girdi. Bedir Savaşından sonra Şevval ayında Aişe ile beraber oluncaya kadar üç yıl tek kaldı.[152] Zerkeşi Hz. Peygamberin Sevde binti Zem'a'dan önce Hz. Aişe ile evlendiği

[149] Buhari, *Sahihi Buhari,* Kitabu'n Nikâh, Babu tezvici's siğari mine'l kibari, s. 1296, 5081 ; Heysemi, *Mecmeu'z Zevaidi ve Menbeu'l Fevaidi,* Kitabu'l Menakibi, babu min fadli Aişe ummu'l müminin, IX, 225.
[150] Tahrici daha önce geçti. s. 27.
[151] İbni Sa'd, *et-Tabakatu'l Kebir,* X, 77.
[152] Zehebi, *Siyeru A'Lamı'n Nubelai,* II, 135,141, Zerkeşi, *el-İcabe,* s. 39.

görüşünü tercih etmiştir.[153] Bu görüşüne delil olarak Hz. Aişe'den rivayet dilen şu hadisi delil göstermiştir. Hz. Aişe dedi ki: "Ben Sevde binti Zem'a'dan daha ziyade kendi teninde olmak istediğim bir kadın görmedim." Hadisin sonunda ise şöyle demektedir. "O, benden sonra Hz. Peygamberin ilk evlendiği kişiydi."[154]

Ehli hadis Hz. Aişe'nin evlilik tarihinde iki görüş üzerine ihtilaf ettiler. Birinci görüş: Hz. Aişe'den rivayetle şöyle demiştir. "Rasulullah' ın Hatice'yi çok zikretmesinden dolayı ben hiçbir kadına karşı Hatice'yi kıskandığım derecede kıskanç olmadım, demiştir. Yine Aişe: Rasulullah, Hatice'nin ölümünden üç sene sonra benimle evlendi, demiştir.[155]

İkinci görüş Hişam'dan[156] onunda babasından rivayet ettiği bu hadisten çıkarılmıştır. "Hatice, Peygamber'in Mekke'den Medine'ye çıkmasından üç yıl önce vefat etti. Peygamber bundan sonra iki sene yahut buna yakın süre evlenmeden bekledi. Aişe altı yaşında iken onu nikâh etti. Sonra Aişe dokuz yaşında iken, Peygamber, Aişe ile güvey odasına girdi."[157] Bu hadis Hz. Peygamberin Hz. Aişe ile Hz. Hatice'nin vefat ettiği sene içerisinde evlendiğine işaret etmektedir. Bu görüş muhakkik cumhurun tercih ettiği görüştür. "Şöyle ki Hz. Hatice risaletin onuncu yılında hicretten yaklaşık üç sene önce vefat etti. Bundan bir ay sonrada şevval ayında Hz. Peygamber henüz altı yaşında olan Hz. Aişe ile evlendi. Buna göre Hz. Aişe'nin evlilik tarihi hicretten üç sene önce şevval ayında olmuştur."[158]

Hz. Peygamberin zifafı en sahih görüşe göre Medine'de Hz. Aişe dokuz yaşında iken hicretin birinci senesi Hz. Peygamberin bedirden dönüşünde [159] Şevval ayının gündüzünde olmuştur. [160] Aişe'de naklen rivayette şöyle demiştir: "Rasulullah benimle Şevvâl'de nikâhlandı ve (yine) Şevvalde zifaf oldu. Binâenaleyh

[153] Zerkeşi, *el-İcabe,* s. 39.
[154] Muslim, *Sahihu Müslim,* Kitabu'r Reda', Babu cevazi hibetiha nevnetiha liderratiha, s. 669, 1463.
[155] Buhari, *Sahihul Buhari,* Kitabu Menakibi'l Ensar, Babu tezvici'n nebi haticete ve fadluha, s. 935, 3817 ; Muslim, *Sahihu Müslim,* Kitabu Fedaili's Sahabe, Babu fedaili hatice ummi'l müminin, s. 1139, 2435.
[156] İbnu'z Zubeyr b. Avvam b. Huveylid b. Esed b. Abduluzza b. Kusay b. Kilab, İmamu's Sika, Şeyhu'l İslam, Ebu'l Munzir el-Kuraşi, el-Esedi, ez-Zubeyri, el-Medeni, atmış bir yılında doğdu. Sıka, Hüccet ve çok hadis sahibiydi. Hişam Bağdat'ta yüz kırk altı senesinde vefat etti. Zehebi, « rivayet ettiği hadis sayısı binden fazladır." der. Zehebi, *Siyeru A'Lami'n Nubelai*, VI, 34,35,46,47.
[157] Buhari, *Sahihul Buhari,* Kitabu Menakibi'l Ensar, Babu tezvici'n nebi Aişete ve kudumuha'l Medine ve binauhu biha, s. 954, 3896.
[158] Nedvi, *Siretu's Seyyide Aişe,* s. 49.
[159] Zerkeşi, *el-İcabe,* s. 39.
[160] Nedvi, *Siretu's Seyyide Aişe,* s. 54.

Rasulullahın kadınlarından hangisi onun indinde benden daha bahtlı olabilirdi?" Ravi şöyle devam ediyor: "Aişe, akraba kadınlarının Şevvâl'de zifaf etmelerini severdi."[161] "Hz. Aişe Hz. Peygamberle sekiz sene beş ay ömür sürdükten sonra Hz. Peygamber vefat etti. Bu arada Hz. Aişe on sekiz yaşında idi ve altmış beş yıl yaşadı."[162]

1.3.4.İlmi Seviyesi

Müminlerin annesi Hz. Aişe'nin nübüvvet evinde yetişmesi, Hz. peygamberden ilim elde etmesi ve öğrenme gayretinden ötürü erkek ve bayanlar arasında ilmi seviyesi hayli yüksekti. İlmi öğrenmesinde ki sebeplerden biride ayetleri hızlıca anlaması, öğrenmedeki üstün gücü, muhteşem zekâsı, yalın dili, Arapça ve şiiri iyi bilmesidir.[163]

İlmi Hakkında Bazı Âlimlerin Sözleri

Müminlerin annesi Hz. Aişe insanların en âlimi, en fakihi ve kelamda en fasihi idi.

Ebu Musa el-Eş'arî dedi ki: "Hz. Peygamberin biz ashabından bir hadisi anlamakta güçlük çektiğimizde o hadisi Aişe'ye sorduğumuzda mutlaka o hadisle ilgili onun yanında bir bilgi bulurduk."[164]

Musa bin Talha şöyle dedi : "Hz. Aişe'den daha fasihini görmedim."[165]

Zührî dedi ki: "Hz. Peygamberin zevcelerinin ilmi ile diğer bütün kadınların ilmi toplansa, Aişe'nin ilmi bunlarınkinden daha üstün olur."[166]

İbnu Ata bin Ebi Rebah,[167] "Hz. Aişe'nin genel olarak görüşlerinde insanların en iyisi ve en fakihi olduğunu, söyledi."[168]

---

[161] Muslim, *Sahihu Müslim,* Kitabu'n Nikâh, Babu istihbabi't tezvic fi şevval ve istihbabi'd duhuli fihi, s. 642, 142; Tirmizi, *Sünenu Tirmizi,* Kitabu'n Nikâh, Babu ma cae fi'l evkati'l leti yestehibbu fiha'n nikâh, s. 258, 1093.

[162] Zerkeşi, *el-İcabe,* s. 39,40; İbni Hacer, *el-İsabe,* VIII, 139.

[163] Nedvi, *Siretu's Seyyide Aişe Ummu'l Muminin,* s. 277.

[164] Tirmizi, *Sünenu Tirmizi,* Kitabu'l Menakibi, Babun min fadli Aişe, s. 873, 3883.

[165] Bkz. s. 29. (Tirmizi, *Sünenu Tirmizi*, Kitabu'l Menakibi, Babun min fadli Aişe, s. 873, 3884; Hâkim, *el-Mustedrek ala's Sahihayn,* IV, 12.)

[166] Taberani, *el-Mu'cemu'l Kebir,* XXIII, 184, 299; İmam, Hafız Ebi Abdullah Muhammed b. Abdullah e-Hâkim en-Nisaburi, *el-Mustedrek Ala's Sahihayn,* el-Kutubu'l İlmiyye Yayınevi, Beyrut, Lübnan, 2. baskı, (1422h.2002m.) IV, 15.

[167] İmam, Şeyhu'l İslam, Harem Müftüsü, Ebu Muhammed el-Kuraşi Mevlahum el-Mekki, Mekkede büyüdü. Hz. Osman döneminde doğdu. Bazı ilim ehli kişiler onun siyah şaşı çolak ve sakat olduğunu daha sonra kör olduğunu söylemişlerdir. Sıka, Fakih, Alim ve birçok Rivayet Sahibidir. Heysem ve başkaları onun yüz on dört senesinde vefat ettiğini söylemiştir. İbni Cureyc, İbni Uyeyne ve Vakidi onun yüz on beş senesinde vefat ettiğini söylemiştir. Vakidi onun seksen sekiz yaşına kadar yaşadığını belirtmiştir. Zehebi, *Siyeru A'Lamu'n Nubelai,* V, 78,79,80,88.

[168] Hâkim, *el-Mustedrek Ala's Sahihayn,* IV, 12.

Ebu Ömer bin Abdulber,[169] "Hz. Aişe'nin döneminde üç ilim olan, fıkıh ilmi, tıp ilmi ve şiir ilminde tek olduğunu, dedi."[170]

Ebi Seleme bin Abdurrahman[171] şöyle dedi: "Hz. Peygamberin hadislerini Hz. Aişe'den daha iyi bilen, görüşlerinde daha fakih, inen ayetlerde ve farzlarda daha iyisini görmedim."[172]

Zübeyr b. Avvâm'dan rivayet ettiği ifadesinde "Fıkıh, tıp ve şiir ilminde Hz Aişe'den ileri bir kadın görmedim" demektedir.[173]

Mesruk'a Hz. Aişe'nin feraizi iyi midir diye sorulduğunda şöyle demiştir. "Allah'a yemin ederim ki, sahabenin ileri gelenlerinden birçoğu gelir Hz. Âişe'den ferâiz'e ait sorular sorar ve öğrenirlerdi." demiştir.[174]

Kur'an ve Kur'an İlimleri Bilgisi

Hz. Aişe Kuran'ın inmesinin ardından Hz. Peygamberden ilk öğrenen kişiydi. Çünkü onun yorganının dışında hiçbir kadının yorganının altında Kuran inmemiştir. Küçüklüğünden beri Kuranı dinler ve ezberlerdi. İşte bu durumu bir konuda sıkıntı yaşadığında Kuranı doğru yorumlamasında kendisine çok katkı sağlayacaktı.[175] Hz. Aişe: Hz. Peygambere Mekke'de بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ اَدْهٰى وَاَمَرُّ "*Hayır, kıyamet, onların (görecekleri asıl azabın) vaktidir. Kıyamet (azabı) ise daha müthiş ve daha acıdır.*"[176] Ayeti inerken ben oyun oynayan kız çocuğuydum. Bakara ile Nisâ sureleri ancak ben Peygamber'in yanındayken inmişlerdir, dedi.[177] Küçük büyük hiçbir şeyi Allah'ın Kitabı ve Hz. Peygamberin sünnetinin dışında yapmazdı hatta kadınlar din

[169] İmam, Şeyhu'l İslam, Ebu Ömer, Yusuf b. Abdullah b. Muhammed b. Abdulber b. Asım en-Nemiri el-Endulusi, el-Kurtubi, el-Maliki, Kıymetli Eserlerin Sahibidir. Künyesi Ebu Ömer'dir. Doğumu üç yüz altmış sekiz senesi Rebiyülahir ayında olmuştur. Başka görüşe göre Cemaziyülevvel ayında olmuştur. Ebu Ömer Fakih Hafız, Kıraat, Ulumu Hadis ve Rical İlimlerine Sahiptir. Fıkıhta İmamı Şafii'nin görüşlerine meyleder. Ebu Ömer dört yüz altmış üç senesi Rebiyülahir ayı Cuma gecesi vefat etmiştir. Doksan beş sene beş gün yaşam sürmüştür. Zehebi, *Siyeru A'Lamu'n Nubelai*, XVIII, 153,156,159.

[170] Zerkeşi, *el-İcabe*, s. 56.

[171] İbnu Avf b. İbni Avf b. Abd b. Haris b. Zuhre b. Kilab b. Murra b. Ka'b el-Kuraşi ez-Zuhri, Medine Alimlerinden biri ve Hafızdır. İsminin Abdullah olduğu başka bir rivayete göre ise İsmail olduğu söylenmektedir. Yirmi küsur senesinde doğdu. İbni Sa'd onun Sıka Fakih ve çok hadis rivayet ettiğini belirtmiştir. Annesi Temarud Binti'l Esba' b. Amırdır. İbni Sa'd şöyle dedi: Ebu Seleme, Velidin döneminde doksan dört senesinde yetmiş iki yaşında Medine'de vefat etti. Zehebi, *Siyeru A'Lamu'n Nubelai,* IV,287,289.

[172] İbni Sa'd, *Tabakatu'l Kebir,* II, 323.

[173] Taberani, *el-Mu'cemu'l Kebir,* XXIII, 182; Hâkim, *el-Mustedrek Ala's Sahihayn,* IV, 12.

[174] Taberani, *el-Mu'cemu'l Kebir,* XXIII, 181,182, 291; Hâkim, *el-Mustedrek Ala's Sahihayn,* IV,12.

[175] Nedvi, *Siretu's Seyyide Aişe Ummu'l Muminin,* s. 230, 232.

[176] Kamer 54/46.

[177] Buhari, *Sahihul Buhari*, Kitabu Fedaili'l Kuran, Babu te'lifi'l Kuran, s. 1277, 4993.

ile ilgili meselelerin açıklamalarını kendisinden sorarlardı.[178] Tefsire dair Hz. Aişe'den birçok ayet tefsiri rivayet olunmuştur. Bunlardan bazılarını örnek olarak zikredeceğiz. Urve bin Zubeyr, Hz. Aişe'ye وَاِنْ خِفْتُمْ اَلاَّ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَآءِ مَثْنَى وَثُلاَثَ وَرُبَاعَ "*Eğer, (velisi olduğunuz) yetim kızlar (ile evlenip onlar) hakkında adaletsizlik etmekten korkarsanız, (onları değil), size helâl olan (başka) kadınlardan ikişer, üçer, dörder olmak üzere nikâhlayın*."[179] syetini sorunca Hz. Aişe şöyle cevapladı. Bu o yetim kızdır ki, bir adamın himayesinde bulunur, aynı zamanda o adam bu yetim kızın velisidir. Sonunda o adam, o yetimle malı sebebiyle evlenir, fakat o kızın sohbetine kötü davranır ve malı hususunda da adalet etmez. İşte bu huyda olan kimse, kendisine helâl olan başka kadınlardan ikişer yahut üçer yahut dörder olmak üzere nikâh edip evlensin."[180]

Hadisi Şerif Bilgisi

Müminlerin annesi Hz. Aişe döneminin büyük muhaddislerindendi. Ebu Hureyre kendisinden Hz. Peygambere ait olan tam iki bin iki yüz on hadis rivayet etmiştir. Bunlardan yüz yetmiş dört tanesi Buhari[181] ve Müslim'in[182] ittifak ettiği hadislerdir. Elli bir tanede Buhari tek kalmış. Altmış sekiz tanede de Müslim tek kalmıştır. Muteahhir birçok sahabe ve tabiinde Hz. Aişe'den rivayette bulunmuştur.[183]

En çok hadis rivayet edenlerin dördüncüsü Hz. Aişe'dir. Bunlar yedi kişidir: Ebu Hureyre 5364 rivayette bulunmuştur. Abdullah bin Ömer[184] 2630 rivayette bulunmuştur. Enes bin Malik 2286 rivayette bulunmuştur. Hz. Aişe 2210 rivayette

---

[178] Nedvi, *Siretu's Seyyide Aişe Ummu'l Muminin,* s. 232.
[179] Nisa 4/3.
[180] Buhari, *Sahihul Buhari,* Kitabu'n Nikâh, Babu la tetezevvecu eksara min erbea', s. 1300, 5098; Muslim *Sahihu Müslim*, Kitabu't Tefsir, s. 1374,1375, 3018.
[181] Muhammed b. İbrahim b. Muğira b. Berdizbe, Muğira buhara valisi el-Yeman el-Ca'fi'nin huzurunda Müslüman oldu önceden Mecusi idi. Ebu Abdullah yüz doksan dört senesi Şevval ayında dünyaya geldi. Cumartesi, Ramazan bayramı gecesi yatsı namazı esnasında vefat etti. İkiyüz elli altı senesi Bayram günü Öğlen namazından sonra defin edildi. On üç gün eksik olarak altmış iki sene yaşadı. Zehebi, *Siyeru A'Lami'n Nubelai,* XII, 391,392,468.
[182] Büyük İmam, Hafız Ebu'l Hüseyin, Müslim b. Haccac b. Müslim b. Vird b. Kuşaz, el-Kuseyri en-Nisaburi, Sahihin Sahibi. İki yüz dörtte doğdu. Müslim elli küsur yaşında iki yüz altmış birde Nisaburda vefat etti.Zehebi, *Siyeru A'Lami'n Nubelai,* XII, 557,558,580.
[183] Zerkeşi, *el-İcabe,* s. 40.
[184] İbnu'l Hattab b. Nufeyl b. Abduluzza b. Reyyah b. Kard b. Rezzah b. Adiy b. Ka'b b. Luey b. Ğalib, Liderlerin İmami Şeyhu'l İslam Ebu Abdurrahman el-Kuraşi el-Adevi el-Mekki sonra el-Medeni. Daha küçükken Müslüman oldu. Uhud savaşında ufaktı. İlk gazvesi hendektir. Annesi Müminlerin annesi Hafsadır. Yetmiş sekizde Mekke'de vefat edip zi tuvaya veya muhacirlerin kabristanlığına defin edildi. Seksen yedi yaşındaydı. Kendisine ait iki bin iki yüz otuz hadis rivayeti vardır. Zehebi, *Siyeru A'Lami'n Nubelai,* III, 203,204,232,238.

bulunmuştur. Abdullah bin Abbas [185] 1660 rivayette bulunmuştur. Cabir bin Abdullah [186] 1540 rivayette bulunmuştur. Ebu Said el-Hudri [187] 1170 rivayette bulunmuştur.[188]

Buna ek olarak Hz. Aişe'nin fıkıh, tevhit, akide, tıp, tarih ve şiir ilimleri gibi birçok ilme dair bilgisi de vardır.[189]

[185] Asrının Fakihi, Tefsir İmamı Ebu'l Abbas Abdullah, Hz. peygamberin amcası Abbas b. Muttalib Şeybe İbni Haşimin oğludur. İsmi; Ömer b. Abdumenaf b. Kusay b. Kilab b. Murra b. Ka'b b. Luey b. Ğalip b. Fehr el-Kuraşi el-Haşimi el-Mekki. Doğumu hicretten üç sene evveldir. Annesi Ummu'l Fadl Lubabe Binti'l Haristir. İbni Abbas altmış yedi veya sekiz senesinde vefat etmiştir. Yetmiş bir yıl yaşamıştır. Musnedi b. altı yüz atmış hadistir.Zehebi, *Siyeru A'Lami'n Nubelai,* III, 331,332,333,359.

[186] İbnu Amr b. Haram b. sa'Lebe b. Haram b. Ka'b b. Ğanem b. Ka'b b. Seleme, Büyük İmam, Müçtehit, Hafız, Hz. peygamberin sahabesi, Ensari, Hazreci, Selemi, Medeni ve Fakihtir. Beyatu'r Rıdvan'dandır. İbni Sa'd Cabir'in Akabeye katılan yetmiş kişiden en küçük olduğunu bildirmiştir. Yetmiş sekiz veya yetmiş yedide vefat etti. Doksan dört sene yaşadı. Müsnedi iki bin beş yüz kırk hadistir. Zehebi, *Siyeru A'Lami'n Nubelai,* III, 189,192,194.

[187] Medine Müftüsü, Sa'd b. Malik b. Sinan b. sa'Lebe b. Ubeyd b. Ebcer b.Avf b. Haris b. Hazrec. Babası Malik Uhudda şehit edildi. Ebu Said Hendeğe ve Bayatu'r Rıdvana Katılmıştır. Kendisine ait bin yüz yetmiş hadis vardır. Vakidi onun yetmiş dört senesinde vefat ettiğini ifade etmiştir. Zehebi, *Siyeru A'Lami'n Nubelai,* III, 168,169,171.

[188] Nedvi, *Siretu's Seyyide Aişe Ummu'l Muminin*, s. 244.

[189] Nedvi, *Siretu's Seyyide Aişe Ummu'l Muminin,* s. 265,278,286,302.

İKİNCİ BÖLÜM

İFK AYETLERİNİN TEFSİRİ

2.1.İfk Ayetlerinin Tespiti

Tefsir ve hadis âlimleri ifk hadisesiyle ilgili ayetlerin belirlenmesinde ihtilaf ettiler. Bazıları bunların on ayet olduğunu belirtmiştir. İbni Kesir [190] "Bu on ayetin tamamının müminlerin annesi Hz. Aişe'ye münafıklar tarafından atılan iftira ve yalanlar hakkında" olduğunu söylemiştir.[191] *Sahihu Buhari*'de Hz. Aişe'den rivayet edilen şu hadiste bu görüşü desteklemektedir. Hz. Aişe şöyle dedi: إن الذين جاءو بالإفك عصبة منكم "O ağır iftirayı uyduranlar, sizin içinizden bir güruhtur." On ayet benim beraatım hakkındadır. [192] Bazıları ise bu ayetlerin sayısının on altı olduğunu söylemiştir. İbnu Atıyye[193] إن الذين جاءو بالإفك عصبة منكم "O ağır iftirayı uyduranlar, sizin içinizden bir güruhtur." Bu ayet ve sonrasındaki on altı ayetin müminlerin annesi Hz. Aişe ve atılan iftira hakkında olduğunu belirtmiştir.[194] Başkaları ise bu ayetlerin sayısının on sekiz olduğunu söylemiştir. Zemahşeri هو خير لكم ayetini tefsir ederken şöyle demiştir: Bu durumun kendisi açısından kötü olduğu müminler, özellikle Hz. Peygamber, Hz. Ebu Bekir, Hz. Aişe ve Hz. Safvan bin Muattala göre hayır vardır. Onlar için hayırlı olmasının anlamı onların büyük bir sevap kazanmasıdır. Çünkü bu durum açık bir bela ve imtihandır. Bu hadiseyle ilgili tam olarak on sekiz ayet nazil olmuş hepsi de Hz. Peygamberin yüce şanını yüceltmekte, onu teselli etmekte ve müminlerin annesini tenzih etmektedir.[195] İhtilaf tamamen ayet başlarında olduğu açıktır. Alusi bu ihtilafın sebebini şu şekilde zikretmektedir. "ihtilaf ayet başlarından ve sayısından kaynaklıdır." [196] Araştırma esnasında gördüğüm kadarıyla tümü ayetlerin إن الذين جاءو بالإفك "O ağır iftirayı uyduranlar" ayetiyle başlayıp أولئك مبرءون مما يقولون "O temiz olanlar, iftiracıların söyledikleri

---

[190] İsmail b. Amr b. Kesîr ed-Dımeşkî (h.774) bkz. Davûdî, *Tabakâtu'l-müfessirîn*, I, 111-113.
[191] İbni Kesir, *Tefsiru'l Kur'ani'l Azim,* VI, 19.
[192] Buhari, *Sahihul Buhari*, Kitabu'l Megazi, Babu hadisi'l ifk, s. 1019, 4141; Muslim, *Sahihu Müslim,* Kitabu't Tevbe, Babu hadisi'l ifk ve kabuli tevbeti'l kazf, s. 1277,1278, 2770.
[193] Abdulhak b. Galib b. Atıyye el-Endelüsî (h. 481). Bkz. Davûdî, *Tabakâtu'l-müfessirîn*, I, 265-267.
[194] Ebu Muhammed Abdülhak b. Atiyye el-Endulusi, *Tefsiru İbni Atiyye, el-Muharrir el-Veciz fi Tefsiri'l Kitabi'l Aziz*, (481-541h.) İbnu Hazm Yayınevi, s. 1349.
[195] Ebu'l Kasım Carullah Mahmud b. Ömer ez-Zemahşeri el-Havarzimi, *Tefsiru'l Keşşaf,* (ö. 467-538h.) el-Marife Yayınevi, Beyrut, Lübnan, 3. baskı. (1430h.2009m.) s. 721; Bkz. Beydavi, *Envaru't Tenzil*, IV,100; Ebu's Suud, *İrşadu'l Akli's Selim,* VI, 160; Kannuci, *Fethu'l Beyan,* IX, 178.
[196] Alusi, *Ruhu'l Meani,* XVIII, 115.

şeylerden uzaktırlar.” ayetiyle bittiğinde ittifaklıdır. Kannuci إن الذين جاءو بالإفك ayetinde bunun ifk ile ilgili ayetlerin başlangıcı, bunların on sekiz ayet olup أولئك مبرءون ayetiyle de bittiğini söylemiştir.[197] Sa’di[198] إن الذين جاءو بالإفك ayetinden sonu olan لهم مغفرة ورزق كريم ayetine kadar tüm ayetlerin olduğunu belirtmiştir.[199] Bense ayetlerin şunlar olduğu görüşündeyim.

اِنَّ الَّذِينَ جَاءُو بِالْاِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لاَ تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ ٱلْاِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ (11) لَوْلاَ اِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِاَنْفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا اِفْكٌ مُبِينٌ (12) لَوْلاَ جَاءُو عَلَيْهِ بِاَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ فَأُولَئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ (13) وَلَوْلاَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا اَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ (14) اِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِاَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِاَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ (15) وَلَوْلاَ اِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا اَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ (16) يَعِظُكُمُ اللَّهُ اَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ اَبَدًا اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (17) وَيُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ ٱلْاٰيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ (18) اِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ اَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ اٰمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ (19) وَلَوْلاَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَاَنَّ اللَّهَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ (20) يٰاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لاَ تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَاِنَّهُ يَاْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلاَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكٰى مِنْكُمْ مِنْ اَحَدٍ اَبَدًا وَلٰكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (21) وَلاَ يَأْتَلِ اُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ اَنْ يُؤْتُوا اُولِي الْقُرْبٰى وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا اَلاٰ تُحِبُّونَ اَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ (22) اِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلاَتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ (23) يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ اَلْسِنَتُهُمْ وَاَيْدِيهِمْ وَاَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (24) يَوْمَئِذٍ يُوَفِّيهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ اَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ (25) اَلْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ اُولٰئِكَ مُبَرَّؤُنَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ(26)

Meali:

11. (Peygamber'in eşine) bu ağır iftirayı uyduranlar şüphesiz sizin içinizden bir guruptur. Bunu kendiniz için bir kötülük sanmayın, aksine o, sizin için bir iyiliktir. Onlardan her bir kişiye, günah olarak ne işlemişse (onun karşılığı ceza) vardır. Onlardan (elebaşılık yapıp) bu günahın büyüklüğünü yüklenen kimse için de çok büyük bir azap vardır.

[197] Kannuci, *Fethu’l Beyan,* IX, 178.
[198] Abdurrahman b. Nasır es-Sa’dî en-Necmî, müfessir, hadisçi, usul, kelam, vaizdir. Necdde doğmuş Kur’an ilimleri ve tefsire dair çokça eseri vardır. Bkz. Kehhâle, *Mu’cemu’l-müellifîn*, Müessesetü’r-risale, Dımeşk 1957, II, 121, 122.
[199] Şeyh Abdurrahman b. Nasır es-Sa’di, *Teysiru’l Kerim er-Rahman fi Tefsiri Kelami’l Mennan,* es-Selam Basın Dağıtım Yayınevi, Riyad, 2. baskı, (1422h.2002m.) s. 658.

12. Bu iftirayı işittiğinizde erkek ve kadın müminlerin, kendi vicdanları ile hüsnü zanda bulunup da: "Bu, apaçık bir iftiradır" demeleri gerekmez miydi?

13. Onların (iftiracıların) da bu konuda dört şahit getirmeleri gerekmez miydi? Mademki şahitler getiremediler, öyle ise onlar Allah nezdinde yalancıların ta kendisidirler.

14. Eğer dünyada ve ahirette Allah'ın lütuf ve merhameti üstünüzde olmasaydı, içine daldığınız bu iftiradan dolayı size mutlaka büyük bir azap isabet ederdi.

15. Çünkü siz bu iftirayı, dilden dile birbirinize aktarıyor, hakkında bilgi sahibi olmadığınız şeyi ağızlarınızda geveleyip duruyorsunuz. Bunun önemsiz olduğunu sanıyorsunuz. Hâlbuki bu, Allah katında çok büyük (bir suç) tur.

16. Onu duyduğunuzda: "Bunu konuşup yaymamız bize yakışmaz. Hâşâ! Bu, çok büyük bir iftiradır" demeli değil miydiniz?

17. Eğer inanmış insanlarsanız, Allah, bir daha buna benzer tutumu tekrarlamaktan sizi sakındırıp uyarır.

18. Ve Allah ayetleri size açıklıyor. Allah, (işin iç yüzünü) çok iyi bilir, hüküm ve hikmet sahibidir.

19. İnananlar arasında çirkin şeylerin yayılmasını arzulayan kimseler için dünyada da ahirette de çetin bir ceza vardır. Allah bilir, siz bilmezsiniz.

20. Ya sizin üstünüze Allah'ın lütuf ve merhameti olmasaydı, Allah çok şefkatli ve merhametli olmasaydı (haliniz nice olurdu)!

21. Ey iman edenler! Şeytanın adımlarını takip etmeyin. Kim şeytanın adımlarını takip ederse, muhakkak ki o, edepsizliği (yüz kızartıcı suçları) ve kötülüğü emreder. Eğer üstünüzde Allah'ın lütuf ve merhameti olmasaydı, içinizden hiçbir kimse asla temize çıkamazdı. Fakat Allah dilediğini arındırır. Allah işitir ve bilir.

22. İçinizden faziletli ve servet sahibi kimseler akrabaya, yoksullara, Allah yolunda göç edenlere (mallarından) vermeyeceklerine yemin etmesinler; bağışlasınlar; feragat göstersinler. Allah'ın sizi bağışlamasını arzulamaz mısınız? Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

23. Namuslu, kötülüklerden habersiz mümin kadınlara zina isnadında bulunanlar, dünya ve ahirette lânetlenmişlerdir. Onlar için çok büyük bir azap vardır.

24. O gün dilleri, elleri ve ayakları, yapmış olduklarından dolayı aleyhlerinde şahitlik edecektir.

25. O gün Allah onlara gerçek cezalarını tastamam verecek ve onlar Allah'ın apaçık gerçek olduğunu anlayacaklardır.

26. Kötü kadınlar kötü erkeklere, kötü erkekler ise kötü kadınlara; temiz kadınlar temiz erkeklere, temiz erkekler de temiz kadınlara yaraşır. Bu sonuncular, (iftiracıların) söylediklerinden çok uzaktırlar. Kendileri için bağışlanma ve güzel bir rızık vardır.

Şimdi ilgili ayetleri sebebi nuzulü ve manaları izah etmeyi dikkate alarak konuyu iki başlık altında değerlendireceğim. Ilk olarak ayetin sebebi nuzulü daha sonra ise, bu ayetlerin detaylı bir tefsirini vereceğim

2.2.İfk Ayetlerinin Nüzul Sebebi

Bu ayetlerin nüzul sebebi şu idi: Rasulullah bir sefere çıkmak istediği zaman hanımları arasında kura çekmek âdetinde idi. Hanımlarından hangisinin kurası çıkarsa, Rasulullah onu beraberinde sefere çıkarırdı. Aişe dedi ki: "Rasulullah, yapacağı bir gazve hususunda da aramızda kura çekti ve bu kurada benim ismim çıktı. Bunun üzerine ben, hicap ayetinin indirilmesinin ardından Rasulullah ile beraber sefere çıktım."[200]

O gazada (Beni Mustalik Gazvesi) kura Hz. Aişe'ye çıktı. Hz. Aişe hevdecin içinde oturmuş bir şekilde Rasulullah ile birlikte sefere çıktı. Hz. Aişe yolculuk boyunca hevdecin içindeydi. Nihayet Rasulullah gazasını bitirip geri döndüğü ve Medine'ye yaklaştıkları zaman bir gece yürüyüşü bildirdi. Yürüyüşü bildirdikleri vakit Hz. Aişe ordudan biraz uzaklaşarak ihtiyacını giderdi. Hacetini gördükten sonra kafileye geri döndü. Göğsüne dokunduğunda, bir de baktı ki, Zafâr boncuğundan yapılan gerdanlığı kopmuştu. Derhal dönerek gerdanlığını aradı. Onu aramak Hz. Aişe'yi alıkoydu ve semerini yükleyen cemaat hevdecini yüklemiş ve gitmişlerdi. Onlar Hz. Aişe'nin hevdecin içinde olmadığını fark etmeksizin içinde olduğunu zannettiler.

[200] Buhari, *Sahihul Buhari*, Kitabu'l megazi, Babu hadisi'l ifk, s. 1016, 4141.

Aişe dedi ki: "O zaman kadınlar hafif idiler. Şişmanlamamışlar, kendilerini et kaplamamıştı. Yiyecek namına ancak bir parça bir şey yiyorlardı."[201]Cemaat hevdeci deveye yükler ve kaldırırken ağırlığını yadırgamamışlar. Hz. Aişe küçük bir kız idi. Hz. Aişe gerdanlığını ordu gittikten sonra buldu. Bir de bulundukları yere geldiğinde, orada ne çağıran vardı, ne cevap veren. Bulunduğu yerine vardı. Zannetti ki, cemaat onu arayacak ve yanına dönecek. Yerinde otururken uykusu geldi. Ve uyuya kaldı. Safvan b. Muattal es-Sûlemi ez-Zekvânî ordunun arkasında mola vermişti. Gecenin sonunda yola çıkmış, onun bulunduğu yere varmış ve uyuyan bir insan karartısı gördü. Onun Hz. Aişe olduğunu anladı. Çünkü tesettür farz kılınmazdan önce onu görüyordu. Beni tanıdığı vakit onun istircaliyle uyandım. Hz. Aişe hemen çarşafıyla yüzünü örttü. Onunla bir kelime bile konuşmadı. [202] Aişe dedi ki: Onunla hiç konuşmadık. İstircalinden başka ondan bir kelime işitmedim.[203] Devesini çöktürdü; Ön ayağına bastı, Hz. Aişe de deveye bindi. Ve deveyi yederek yola koyuldu. Nihayet orduya öğlen zamanı sıcak bastığında konakladıktan sonra yetiştiler. Artık Hz. Aişe ile Hz. Safvan hakkında denilenler denildi. Bu işin büyük kısmını Abdullah b. Übey b. Selul üzerine almıştı. İşte bu olay ifk hadisesi ve Hz. Aişe'nin aklanmasıyla ilgili yedi kat gökten inip kıyamete kadar okunacak[204] اِنَّ الَّذِينَ جَاءُو بِالْاِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ diye başlayıp hadiseyle ilgili son ayete kadar olan ayetlerin nüzulünün sebebidir. Hz. Ebu Bekir akrabalığı ve fakirliği sebebiyle infakta bulunduğu teyze oğlu Mistah bin Usase için "Kızım hakkında söylediklerinden dolayı vallahi ebediyen ona infakta bulunmayacağım" dedi. Hz. Aişe dedi ki: AllahTeâlâ وَلاَ يَأْتَلِ أُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ اَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبٰى وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا اَلاٰ تُحِبُّونَ اَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ "*İçinizden varlık ve servet sahibi kimseler yakınlarına, düşkünlere ve Allah yolunda hicret edenlere (kendi mallarından bir şey) vermeyeceklerine yemin etmesinler. Onlar affetsinler, vazgeçip iyi muamelede bulunsunlar. Allah'ın sizi bağışlamasını arzu etmez misiniz? Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir."*[205] *Ayetini indirdi. Bunun üzerine Hz. Ebu Bekir; "vallahi, ben, Allah'ın beni mağfiret buyurmasını isterim" deyip Mistah'a*

[201] Muslim, *Sahihu Müslim*, Kitabu't tevbe, Babu hadisi'l ifk ve kabuli tevbeti'l kazf, s. 1275, 2770.
[202] İmam Ebi'l Hasen Ali bin Ahmed el-Vahidi, *Esbabu nuzuli'l Kuran*, ö. 468h. El-kutubu'l ilmiyye yayınevi, Beyrut, Lübnan, birinci baskı, (1411h.1991m.), s. 332.
[203] Buhari, *Sahihul Buhari*, Kitabu'l megazi, Babu hadisi'l ifk, s. 1017, 4141.
[204] Nur 24/11.
[205] Nur 24/12.

daha önce vermekte olduğu infakı tekrar vermeye başladı. Sonra da:"Ben bu infak verme olayını, ondan asla kesmem" dedi.[206]

2.3.İfk Ayetlerinin Detaylı Tefsiri

Bu kısımda bahse konu olan ayetleri tek tek ele alacak, garib lafızlarını açıklayarak izah edecek, bazı kelimelerin irab vecihlerini inceleyecek, bazı farklı görüşlere yer verecek ve bunlardan tercihte bulunacak bir şekilde ele alacağım.

اِنَّ الَّذِينَ جَاءُو بِالْاِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لاَ تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ ٱلْاِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ

"*O ağır iftirayı uyduranlar, sizin içinizden bir güruhtur. Bu iftirayı kendiniz için kötü bir şey sanmayın. Aksine o sizin için bir hayırdır. Onlardan her biri için, işledikleri günahın cezası vardır. İçlerinden (elebaşılık ederek) o günahın büyüğünü üstlenen için ise ağır bir azap vardır.*"[207]

اِنَّ الَّذِينَ جَاءُو بِالْاِفْكِ Daha önce ifk kelimesinin manasına değinmiştim.[208] عُصْبَةٌ مِنْكُمْ "sizin içinizden bir güruhtur" ifadesi "inne"nin haberidir. مِنْكُمْ ise haberin sıfatıdır.[209] عُصْبَةٌ kelimesinin hal olmak üzere nasbe olması da caizdir. Bu durumda لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ ٱلْاِثْمِ "Onlardan her biri için, işledikleri günahın cezası vardır" cümlesi haber olur.[210] عُصْبَةٌ kelimesi on kişiden kırk kişiye kadar olan cemaat anlamındadır. Buradaki cemaatten gaye münafıkların başı olan Abdullah bin Selul, Hassan bin Sabit, Mistah bin Usase, Hamne binti Cahş, Zeyd bin Rufae' ve bu haberlerin yayılmasında katkıda bulunan kişilerdir. Bu kelimeyle ilgili üçten ona kadar ve ondan on beşe kadar olduğu yönünde görüşlerde vardır.[211] Sözlükte bu kelime birbirine destek olan cemaat anlamına gelmektedir.[212] Ayetin kastettiği, imanında sadık olan Hassan, Mistah ve Hamne gibi Abdullah bin Ubey bin Selul gibi münafıkların dolduruşuna gelen bir grup mümindir.[213] Hz. Aişe hakkında atılan bu iftirayı hiçbir delil ve işaret olmaksızın işin özünü araştırmadan aralarındaki

---

[206] Vahidi, Esbabu nuzuli'l Kur'an, s. 332.
[207] Nur 24/11.
[208] Bkz. s. 12.
[209] Ebu'l Beka' Abdullah bin Hüseyin el-Akberi, *et-Tibyan fi i'rabi'l Kur'an*, ö. 616h. s. 966.
[210] Ebu Cafer Ahmed bin Muhammed bin İsmail en-Nahhas, *İ'rabu'l Kur'an*, ö. 338h. El-marife yayınevi, Beyrut, Lübnan, ikinci baskı, (1429h.2008m.) s. 646.
[211] Beydavi, *Envaru't tenzil ve esraru't te'vil*, IV, 100 ; Ebu's Suud, *İrşadu'l akli's selim*, VI, 721.
[212] Ebu Abdullah Muhammed bin Ahmet bin ebi Bekir el-Kurtubi, *el-Camiu li Ahkami'l Kur'an*, ö. 671h. Er-Risale kurumu, birinci baskı (1427h.2006m.) XV, 164.
[213] Es-Sa'di, *Teysiru'l Kerimi'r Rahman*, s. 658.

konuşmalardan kaynaklı bir grup söylemiştir. Tüm bu olanlar Allah'ın bir takdiridir. Allah Teâlâ'nın takdirinin ardında elbette ki bir hayır vardır. Allah Teâlâ'nın لاَ تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ "*Bu iftirayı kendiniz için kötü bir şey sanmayın.*" ayeti yeni bir cümle başlangıcıdır. لاَ تَحْسَبُوهُ 'daki zamir ifke dönmektedir.[214] Bu ayetlerin muhatabı bu hadisenin zararına uğrayan müminlerdir. Bunlar Hz. Aişe, Safvan bin Muattal, Hz. Peygamber, Ebu Bekir ve eşidir. Yani bu iftirayı kendiniz için Allah katında ve insanlar nezdinde kötü bir şey sanmayın. Bilakis bunda sizin için dünyada hayır vardır. Nitekim Allah Teâlâ Hz. Aişe'nin şan ve şerefini yüceltecek, kıyamete kadar okunacak olan beraatına dair ayetler indirmiştir. Ahirette de sizi hayırla yâd edenlere büyük bir sevap, sena ve ebediyete kadar müminler için bir nasihat vardır. Yine bu ayetlerde bu olayı yayanlar için ahirette şiddetli azap olduğu vurgusu vardır.[215] Hayrın hakikati menfaatin zarardan fazla olmasıdır. Yani şerri bulunmayan hayır ki o da cennettir. Şerrin hakikati ise zararı menfaatinden fazla olmak demektir. Yani kendisinde hayır bulunmayan şerdir ki o da cehennemdir.[216] Medine'de yayılan bu konu, insanların Hz. peygamberin eşi hakkındaki konuşmaları, Hz.Aişe'ye atılan iftira sebebiyle yaşadığı gam, keder ve gözyaşı yerine neredeyse gözlerinden kan dökülmesi durumları bize Hz. Aişe'nin ne kadar sabır ve sebat gösterdiğini ve nelere tahammül ettiğini göstermektedir. Yine Hz. peygamberin şerefine dokunan bu iftiraya karşı bir ay boyunca dedikodulara rağmen Hz. Aişe'nin beraatına dair ayetlerin inmesine kadar nasıl sabrettiğini göstermektedir. Bu iftirayı kendiniz için kötü bir şey sanmayın bilakis bunda hayırlar vardır. Yine bu hadisenin ardından hak zahir olup batıl zail olmuş, temiz pisten, doğru söyleyen yalan söyleyenden ve nifak perdesi ardında gizlenen birtakım kişiler ayrılmış, ortaya çıkmıştır. Tüm bunlar ancak bu hadiseyle orta çıkmıştır. Yine aralarında Ebu Eyyub el-Ensari'nin de bulunduğu insanlardan peygamberlerine ve temiz eşlerine karşı güzel ve hüsnü zan sahibi kişilerde belirlenmiştir. Ebu Eyyub el-Ensari eşine "Halkın Aişe aleyhinde söyledikleri şeyleri işittin mi?' diye sorunca, eşi evet dedi. Bunun üzerine Ebu Eyyub "Sen Aişe yerinde olsan böyle bir kötülük işler miydin?" diye sordu. Ümmü Eyyub:

---

[214] el-Akberi, *Et-Tibyani fi i'rabi'l Kur'an*, s. 966.

[215] Beydavi, *Envaru't tenzil*, IV, 100 ; İbni Kesir, *Tefsiru'l Kur'ani'l Azim*, VI, 25 ; İmam Abdurrahman bin Muhammed bin Mahluf Ebi Zeyd es-Sealibi, *Tefsiru's Sealibi el-musemma el-Cevahiru'l hessan fi tefsiri'l Kur'an*, (786-875h.) İhyau't turasi'l arabi yayınevi, Beyrut, Lübnan, birinci baskı, (1418h.1997m.) IV, 174; Ebu's Suud, *İrşadu'l akli's selim*, VI, 160.

[216] İbnul Arabi diye bilinen Ebu Bekir Muhammed bin Abdullah, *Ahkamu'l Kur'an*, ö. (468-543h.) el-Kutubu'l ilmiyye yayınevi, Beyrut, Lübnan, üçüncü baskı, (1424h.2003m.) III, 363 ; Kurtubi, *el-Camiu li Ahkami'l Kur'an*, XV, 164.

"'Hayır! Vallahi" dedi. Ebu Eyyub: "Safvan'ın yerinde ben olsaydım, böylesine kötülük işlemezdim. Kaldı ki Safvan benden daha hayırlı, Aişe ise senden daha hayırlıdır"[217] buyurdu. Hz. Peygamber, eşi ve kardeşleri safvana karşı hüsnü zan besleyen diğer sahabiler Bureyra ve Zeynep binti Cahş'tır. İşte bu durumlar ifk hadisesinin ardından ortaya çıkan hayırlardır. Bu hadise ayeti kerimede de geçtiği gibi bir imtihandı. مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى مَآ اَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتَّى يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنْ الطَّيِّبِ "*Allah, pisi temizden ayırıncaya kadar müminleri içinde bulunduğunuz şu durumda bırakacak değildir.*"[218] Allah Teâlâ'nın her takdir ettiği şeyin ardında bir hayır vardır. Allah Teâlâ ayeti kerimede şöyle buyurmaktadır. قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَآءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَآءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَآءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَآءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ اِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِير "*De ki: "Ey mülkün sahibi olan Allah'ım! Sen mülkü dilediğine verirsin. Dilediğinden de mülkü çeker alırsın. Dilediğini aziz edersin, dilediğini zelil edersin. Hayır, senin elindedir. Şüphesiz sen her şeye hakkıyla gücü yetensin.*"[219] Bu nedenle insanın daima kaza ve kadere teslim olması ve Allah Teâlâ'nın hükmüne rıza göstermesi gerekir. Çünkü nice zararlar vardır menfaat. İşte şu ayeti kerime bu manaya işaret etmektedir. وَعَسَى اَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَى اَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ "*Olur ki, bir şey sizin için hayırlı iken, siz onu hoş görmezsiniz. Yine olur ki, bir şey sizin için kötü iken, siz onu seversiniz. Allah bilir, siz bilmezsiniz.*"[220] Bu sebeple salih velilerin başına gelen musibetler hayırdır. Çünkü onların dünyada karşılaştığı bu sıkıntılar ahirette kazandıkları sevaba nispeten azdır.[221] لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ ٱلإِثْمِ "*Onlardan her biri için, işledikleri günahın cezası vardır*." اكْتَسَبَ fiili burada işledikleri günahlar anlamındadır. Bu ayet iftira atanlara yönelik yaptıkları günah karşılığında uğrayacakları azabın ikazıdır. Çünkü bazıları bu duruma karşı bazıları susmuş bazıları susmuş bazıları ise konuşmuş ve laf taşımıştır.[222] Bu, Allah Teâlâ'nın her günaha karşı herkesin işlediğinin karşılığını görmesi demektir.[223] وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ "*İçlerinden (elebaşılık ederek) o günahın büyüğünü üstlenen*" yani alçak kişilerden

[217] İbrahim b. Mahled b. İbrahim el-Hanzelî, *Müsnedu İshâk b. Rahûye*, Mektebetül İman, Medine 1991, III, 978, 1698 numarali hadis.
[218] Ali İmran 3/179.
[219] Ali İmran 3/26.
[220] Bakara 2/216.
[221] İbn Arabi, *Ahkamu'l Kur'an*, III, 363.
[222] İmam, Muhyiddin Ebu Muhammed el-Hüseyin bin Mesud el-Beğavi, *Tefsiru'l Beğavi Mealimu't Tenzil*, ö. 516h. Tayyibe yayınevi, Riyad, baskı 1409h. VII, 22 ; Muhammed bin Yusuf, Ebu Hayyan el-Endelusi, *Tefsiru'l Bahri'l Muhit*, ö. 745h. El-kutubu'l ilmiyye yayınevi, birinci baskı, (1413h.-1993m.) VI, 400.
[223] İbn Arabi, *Ahkamu'l Kur'an*, III, 363.

bu iftiranın çoğunluğunu üstlenen ve bu iftirayı ortaya atıp toplum içinde yayan kişi demektir.[224] الكبر kelimesi Kaf'ın zammesiyle çoğunluk anlamındadır. Araplar bu kelimeyi yaş ve konum açısından büyük kimseler için kullanmaktadır. Kaf'ın kesrasıyla iftirayı başlatmak anlamında veya günah anlamındadır. Cumhur âlimler burada kastedilenin birinci görüşte olduğu gibi işin büyüğünü üstlenen anlamına geldiğini belirtmişlerdir.[225]O günahın büyüğünü üstlenen kişi hakkında iki görüş üzere ihtilaf edilmiştir. Birincisi o kişinin Abdullah bin Ubey bin Selul olduğudur. Çünkü bu yalanı ilk olarak ortaya atan ve bu konuyu insanlar arasında yayan kişi odur. Bu nedenle kendisine münafıkların başı ve lideri denmektedir. Herhangi bir delil, işaret ve şahit olmadan bu lafları uyduran odur. Bu sadece bir zandır. Bu zannı oradan oraya şundan buna taşıdı. Hz. Aişe ve Safvan hakkında birbirlerinden kurtulmadılar diyerek zina imasında bulunan kişi Abdullah bin Seluldur. Onun için dünyada rezillik ahirette ise cehennem azabı vardır.[226] Urve'den onunda Hz. Aişe'den rivayet ettiği hadiste şöyle geçmektedir. Hz. Aişe onun büyüğünü üzerine alan ve iftirayı başlatan, "Abdullah bin Ubey bin Seluldur," demiştir.[227] Bir diğer görüşe göre o kişi Hassandır. Elim azap gözünü kaybetmesi, çolak kalması ve Safvanın kılıçla kafasına vurmasıdır.[228] Hassan bin Sabit, Hz. Aişe'nin beraatına dair onu öven birçok şiir söylemiştir.[229] Mesruk anlatıyor: "Biz, Hz. Aişe'nin huzuruna girdik. Yanında Hasan b. Sabit vardı. Hasan, kendisine ait olan bir takım beyitlerle teşbib yaparak şiir okuyor ve: "Hasânun, rezânun ma tuzennu bi rîbetin, Tusbihu ğarsâ an luhûmi'l gavâfili" diyordu.[230] Hz. Aişe ona: Lakin sen, böyle değilsin (Yani sen de gıybet ettin ve iftiracıların sözlerine daldın) dedi. Mesruk dedi ki: Ben Aişe'ye: Hasan'ın senin yanına girmesine niçin izin veriyorsun? Hâlbuki Yüce Allah: "*Onlardan o yalanın en büyüğünü idare eden kimseye de büyük bir azap vardır*" buyurmuştur dedim. Bunun üzerine Aişe: -Hangi azap körlükten daha şiddetli ve daha büyüktür? dedi ve ardından: Şüphesiz Hasan, Allah Resulü adına İslam'ı

[224] Kannuci*, Fethu'l beyan*, IX, 180.
[225] Ebu Hayyan, *el Bahru'l muhit*, VI, 402 ; Kannuci, *Fethu'l beyan*, IX, 180.
[226] İbn Kesir, *Tefsiru'l Kur'ani'l Azim*, VI, 25; el-Eşkar, *Zubdetu't tefsir*, s. 351.
[227] Buhari, *Sahihul Buhari*, Kitabu't tefsir, Babu Sureti'n Nur, 4749, s. 1186.
[228] Ebu Hayyan, *el Bahru'l muhit*, VI, 401.
[229] Ebu Hayyan, *el Bahru'l muhit*, VI, 401.
[230] *Divanu Hassan bin Sabit*, el-kutubu'l ilmiyye yayınevi, Beyrut, Lübnan, ikinci baskı, (1414h.1994m.) s. 190.

savunur yahut müşriklerin hicivlerine karşılık verirdi diyerek Hasan'ı savundu.[231] Birinci görüş sahih olan görüştür. O da cumhurun görüşü olan o kişinin Abdullah bin Ubey bin Selul olduğudur. Çünkü o Hz. peygambere karşı düşmanlık besler, insanları etrafında toplayıp bu yalan ve iftiraları uydurarak onlara söylerdi.[232]

لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ "*O günahın büyüğünü üstlenen için ise ağır bir azap vardır*." Burada kastedilen mana, söz ve görüntüsüyle Müslüman olduğunu gösteren ancak küfrünü gizleyen münafıklar için azap olduğudur. Onlar yaptıkları iftira ve art niyetleri sebebiyle Allah Teâlâ'nın rahmetinden uzaklaştırılmış melun kişilerdir. Allah Teâlâ birçok ayeti kerimede onlara cehennem azabını vadetmiştir.[233] وَعَدَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ وَلَعَنَهُمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُقِيمٌ "*Allah, erkek münafıklara, kadın münafıklara ve kâfirlere, içinde ebedî kalmak üzere cehennem ateşini vadetti. O, onlara yeter. Allah, onlara lânet etmiştir. Onlar için sürekli bir azap vardır.*"[234] إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا "*Şüphesiz ki münafıklar, cehennem ateşinin en aşağı tabakasındadırlar. Onlara hiçbir yardımcı da bulamazsın.*"[235] Ağır azapla ilgili üç görüş vardır: bir: o azap körlüktür. Bu körlük Hassan bin Sabit'in başına gelmiş ve Hz. Aişe bunu şiddetli azap olarak yorumlamıştır. İki: Dünyada seksen sopayla had uygulanmasıdır. Allah Teâlâ ayeti kerimede şöyle buyurmaktadır. فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً "*Namuslu kadınlara zina isnat edip sonra da dört şahit getiremeyenlere seksen değnek vurun.*" [236] Kendisine had uygulananlar Mıstah, Hassan ve Hamne'dir. Hz. Aişe'den rivayetle *Sünenu Ebi Davud*'da[237] geçen şu hadiste dediğimizi desteklemektedir. Hz. Aişe dedi ki: "Özrüme (suçsuzluğuma dair ayetler) inince, Rasulullah minbere çıktı ve bunu (masumiyetimi) anlattı, Kur'an'ı (suçsuzluğum ile ilgili ayetleri) okudu. Minberden inince iki adam ve bir kadın hakkında emir buyurdu, hadleri vuruldu."[238] Onlar Hassan bin Sabit, Mistah bin

[231] İmam, Ahmed bin Ali bin Hacer el-Askalani, *Fethu'l bari bişerhi sahihi Buhari*, kitabu'l megazi, babu hadisi'l ifk, 4146, VII, 436, es-selefiyye kitabevi, ö. (773-852).
[232] Taberi, *Camiu'l beyan an te'vili Âyi'l Kur'an*, er-risale kurumu, Beyrut, birinci baskı, (1415h.1994m.) V, 401.
[233] Beydavi, *Envaru't tenzil*, IV, 100.
[234] Tevbe 9/68.
[235] Nisa 4/145.
[236] Nur 4/4.
[237] İmam, Ebu Davud es-Sicistani, Basra muhaddisi, iki yüz ikide doğdu. İlmi yolculuklar yaptı, ilim topladı derleme yaptı ve bu hususlarda parladı. Yirmi senesinde vefat etti. Zehebi, *Siyeru A'lami'n nubelai*, XIII, 203,204.
[238] İbn Mace, *Sünenu İbni Mace*, Kitabu'l hudud, Babu haddi'l kazfi, 2568, s. 437. *Sünenu Ebi Davud*, Kitabu'l hudud, Babu haddi'l kazfi, 4474, s. 804 ; Tirmizi, *Sünenu Tirmizi*, Kitabu tefsiri'l Kuran, Babu sureti'n nur, 3181, s. 718.

Usase ve Hamne binti Cahş idi. Üç: O azap, Allah Teâlâ'nın ahirette Abdullah bin Ubey bin Selul'a uygulayacağı cehennem azabıdır. Dünyada ise AllahTeâlâ onu zillet, rezillik ile tanımlamış, onu rahmetinden tard etmiş ve Müslüman olduğunu iddia ederek gizlediği nifakını ortaya sermiştir. Vay o münafıkların haline ki onlar için dünyada da ahirette de rezillik vardır.[239] Hz. peygamberin ifk hadisesi üzerine had uyguladığı kişiler hakkında dört farklı görüş vardır. Birincisi: Hz. Peygamber ifk hadisesinde iki erkek bir kadına had uygulatmıştır. Bunlar Hassan bin Sabit, Mistah bin Usase ve Hamne binti Cahş'dır. İkincisi: Hz. Peygamber Hassan bin Sabit, Mistah bin Usase, Hamne binti Cahş ve Abdullah bin Ubey'e had uygulatmıştır. Üçüncüsü: Hz. Peygamber Abdullah bin Ubey, Hassan bin Sabit ve Hamne binti Cahş'a had uygulatmıştır. Mistaha ise iftirada bulunmadığı için had uygulatmamıştır. O sadece duyduklarını yaymıştı. Dördüncüsü: Hz. Peygamber kimseye had uygulatmamıştır. Çünkü had ancak ikrar veya delille uygulanabilir. Bu ise Kurani hükme muhaliftir.[240] وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلاَ تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ "*Namuslu kadınlara zina isnat edip sonra da dört şahit getiremeyenlere seksen değnek vurun. Artık onların şahitliğini asla kabul etmeyin. İşte bunlar fâsık kimselerdir.*"[241]

Kurtubi,[242] meşhur ve âlimler tarafından bilinen görüşe göre had uygulananların Hassan, Mistah ve Hamne olduğunu, Abdullah bin Ubey'in haddinin ise duyulmadığını söylemiştir.[243] Hz. Aişe'den rivayetle *Sünenu Ebi Davud*'da geçen şu hadiste bu görüşü desteklemektedir. Hz. Aişe dedi ki: "Özrüme (suçsuzluğuma dair ayetler) inince, Rasulullah minbere çıktı ve bunu (masumiyetimi) anlattı, Kur'an'ı (suçsuzluğum ile ilgili ayetleri) okudu. Minberden inince iki adam ve bir kadın hakkında emir buyurdu, hadleri vuruldu."[244] Onlar Hassan bin Sabit, Mistah bin Usase ve Hamne binti Cahş idi. Âlimler Hz. Peygamberin Abdullah bin Ubey bin Selul'a had uygulatmamasının nedeniyle ilgili ihtilaf etmişlerdir. Kimine göre Allah

[239] İbn Arabi, *Ahkamu'l Kuran*, III,364.
[240] Kurtubi, *el-Camiu' li Ahkami'l Kur'an*, XV, 169 ; Ebu Hayyan, *el-Bahru'l muhit*, VI, 401 ; Kannuci, *Fethu'l beyan*, IX, 180.
[241] Nur 24/4.
[242] Ebu Bekr Yahya bin Sa'dun bin Temam el-Ezdi el-Kurtubi, Lakabı Sainu'd diin'dir. Zehebi, *Siyeru A'lami'n nubelai*, XX, 546,547,548.
[243] Kurtubi, *el-Camiu' li Ahkami'l Kur'an*, XV, 170.
[244] Ibn Mace, *Sünenu İbn Mace*, Kitabu'l hudud, Babu haddi'l kazfi, 2568, s. 437 ; *Sünenu Ebi Davud*, Kitabu'l hudud, Babu haddi'l kazfi, 4474, s. 804 ; Tirmizi, *Sünenu Tirmizi*, Kitabu tefsiri'l Kuran, Babu sureti'n nur, 3181, s. 718.

Teâlâ'nın ahirette hazırladığı büyük azap olan cehennem ateşinin en aşağı tabakasında ebediyen kalması içindir. Diğer iftiraya alet olan kişilerin hadde tabi tutulmasının nedeni ise müminlerin annesi hakkında işledikleri günaha karşılık Hz. peygamberinde hadler ile ilgili hadisinde beyan edildiği gibi kefaret olması içindir. Kimine göre ise ona tatbik edilmeyen haddin sebebi kavminin İslam'a ısındırılması, fitne intikamını söndürmek ve Hz. Peygambere "Ya Rasulullah, eğer onun ölmesini istersen sana onun kellesini getiririm, böylelikle haddin faydası olur. Çünkü gaye yalanın, iftiranın ortaya çıkması ve iftiraya uğrayanın aklanmasıdır." derken "Sen aziz o ise (babasını kastederek) zelildir" diyen salih evladının hürmetinedir. Allah Teâlâ buyurdu: فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ فَأُولَٰئِكَ عِندَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ "*Mademki şahit getirmediler; işte onlar Allah yanında yalancıların ta kendileridir.*" Müminlere had uygulanmasının sebebi ise Allah Teâlâ'nın yaptıkları hataya kefaret kabul etmesidir. Böylelikle ahirete bir şey kalmasın. Münafıklar ise ahiretteki azaplarında bir eksiklik ve hafiflik olmasın diye hadde tabi tutulmadılar.[245]

لَوْلآ اِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِاَنْفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا اِفْكٌ مُبِينٌ

"*Bu iftirayı işittiğiniz zaman, iman eden erkek ve kadınlar, kendi (din kardeş)leri hakkında iyi zan besleyip de, "Bu, apaçık bir iftiradır" deselerdi ya!*"[246]

Bu ayet her ne kadarda ifk hadisesi konusu içerisinde geçse de sadece ifk hadisesiyle ilgili değildir. لَوْلآ اِذْ سَمِعْتُمُوهُ ayetindeki zamir ifk hadisesi, Hz. Aişe ve Safvan hakkında denilenlere dönmektedir. Ancak bu ayet tüm zaman ve mekânlarda geçerlidir. Bu olayda adı geçenler geçer gider ancak bu hadise günümüzde dahi meydana gelebilir. Ayet hem geçmişe hem de geleceğe işaret etmektedir. Şöyle ki insanlar hala birbirlerine iftira atmakta, bu gibi şeylerde empati kurmadan, emin olmadan laf taşımaktadırlar. Bu ayette müminlere yönelik Allah Teâlâ tarafında azarlama vardır. Çünkü Müslümanların bunu kabul etmemeleri gerekirdi. لَوْلآ kendi din kardeşleri hakkında iyi zan besleyip de, "Bu, apaçık bir iftiradır" deselerdi ya anlamındadır. Buradaki zan kesin bilmek demektir. Yani mümin erkek ve bayanlar bunun yalan ve iftira olduğunu kesin bilselerdi ya çünkü burada hiçbir delil ve bu töhmette bulunan hiçbir şahit yoktur. Müslüman suçluluğu sabit oluncaya kadar beridir. Bu ayeti kerimede mümin erkek ve bayanlar denilip Müslüman erkek ve

[245] Kurtubi, *el-Camiu' li Ahkami'l Kur'an*, XV, 170 ; Kannuci, *Fethu'l beyan,* IX, 180,181.
[246] Nur 24/12.

bayanlar denmemesinin nedeni imanın rütbesinin İslam rütbesinin üstünde olmasıdır. Bilindiği gibi bunlar bir arada ayrı mana, ayrı olduklarında ise aynı manaya gelirler.[247] İman, insanın din kardeşinin namusu hakkında delilsiz, asılsız ve şahitsiz konuşmamasını gerektirir. Müminin konuşma ve niyetini kontrol etmesi, kardeşi hakkında hüsnü zan beslemesi, her habere kulak vermemesi ve her şeyi söylememesi gerekir.[248] Mümin erkek ve bayanlardan bu güruhun (elebaşı hariç çünkü o zaten münafıklardandı) yani Mistah, Hassan ve Hamne'nin bu meselede empati kurması gerekirdi. Eğer böyle düşünselerdi öyle yapmazlardı. Onlar ki böyle bir şeyden uzaklar kaldı ki müminlerin annesi onlardan daha uzaktır. Elbette ki böyle bir şey yapmazdı. بِأَنْفُسِهِمْ ifadesiyle ilgili üç görüş vardır. Birincisi, anneleri. İkincisi, kardeşleri. Üçüncüsü, dindaşları. Çünkü müminler وَلاَ تَقْتُلُوا اَنْفُسَكُمْ "*Kendinizi (birbirinizi) helâk etmeyin*"[249] ayeti kerimesinde geçtiği bir nefis gibidir. Yine başka bir ayeti kerimede olduğu gibi لاَ تَأْكُلُوا اَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ "*Mallarınızı aranızda batıl yollarla yemeyin*"[250]yani kardeşlerinizin mallarını aranızda batıl yollarla yemeyin.[251] Bu noktada Ebu Eyyub el-Ensari ve eşi gibi birçok mümin erkek ve bayan Hz. Peygamberin eşleri ve kardeşleri Safvan hakkında hüsnü zanda bulunmuştur. Ebu Eyyub eşinin yanına geldi. Hanımı ona "Ya Eba Eyyub söylentileri duydun mu?" deyince Ebu Eyyub, "Evet duydum. Bu bir yalandır. Ey Eyyub'un annesi sen böyle, bir şey yapar mısın?" demiş, hanımı da: "Hayır vallahi yapmam." cevabını vermiştir. Bunun üzerine Ebu Eyyub: "Vallahi Aişe senden daha hayırlıdır." demiştir. Diğer birçok sahabede Hz. Peygamberin eşleri hakkında hüsnü zanda bulundular.[252]

لَوْلاَ جَاءُو عَلَيْهِ بِاَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ فَأُولَئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ

"*Onlar (iftiracılar) bu iddialarına dair dört şahit getirselerdi ya! Mademki şahit getirmediler; işte onlar Allah yanında yalancıların ta kendileridir.*"[253]

---

[247] Kurtubi, *el-Camiu' li Ahkami'l kur'an,* XV, 171 ; Sea'libi, *el-Cevahiru'l hısan,* IV, 174 ; Celaluddin Muhammed bin Ahmed bin Muhammed el-Mahalli, ö. (791-864h.) Celaluddin Abdurrahman bin es-Suyuti, ö. (741-911h.) *Tefsiru'l celaleyn,* İbni kesir yayınevi, s. 351.
[248] Beydavi, *Envaru't tenzil,* IV, 101 ; Ebu Hayyan, *el-Bahru'l muhit*, VI, 402 ; Kannuci, *Fethu'l beyan*,IX, 183.
[249] Nisa 24/29.
[250] Nisa 24/29.
[251] İbnul Cevzi, *Zadu'l mesir*, s. 990. Eşkar, *Zubdetu't tefsir,* s. 351.
[252] İbn Atiyye, *el-Muharrir el-veciz,* s. 1351 ; İbn Kesir, *Tefsiru'l Kur'ani'l Azim*, VI, 27 ; Sea'libi, *el-Cevahiru'l hısan*, IV, 174,175.
[253] Nur 24/13.

Bu ayet her ne kadarda Hz. Aişe'nin kıssası hakkında olsa da وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً "*Namuslu kadınlara zina isnat edip sonra da dört şahit getiremeyenlere seksen değnek vurun. Artık onların şahitliğini asla kabul etmeyin. İşte bunlar fâsık kimselerdir*."[254]ayetini tekit etmektedir. Çünkü itibar lafzın genel manasınadır, özel sebebe değildir. لَوْلاَ جَاءُو Manası şöyledir: "O iftiracılarmüminlerin annesi hakkındaki yalan ve iftira iddialarına dair dört şahit getirselerdi ya! Mademki şahit getirmediler; işte onlar Allah katında yalancıların ta kendileridir. Allah katında yalancı olan kimseler şahit getirse de getirmese de aynıdır. [255] Allah Teâlâ onlar hakkında فَأُولَئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ Allah yanında yalancıların ta kendileridir buyurdu. Onlar yalancılardır demedi. Çünkü أُولَئِكَ ismi işareti uzak içindir. Bu ifade onların uzak, alçak ve itibarsızlıklarının delilidir. Çünkü onlar her ne kadarda kendi düşüncelerinde bu iftiraya inansalar da Allah katında yalancıdırlar. Çünkü Allah Teâlâ dört şahit ve delil olmaksızın bu iddiada bulunmayı haram kılmıştır. [256] Kurtubi şöyle diyor: Yani onlar Allah'ın hükmü gereğince yalancıdırlar. Kişi iddiasında doğru olmakla birlikte, buna dair delil ortaya koymaktan acze düşebilir. Ancak böyle bir kimse, yüce Allah'ın bilgisinde böyle olmasa dahi, şeriatın hükmü ve işin zahirine göre yalancı sayılır. Şanı yüce Allah da hadleri dünyada teşri' buyurduğu hükümlere göre tertip etmiştir; gerçek mahiyetiyle İnsana dair bilgisi gereğine göre değil. Bu ahiretteki hükümlere esas teşkil eder.[257]

وَلَوْلاَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا اَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ

"*Eğer size dünya ve ahirette Allah'ın lütfu ve rahmeti olmasaydı, içine daldığınız bu iftiradan dolayı size mutlaka büyük bir azap dokunurdu!*"[258]

لَوْلاَ burada başka bir şeyin varlığından ötürü bir şeyin yokluğunu ifade eder. Bu ayeti kerimenin muhatabı ifk hadisesinde müminlerin annesinin namusu hakkında konuşan hatta bu hususta hadlerini aşarak meseleyi uzatıp, abartan yalancı ve iftiracılardır.Allah Teâlâ tövbeyi meşru kılmaz, yaptığınız hatadan dönmeniz için zaman tanımaz, iftira cezasıyla günahlarınızdan arındırmaz, dünya ve ahirette af ve mağfiret etmeyip müminlerin annesi hakkındaki iftiranızdan dolayı sizi hemen

[254] Nur 24/4.
[255] Taberi*, Camiu'l beyan*, V, 407 ; Beğavi, *Mealimu't tenzil*, VII, 24 ; Sealibi, *el-Cevahiru'l hısan*, IV, 175.
[256] Sa'di, *Teysiru'l kerimi'r Rahman*, s. 656.
[257] Kurtubi, *el-Camiu' li Ahkami'l Kur'an*, XV, 172.
[258] Nur 24/14.

azaplandıracak olsa şeklinde bu kişileri azarlamaktadır. [259] Bu rahmet iman sahibi olup bu vesileyle tövbe nimetiyle rızıklanan Mistah, Hamne ve Hassan gibileri içindir. Ancak bu konuda ileriye gidip, şayiada bulunan münafıklardan Abdullah bin ubey bin selul gibileri her ne kadarda dünyada cezadan kurtulsa da ahirette Allah'ın rahmetinden bir payı yoktur. Çünkü onun için büyük bir azap vardır. O da cehennemin en alt tabakasıdır. Çünkü onu kurtaracak ne imanı ne de salih ameli vardır.[260]

اِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِاَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِاَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ

"*Hani o iftirayı dilden dile dolaştırıyor; hakkında hiçbir bilginiz olmayan şeyleri ağzınıza alıp söylüyor ve bunu önemsiz bir iş sanıyordunuz. Hâlbuki bu, Allah katında büyük bir günahtır.*"[261]

اِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِاَلْسِنَتِكُمْ "*Hani o iftirayı dilden dile dolaştırıyor*" yani yalancı güruhun iftira iddialarını dinliyor ve aranızda kesin olduğunu bilmeden dillendiriyorsunuz. [262] "Telekka" demek söz taşımak demektir. فَتَلَقَّىٰ اٰدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ "*Derken, Âdem (vahiy yoluyla) Rabbinden birtakım kelimeler aldı*." [263] ayetinde de bu manada kullanılmıştır. [264] Telekki, telakkuf ve telakkun birbirine yakın manada olan kelimelerdir. Telakkinin manası karşılamaktır. Telakkufun manası hızlıca almak, kapmak demektir. Telakkunun manası ise yetenek ve maharettir.[265] Buradaki velaka kelimesi yalan söylemek anlamındadır. valak demek peş peşe hızlı olmak demektir. Mesela yürüyüşünde velak etmek hızlı olmak demektir.[266] وَتَقُولُونَ بِاَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ "*Hakkında hiçbir bilginiz olmayan şeyleri ağzınıza alıp söylüyorsunuz*" yani bilmediğiniz şeyleri söylüyorsunuz. Aişe'nin kötü bir iş yaptığını duyduğunuzu söylüyor, bunun doğruluğunu, işin hakikatini bilmediğiniz halde onun namusunu töhmet altında bırakıyorsunuz.[267] Bu iddia sadece sözde kalan yalanlardır. Gerçekte böyle bir şey kesinlikle olmamıştır. Bunlar يَقُولُونَ بِاَفْوَاهِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ اَعْلَمُ بِمَا

[259] Kurtubi, *el-Camiu' li Ahkami'l Kur'an,* XV, 173 ; Ebu Hayyan, *el-Bahru'l muhit*, VI, 402 ; Şevkani, *Fethu'l kadir*, s. 1002 ; Sa'di, *Teysiru'l kerimi'r rahman*, s. 659.
[260] İbn Kesir, *Tefsiru'l Kur'ani'l azim*, VI, 28. Alusi, *Ruhu'l meani fi tefsiri'l Kur'ani'l azim ve's sebu'l mesani*, XVIII, 119.
[261] Nur 24/15.
[262] Taberi, *Camiu'l beyan*, V, 408 ; Beğavi*, Mealimu't tenzil*, VII, 25.
[263] Bakara 2/37.
[264] Zemahşeri, *Keşşaf,* s. 722.
[265] Ebu's Suud, İrşadu'l akli's selim, VI, 162 ; Alusi, *Ruhu'l meani*, XVIII, 119.
[266] Ibn Atiyye, *el-Muharrarul el-veciz*, s.1351.
[267] Taberi, *Camiu'l beyan*, V, 408.

يَكْتُمُونَ "*Ağızlarıyla kalplerinde olmayanı söylüyorlardı. Oysa Allah, içlerinde gizledikleri şeyi çok iyi bilmektedir.*"[268] ayetinde de geçtiği gibikendi aralarında dilden dile yaydıkları akli ve kalbi olmayan laflardır. Bu mana onun artarda kelamı hızlıca söylemek manasından alınmaktadır.[269] Bu durumla ilgili Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır. وَلاَ تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ اِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولاً "*Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorumludur.*" [270] Yine bir sözü naklederken onu söylemeden önce araştırmak dikkat etmemiz gereken şeylerdendir. Şöyle ki ayeti kerimede bununla ilgili şöyle buyrulmuştur. يَاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا اَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ "*Ey iman edenler! Size bir fasık bir haber getirirse, bilmeyerek bir topluluğa zarar verip yaptığınıza pişman olmamak için o haberin doğruluğunu araştırın.*"[271]

وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًاburadaki zamir iftira ve yayılmasına dönmektedir. Bu sebeple buna yeltenen bazı müminler imanları sebebiyle bu günahtan tövbe edip arındılar. Çünkü onlar bunun basit bir şey olup bu nedenle günahkâr olmayacaklarını sanmışlardı.[272] Ebu hureyre' den rivayet edilen bir hadisi şerifte şöyle geçmektedir. "Bir kul, Allah'ın hoşnut olduğu kelimelerden bir kelimeyi ehemmiyet vermeyerek söyler de Allah o kimseyi bu kelime sebebiyle birçok derecelere yükseltir. Bir kul da Allah 'ı öfkelendirecek kelimelerden bir kelimeyi, hiç ehem-miyet vermeden söyler de, kendisi o kelime sebebiyle cehennemin içine düşer!"[273] Bu nedenle kişinin her konuştuğu şeyde dikkatli olması gerekir. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır. مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ اِلاَّ لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ "*İnsan hiçbir söz söylemez ki onun yanında (yaptıklarını) gözetleyen (ve kaydeden) hazır bir melek bulunmasın.*"[274] وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ "*Hâlbuki bu, Allah katında büyük bir günahtır*" yani bu birbirinize anlattığınız iftiranın Allah katında günahı ve azabı büyüktür. Bu günah Allah'ın gazabını getiren büyük günahlardandır.[275] Burada büyük azabın dokunmasıyla ilgili üç günah vardır. Bunlar; bu yalan ve iftirayı dillendirmek, doğruluğu saptanmamış bu konuşmaları artarda

[268] Ali İmran 3/167.
[269] Ebu's Suud, *İrşadu'l akli's selim*, VI, 162 ; Alusi*, Ruhu'l meani*, XVIII, 119.
[270] İsra 17/36.
[271] Hucurat 49/6.
[272] Beğavi, *Mealimu't tenzil*, VII, 25 ; Sa'di, *Teysiru'l kerimi'r rahman*, s. 659.
[273] *Sahihi Buhari*, Kitabu'r rikak, Babu hifzi'l lisani ve men kane yuminu billahi ve'l yevmi'l ahiri fe'lyekul hayran ev liyesmut, s.1612, 6478.
[274] Kaf 50/18.
[275] Eşkar*, Zubdetu't tefsir*, s. 351.

hızlıca söylemek ve Allah katında azabı ve günahı büyük olan bu iftirayı küçük görmek, küçümsemektir.[276]

وَلَوْلآ اِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا اَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذٰا سُبْحَانَكَ هَذٰا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ

"*Bu iftirayı işittiğiniz vakit, "Böyle sözleri ağzımıza almamız bize yaraşmaz. Seni eksikliklerden uzak tutarız Allah'ım! Bu, çok büyük bir iftiradır" deseydiniz ya!*"[277]

Bu ayeti kerime, ifk olayının yayılmasında katkıda bulunan ve aralarında söyleşen müminlere bir kınamadır. Allah Teâlâ "لولا" dedi, yani bu iftirayı işittiğiniz vakit, böyle sözleri ağzımıza almamız bize yaraşmaz. Böyle açık iftirayı konuşmamamız gerekir. Çünkü iman mümini kötü konuşmalardan alıkoyar deseydiniz ya.[278] سُبْحَانَكَ هَذٰا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ "*Seni eksikliklerden uzak tutarız Allah'ım! Bu, çok büyük bir iftiradır*" سُبْحَانَكَ bu büyük iftira ve bu konuşmaları yapanların dediklerinden hayret etmek ve Allah için böyle bir durumun Hz. peygamberin eşinden meydana gelmesinden tenzih etmek demektir.[279] demiş ve bunun üzerine ayeti kerime bu şekilde nazil olmuştur.[280] Müminlerin böyle söylentileri duyması durumunda bunların bir bühtan yani yalan ve büyüklüğünden şaşılacak bir iftira olduğunu ifade edip ret etmesi, kabul etmemesi gerekir.[281] Bühtanın aslı; insanda olmayan bir şeyin söylenmesi demektir. Gıybet ise insanda olan bir şeyin söylenmesi demektir.[282]

يَعِظُكُمُ اللَّهُ اَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ اَبَدًا اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

"*Eğer inanıyorsanız, bu gibi şeylere bir daha ebediyen dönmemeniz için Allah size öğüt veriyor*."[283] اَنْ تَعُودُوا yani dönmenizin nahoşluğunu demektir. Bu ifade mefuldür. Bir görüşe göre buradaki öğütlemek ifadesi alıkoymak anlamında olup harfi cer hazf edilmiştir.[284] يَعِظُكُمُ اللَّهُ اَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ "*Bu gibi şeylere bir daha dönmemeniz için Allah size öğüt veriyor.*" Yani Allah Teâlâbu gibi iftira ve yalana (buradaki iftiradan Hz.Aişe ve Hz. Peygamberin diğer eşlerine atılan iftira kastediliyor) bir daha

[276] Zemahşeri, *Keşşaf*, s. 722 ; Beydavi, *Envaru't tenzil*, IV, 101 ; Ebu Hayyan, *el-Bahru'l muhit*, VI, 403.
[277] Nur 24/16.
[278] İbn Atiyye, *el-Muharraru'l veciz*, s. 1351; Sa'di, *Teysiru'l kerimi'r rahman*, s. 659.
[279] Beydavi, *Envaru't tenzil*, IV, 101; Sealibi, *el-Cevahiru'l hısan*, IV, 175.
[280] Beğavi, *Mealimu't tenzil*, VII, 25.
[281] Beğavi, *Mealimu't tenzil*, VII, 25; İbni Atiyye, *el-Muharraru'l veciz*, s. 1352.
[282] İbn Atiyye, *el-Muharraru'l veciz*, s. 1352; Sealibi, *el-Cevahiru'l hısan*, IV, 175.
[283] Nur 24/17.
[284] Akberi, *Et-Tibyan fi i'rabi'l Kur'an*, s. 967 ; es-Semîn el-Halebi, Ahmed bin Yusuf, *ed-Durru'l mesun fi ulumi'l kitabi'l meknun*, ö. 756h. El-kalem yayınevi, dımeşk, VIII, 393.

dönmemeniz için sizleri alıkoyuyor ve size nasihat ediyor. Çünkü bu durum Hz. peygamberin ailesi ve onurunu incitir.Yine bu ayetten maksadın her Müslüman erkek ve bayanın iftirası olduğu da söylenmiştir. İki görüş arasındaki fark hüküm itibarı iledir. Çünkü Hz. Aişe'nin beraat ayetinden sonra itham edilmesi küfürdür. Ancak başka kadınların itham edilmesi, kazf ve haddi gerektiren allahın hoşnut olmadığı büyük günahlardandır.[285] اَبَدًا اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ "*Eğer inanıyorsanız, bu gibi şeylere bir daha ebediyen*" yani yaşadığınız sürece kıyamete kadar[286] eğer Allah'a, dinine inanıyorsanız yani emirlerine uyuyor, yasaklarından sakınıyorsanız demektir.[287] Çünkü imanın gerektirdiği iftira, yalan ve gıybet gibi büyük günahlara düşmemektir.[288] Allah tarafından nasihat ve vaaz ne güzel bir şeydir. Bize de bunlara kulak vermek, teslim olmak ve bunlara karşı şükretmek gerekir.[289] وَيُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ ٱلْاٰيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

"*Allah, size ayetleri açıklıyor. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.*"[290] وَيُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ ٱلْاٰيَاتِ "*Allah, size emir ve yasakları hakkında ayetleri açıklıyor*" yani Allah Teâlâ yasaklara düşmemeniz, öngörüsüne göre hareket etmeniz ve öğrenmeniz için size din ve güzel ahlaka dair açık ve net bir şekilde delalet eden ayetleri indiriyor.[291] وَاللَّهُ عَلِيمٌ Allah, Hz. Aişe ve Safvan'la ilgili her şeyi hakkıyla bilendir. O her şeyi ve kullarının büyük küçük tüm hallerini bilmektedir. Yer ve gökyüzünde hiçbir şey ona kapalı değildir.[292]

حَكِيمٌ yani yarattıklarının işlerine hüküm verendir. O, Hz. Aişe'nin suçsuz olduğuna kıyamete kadar okunacak ayetleriyle hüküm vermiştir.[293]

اِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ اَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ اٰمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ

"*İnananlar arasında hayâsızlığın yayılmasını arzu eden kimseler var ya; onlar için dünya ve ahirette elem dolu bir azap vardır. Allah bilir, siz bilmezsiniz.*"[294]

---

[285] İbn Arabi, *Ahkamu'l Kur'an*, III,366 ; Kurtubi, *el-Camiu li Ahkami'l Kur'an*, XV,176 ; Sa'di, *Teysiru'l kerimi'r rahman*, s. 659.
[286] Beydavi, *Envaru't tenzil,* IV, 101.
[287] Taberi, *Camiu'l beyan*, V, 409 ; İbn Kesir, *Tefsiru'l Kur'ani'l Azim*, VI,29.
[288] Ibnul Cevzi, *Zadu'l mesir*, s. 991 ; Şevkani, *Fethu'l kadir*, s. 1002.
[289] Sa'di, *Teysiru'l kerimi'r rahman*, s. 659.
[290] Nur 24/18.
[291] Zemahşeri, *Keşşaf,* s. 723 ; İbnul Cevzi, *Zadu'l mesir*, s. 991 ; Beydavi, *Envaru't tenzil*, IV, 101.
[292] Taberi, *Camiu'l beyan,* V, 409 ; Se'lebi, *el-Keşfu ve'l beyan*, VII, 80 ; Ebu's suud, *İrşadu'l akli's selim*, VI,163 ; Sa'di, *Teysiru'l kerimi'r rahman*, s. 659.
[293] Taberi, *Camiu'l beyan*, V, 409 ; Se'lebi, *el-Keşfu ve'l beyan*, VII, 80 ; Kannuci, *Fethu'l beyan*, IX, 186 ; Sa'di, *Teysiru'l kerimi'r rahman*, s. 659.

اِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ اَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ اٰمَنُوا "*İnananlar arasında hayâsızlığın yayılmasını arzu eden kimseler*" bu ayet Abdullah bin Ubey bin Selul ve onun gibi imanında sadık, namuslu erkek ve bayanlara zina imasında bulunan ve bunu yayan münafıklara işaret etmektedir. Buradaki namuslu kişilerden maksatsa Hz. Aişe ve Safvan'dır. Bir başka görüşe göre ise burada işaret edilen zina iftirasında bulunan mümin veya münafıklardır. Çünkü itibar lafzın genel manasınadır. Özel sebebe değildir. En tercih edilen görüşte budur.[295] تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ ifadesi bir şeyi yaymak, onu izhar etmek ve yaymak manasından alıntıdır.[296] Buradaki الْفَاحِشَةُ (hayasızlık) kelimesinden maksat Kuranı kerimin birçok ayetinde de geçtiği gibi zinadır. Bunlardan bir tanesi şu ayeti kerimedir. وَالَّتِي يَأْتِينَ الْفَاحِشَةَ مِنْ نِسَآئِكُمْ "*Kadınlarınızdan fuhuş (zina) yapanlara*."[297] Hayasızlık sözlü veya fiili aşarı kötü iş yapmak demektir. Yine bu ayette kötü işin yapıldığı iddiasını söylemeye işaret ettiği de belirtilmiştir.[298] لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا "*Onlar için dünyada had uygulanması, çolak ve kör olmakla elem dolu bir azap vardır*." Mümin iftiracıya uygulanan had ahiret azabına kefarettir. وَالْاٰخِرَةِ yani onlar için ahirette cehennem azabı vardır. Cehennem ne kötü bir dönüş yeridir. Ahiretteki azap tüm iftiracıları değil bilakis münafıkları ve had uygulanmayıp bu günahına tövbe etmeden ısrar eden kişileri kapsamaktadır. İftiracı bu durumda asilerden olup ahiret azabına çarpılır ve onu azaptan hadde kurtarmaz.[299] وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ yani Allah Teâlâ gizli açık her şeyi ve Hz. Aişe'nin suçsuzluğunu, onun hakkındaki iftira ve yalanlarınızı bilir.[300] Suçlu ve suçsuzu tek bilen o'dur. Sizler Allah Teâlâ'nın bildiklerini bilmezsiniz. Çünkü o gaipleri bilendir.[301]

وَلَوْلاَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَاَنَّ اللَّهَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ

"*Allah'ın lütfu ve rahmeti sizin üzerinize olmasaydı ve Allah çok esirgeyici ve çok merhametli olmasaydı, hâliniz nice olurdu?*"[302] Bu ayetin muhatapları Hassan, Mistah ve Hamne'dir. Bu ayeti kerimede Allah Teâlâ sizleri tövbeyi meşru kılmaz,

---

[294] Nur 24/19.
[295] İbn Atiyye, *el-Muharraru'l veciz*, s. 1352 ; Ebu Hayyan, *el-Bahru'l muhit*, VI, 403 ; Sea'libi, *el-Cevahiri'l hısan,* IV, 176.
[296] Şevkani, *Fethu'l kadir*, s. 1002 ; Kannuci*, Fethu'l beyan*, IX, 187.
[297] Nisa 4/15.
[298] Kurtubi, *el-Camiu li Ahkami'l Kur'an*, XV, 177 ; Şevkani*, Fethu'l kadir*, s. 1002
[299] Taberi, *Camiu'l beyan*, V, 409 ; İbn Atiyye, *el-Muharraru'l veciz*, s. 1352 ; Kurtubi, *el-Camiu li Ahkami'l Kur'an*, XV, 177.
[300] Nur 24/19.
[301] Beğavi, *Mealimu't tenzil*, VII,25 ; Ebu Hayyan, *el-Bahru'l muhit*, VI,403 ; Sea'libi, *el-Cevahiri'l hisan*, IV, 176 ; Kannuci, *Fethu'l beyan*, IX, 187.
[302] Nur 24/20.

yaptığınız hatadan dönmeniz için zaman tanımaz, iftira cezasıyla günahlarınızdan arındırmaz, dünya ve ahirette af ve mağfiret etmeyip Hz. Aişe hakkındaki iftiranızdan dolayı sizi hemen cehennem azabı ile azaplandıracak olsa şeklinde bu kişileri azarlamaktadır. Dolayısıyla bu durum tövbe nimetinden istifade eden iman sahibi kişiler için bir rahmettir. Allah Teâlâ kullarına karşı tövbelerini kabul etmekle şefkat ve merhamet sahibidir.[303]

يٰاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لاَ تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَاِنَّهُ يَاْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلاَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكٰى مِنْكُمْ مِنْ اَحَدٍ اَبَدًا وَلٰكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

"*Ey iman edenler! Şeytanın adımlarına uymayın. Kim şeytanın adımlarına uyarsa, bilsin ki o hayasızlığı ve kötülüğü emreder. Eğer Allah'ın size lütfu ve merhameti olmasaydı, sizden hiçbiriniz asla temize çıkamazdı. Fakat Allah, dilediği kimseyi tertemiz kılar. Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir*."[304]

لاَ تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ "*Şeytanın adımlarına uymayın*." Yani ey iman edenler şeytanın işlerini, vesveselerini ve çağırdığı yollarını tutmayın. Müminler hakkında zina hayasızlığını yayarak şeytanın peşine düşmeyin.[305] "Dil, kalp ve bedenle ilgili tüm günahlar şeytanın adımlarına dâhildir."[306] وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَاِنَّهُ يَاْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ "*Kim şeytanın adımlarına uyarsa, bilsin ki o hayasızlığı ve kötülüğü emreder.*" فَاِنَّهُ يَاْمُرُ ayetindeki zamir şeytana veya o kimseye döner.[307] Şeytanın adımlarına uymaktan maksat hayasız işler yapmak demektir. Yani zina ve dinen yasaklanmış bir söz gibi çirkin bir iş yapmak. Çünkü din ancak bunu emreder.[308] وَلَوْلاَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكٰى مِنْكُمْ مِنْ اَحَدٍ اَبَدًا "*Eğer Allah'ın size lütfu ve merhameti olmasaydı, sizden hiçbiriniz asla temize çıkamazdı*." Yani eğer Allah Teâlâ size iftira ve günah kirinden tövbeyle arınma ve temizlenme hususunda merhamet etmezse sizden kimse temiz ve pak olmazdı.[309] Ayetten anlaşılacağı üzere kimse kendi kendini temize çıkaramaz. Başka bir ayeti kerimede de Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır. اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ يُزَكُّونَ اَنْفُسَهُمْ بَلِ اللَّهُ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ "*Kendilerini temize çıkaranları görmedin mi? Hayır! Allah,*

[303] Beğavi, *Mealimu't tenzil*, VII, 25 ; Ebu Hayyan, *el-Bahru'l muhit*, VI, 403. İbn Kesir, *Tefsiru'l Kur'ani'l azim,* VI, 30.
[304] Nur 24/21.
[305] Taberi, *Camiu'l beyan*, V, 410.
[306] Sa'di, *Teysiru'l kerimi'r rahman*, s. 660.
[307] Akberi, *Et-Tibyan fi i'rabi'l Kur'an*, s. 967 ; el-Halebi, *ed-Durru'l mesun fi ulumi'l kitabi'l meknun*, VIII, 393.
[308] Beydavi, *Envaru't tenzil*, IV, 102 ; Alusi, *Ruhu'l meani*, XVIII, 124.
[309] Mahalli, *Tefsirul Celaleyn*, el-Kur'anu'l Kerim bi'r resmi'l Osmani ile beraber, s. 352.

dilediğini temize çıkarır."[310] Yani Allah Teâlâ o kimseyi rahmeti ve mağfiretiyle günah kirlerinden temizler.[311] هُوَ اَعْلَمُ بِكُمْ اِذْ اَنْشَاَكُمْ مِنَ الْاَرْضِ وَاِذْ اَنْتُمْ اَجِنَّةٌ فِي بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ فَلاَ تُزَكُّوا اَنْفُسَكُمْ "*Sizi, topraktan yarattığında da ve analarınızın karnında ceninler iken de, en iyi bilendir. Bunun için kendinizi temize çıkarmayın.*"[312] Buradaki muhatapla ilgili iki görüş vardır. Birincisi, muhatap tüm mahlûkattır. İkincisi, muhatap ifk hadisesiyle ilgili konuşanlardır.[313] وَلٰكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ "*Fakat Allah, dilediği kimseyi tertemiz kılar. Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.*" Yani Allah Teâlâ kullarından dilediğini merhamet, mağfiret ve tövbenin kabulü ile günahlarından arındırır, dilediğini ise delalete düşürür.[314] وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ "*Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir*." Onların ortaya koyduğu tövbenin de olduğu sözlerini duyar. عَلِيمٌ niyet ve gönüllerinden geçirdikleri şeylerde olmak üzere her şeyi ve kimin hidayet kiminse delaleti hakkettiğini bilir. Burada ihlas ve tövbeye teşvik vardır.[315]

وَلاَ يَأْتَلِ اُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ اَنْ يُؤْتُوا اُولِي الْقُرْبٰى وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا اَلاٰ تُحِبُّونَ اَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

"*İçinizden varlık ve servet sahibi kimseler yakınlarına, düşkünlere ve Allah yolunda hicret edenlere (kendi mallarından bir şey) vermeyeceklerine yemin etmesinler. Onlar affetsinler, vazgeçip iyi muamelede bulunsunlar. Allah'ın sizi bağışlamasını arzu etmez misiniz? Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.*"[316]

Bu ayeti kerime Hz. Ebu Bekir'in Bedir'e katılan fakir mücahitlerden teyze oğlu Mistah bin Usase'ye yapmış olduğu infakını kesmesi üzerine ettiği yemin üzerine inmiştir. Hz. Ebu Bekir, "Vallahi, Aişe hakkında söylediği bühtan ve iftiranın ardından ona bir yardımda bulunmayacağım" dedi. Bunun üzerine Mistah gelip Hz. Ebu Bekir'den özür dileyerek "Ben sadece duydum bir şey konuşmadım" dedi. Hz. Ebu Bekir ise "Sen Aişe hakkında denilen iftiralara iştirak ettin ve güldün" diyerek

[310] Nisa 4/49.
[311] Muhammed Emin bin Muhammed eş-Şenkiti, *Tefsiru'l Kur'ani bi'l Kur'ani min edvai'l beyan,* el-Fazile yayınevi, Riyad, birinci baskı, (1426h.2005m.) s. 963.
[312] Necm 53/32.
[313] Ibnul Cevzi, *Zadu'l mesir*, s. 991.
[314] İbn Kesir, *Tefsiru'l Kur'ani'l azim*, VI, 30 ; Mahalli, *Tefsirul Celaleyn*, s. 352.
[315] İbn Kesir, *Tefsiru'l Kur'ani'l azim*, VI, 30 ; Alusi, *Ruhu'l meani*, XVIII, 124.
[316] Nur 24/22.

bu yemini etti. Bunun üzerine bu ayet indi. Dahhak[317] ve İbn Abbas bir grup müslümanın iftira hususunda konuşanlardan infaklarını kestiğini ve vallahi Hz. Aişe hakkında konuşanlarla bir bağımız yoktur dediklerini dediler. Bunun üzerine ayet hepsi hakkında nazil oldu. Birinci görüş daha tercih edilmekte ve daha sahihtir.[318] Bu ifadenin delili sahiheyn de geçen Hz. Aişe hadisleriyle ortaya çıkmaktadır. Fakirlik ve akrabalıktan dolayı Hz. Ebubekir'in vallahi bird aha ona iyilikte bulunmayacağım demesi üzerine ayet nazil oldu, ve Allah şöyle dedi.[319] لا يَأْتَلِ yani "yemin etmesinler" demektir. Bu kelime yemin etmek anlamına gelen الألية kelimesinden türemiştir. Araplar yemin etti anlamında bu kelimeyi kullanırlar. لِلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ "*Eşlerine yaklaşmamağa yemin edenler*"[320] Bu kelime bu ayeti kerimede de bu anlamda kullanılmıştır. Başka bir görüşe göre bu kelime bir işte yavaş olmak ve geri kalmak anlamına geldiği de söylenmiştir. يَاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لاَ تَتَّخِذُوا بِطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ لاَ يَأْلُونَكُمْ خَبَالاً "*Ey iman edenler! Sizden olmayanlardan hiçbir sırdaş edinmeyin. Onlar size fenalık etmekten asla geri kalmazlar*."[321] Bu ayeti kerimede de bu anlamda gelmiştir. Birinci görüş iniş sebebinin deliliyle daha fazla tercih edilmektedir.[322] أُولُوا الْفَضْلِ yani imkan, infakve ihsan sahibi kimseler وَالسَّعَةِ yani gayret ve mal demektir. Bu ayeti kerimede sıla-i rahim ve fakirlere karşı merhamet ve şefkat vardır. Allah Teâlâ kendisine iman eden varlık ve servet sahibi müminleri yakınlarına, düşkünlere ve Allah yolunda hicret edenlere (kendi mallarından bir şey) vermeyeceklerine yemin etmelerinden onları alıkoyuyor.[323] Birçok ayeti kerimede yine Allah Teâlâ iyilik yapmamak, yakınlarına, düşkünlere ve Allah yolunda hicret edenlere yardımda bulunmamaya dair yemin edilmesini yasaklıyor. وَلاَ تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِاَيْمَانِكُمْ اَنْ تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ "*İyilik etmemek, takvaya sarılmamak, insanlar arasını ıslah etmemek yolundaki yeminlerinize Allah'ı siper yapmayın.*"[324] Yani hayır yapmamak üzere yemin etmeyin.[325] Bu ayetle beraber Hz. Ebu Bekir'in Mistah'a yapmış olduğu infakını

[317] El-Hilali, Ebu Muhammed veya Ebu'l Kasım, tefsir sahibi, ilim deryası, birçok kişi dahhak'ın yüz iki senesinde vefat ettiğini belirtmiştir. Ibnun Nedim onun yüz beş senesinde vefat ettiğini söylemiştir. Bir görüşe göre de yüz altı senesinde vefat etmiştir. Zehebi, *Siyeru A'lami'n nubelai*, IV, 598,600.
[318] İbn Atiyye, *el-Muharraru'l veciz*, s. 1353; Ebu Hayyan, *el-Bahru'l muhit*, VI,404; Alusi, *Ruhu'l meani*, XVIII, 125.
[319] Müslim, *Sahihu Müslim*, Kitabu't-tevbe, Babu Hadisi'l-ifk ve kabulu tevbe el-Kazıf, s. 1278, 2770 numaralı hadis.
[320] Bakara 2/226.
[321] Ali İmran 3/118.
[322] Eş-Şenkiti, *Edvau'l beyan*, s. 964.
[323] Taberî, *Câmiu'l-beyân*, V, 411.
[324] Bakara 2/224.
[325] Eş-Şenkiti, *Edvau'l beyan*, s. 965.

kesmesi üzerine mertebesini anlıyoruz. Nitekim Allah Teâlâ bu ayetle Hz. Ebu Bekir'in fazilet sahibi bir kişi olduğunu açıklamıştır. Fazilet sahibi kişilerin kötülerden ihsanını kesmesi gerekmez. Buna dair Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur. اِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لاَ نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلاَ شُكُورًا "*Biz size sırf Allah rızası için yediriyoruz. Sizden bir karşılık ve bir teşekkür beklemiyoruz.*"[326]

وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا اَلاٰ تُحِبُّونَ اَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

"*Onlar affetsinler, vazgeçip iyi muamelede bulunsunlar. Allah'ın sizi bağışlamasını arzu etmez misiniz?*" وَلْيَعْفُوا yani Hz. Aişe hakkındaki iftiralarını affetsinler. فَاعْفُ عَنْهُمْ[327] "af" caniden geçmek demektir. Yine affın fiil ile hoşgörünün ise kalp ile olduğu da söylenmiştir.[328] وَلْيَصْفَحُوا "caniyi görmezden gelmek, yaptığına göz yummak" demektir. Hoşgörü, "suçu unutmuş gibi yapmaktır."[329] Bu aftan daha kuvvetlidir. Bu nedenle Allah Teâlâ فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِاَمْرِهِ "*Allah onlar hakkındaki emrini getirinceye kadar affedin, hoşgörün*"[330] buyurmuştur.[331] Bu ayeti kerimede müminlere karşı Müslüman kardeşleri bir kötülük yaptığında onları bağışlamaları ve hoş görmelerine dair Allah Teâlâ tarafından emir bulunmaktadır. Bu iki kavram başka ayetlerde de geçmektedir. وَسَارِعُوآ اِلٰى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمٰوَاتُ وَالاَرْضُ اُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ (133) اَلَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّآءِ وَالضَّرَّآءِ وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ "*Rabbinizin bağışına, genişliği göklerle yer arası kadar olan ve Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için hazırlanmış bulunan cennete koşun.Onlar bollukta ve darlıkta Allah yolunda harcayanlar, öfkelerini yenenler, insanları affedenlerdir. Allah, iyilik edenleri sever.*"[332] Bu ayeti kerime öfkeyi yenmenin ve insanları affetmenin cennet ehlinin vasıflarından olduğuna işaret etmektedir. Bu Allah Teâlâ'nın kendisiyle vasıflananları sevdiği ihsandır. اِنْ تُبْدُوا خَيْرًا اَوْ تُخْفُوهُ اَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوءٍ فَاِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا "*Bir hayrı açıklar veya gizlerseniz, yahut bir kötülüğü affederseniz (bilin ki), Allah da çok affedicidir, her şeye hakkıyla gücü yetendir.*"[333] Allah Teâlâ bu ayeti kerimeyle affetmenin kendi vasıflarından olduğunu bildirmiştir.[334] فَاصْفَحِ

[326] İnsan 76/9.
[327] Ali İmran 3/159.
[328] Beydavi, *Envaru't tenzil*, IV, 102 ; Kannuci, *Fethu'l beyan*, IX, 190.
[329] Şevkani, *Fethu'l kadir*, s. 1004 ; Kannuci, *Fethu'l beyan*, IX, 190.
[330] Bakara 2/109.
[331] Ragıp el-İsfehani, *Müfredatu elfazi'l Kur'an*, s. 486.
[332] Ali İmran 3/133,134.
[333] Nisa 4/149.
[334] Eş-Şenkiti, *Edvau'l beyan*, s. 965.

وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ اِنَّ ذٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ "*Güzel bir şekilde hoşgörü ile muamele et*."[335] ٱلْأُمُورِ "*Her kim de sabreder ve bağışlarsa, işte bu elbette azmedilecek işlerdendir*."[336]

اَلاٰ تُحِبُّونَ اَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَكُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ "*Müslümanlardan size kötülük yapanları affetmeniz ve hoş görmenizden ötürü Allah'ın sizi bağışlamasını arzu etmez misiniz? Allah Teâlâ kullarının kötülüklerine karşılık af ve hoşgörünüzle muamele ettiğiniz gibi size muamelede bulunur*." Hz. Peygamber "Merhamet etmeyen merhamet olunmaz" buyurmaktadır. Hz. Peygamber bu ayeti Hz. Ebu Bekir'e okuyunca Hz. Ebu Bekir vallahi ben bağışlanmak isterim diyerek mistah'a tekrar infak etmeye devam etti ve ben yaşadığım sürece ona infak edeceğim dedi. Denildiğine göre bu infak vefatından sonraya kadar devam etti.[337] İbnu'l-Arabi[338] dedi ki: Bu ayeti kerime iftira ve günahın ne kadarda büyük olursa olsun salih amelleri iptal etmediğine delalet eder. Çünkü Allah Teâlâ Mistah'ı muhacir ve imanla tanımlamıştır. Şirkten başka bir günah amelleri iptal etmez.[339] Allah Teâlâ şöyle buyurdu: لَئِنْ اَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ "*Eğer Allah'a ortak koşarsan elbette amelin boşa çıkar.*"[340] Bu ayet insanın yeminini bozması durumunun daha hayırlı olması durumunda yemini devam ettirmesinden daha doğru olduğuna işaret etmektedir.[341] وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ yani Allah Teâlâ kullarına karşı çok mağfiret ve merhamet sahibidir. Emrine uyan kendisine itaat edenin günahlarını siler. Dolayısıyla kulların kendilerine kötülük yapanlara karşı af ve hoşgörü ile rablerine uymaları gerekir.[342]

اِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلاَتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

"*İffetli ve (haklarında uydurulan kötülüklerden) habersiz mümin kadınlara zina isnat edenler, gerçekten dünya ve ahirette lânetlenmişlerdir. İşlemiş oldukları günahtan dolayı onlara çok büyük bir azap vardır*."[343] اِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلاَتِ الْمُؤْمِنَاتِ Bu kimselerden maksat Hz. Aişe'nin de içlerinde bulunduğu temiz ve iffetli kadınlara

[335] Hıcr 15/85.
[336] Şura 42/43.
[337] Beydavi, *Envaru't tenzil*, IV,102 ; Sa'di, *Teysiru'l kerimi'r rahman*, s. 660.
[338] Ebu Bekir, Muhammed bin Abdullah bin Muhammed bin Abdullah, İbn Arabi el-Endelusi el-İşbili el-Maliki, dört yüz altmış sekiz senesinde doğdu. İşbil kadısı oldu. Sert mizaçlı olduğundan görevinden alındı. İlim ve tedvine yöneldi. Ebu'l Kasım bin Beşkuval İbn Arabi'nin beş yüz kırk üç senesi rebiyülahir ayında Fas'ta vefat ettiğini belirtmiştir. Zehebi, *Siyeru A'lami'n nubelai*, XX, 197,198,200,203.
[339] İbn Arabi, *Ahkamu'l Kur'an*, III, 368 ; Kurtubi, *el-Camiu li Ahkami'l Kur'an*, XV, 180.
[340] Zumer 39/65.
[341] İbn Arabi, *Ahkamu'l Kur'an*, III, 368.
[342] Şevkani, *Fethu'l kadir*, s. 1004 ; Kannuci, *Fethu'l beyan*, IX, 190.
[343] Nur 24/23.

zina suçlamasıyla iftira atan kişilerdir.[344] الْغَافِلاَتِ yani "saf kalpli ve iyi niyetli". Yani akıllarından böyle hayâsız işler geçirmeyen. الْمُؤْمِنَاتِ yani Allah'a, peygamberine ve Allahtan indirilenlere iman eden bayanlar.[345] Ebu Hureyre'nin naklettiğine göre: Allah Resulü "Helak edici olan yedi şeyden uzak durunuz" buyurdu. Ey Allah'ın Resulü! Onlar nedir? denildi. Allah Resulü: "Allah'a şirk koşmak, sihir yapmak, bir hak karşılığı olması dışında Allah'ın haram kıldığı bir cana kıymak, yetim malı yemek, faiz (yoluyla elde edilen kazancı) yemek, düşmana hücum sırasında harpten kaçmak, zinadan uzak durmuş (onu hatırından bile geçirmeyen) Müslüman kadınlara zina isnat etmek" buyurdu.[346]

Bu ayetin hususi mi umumi mi olduğunda ihtilaf vardır. Said bin Cubeyr[347] şöyle demiştir. Bu ayet sadece Hz. Aişe'ye kötü iş yaptığı iftirasını atanlar hakkındadır. Mukatil bu ayetin sadece Abdullah bin Ubey bin Selul hakkında olduğunu demiştir. İbni Abbas, Dahhak ve Kelbi[348] bu ayetin dindeki konumları gereği Hz. Aişe ve Hz. Peygamberin eşleri hakkında olduğunu diğer mümin erkek ve bayanların hakkında olmadığını belirtmişlerdir. Bu ayetten maksat Hz. Peygamberin eşlerinden birine iftira atanlardır. Onlar için tövbe yoktur. Bunların dışındakilere iftira atanlar ayette de geçtiği gibi fasık olur ve tövbeleri makbuldür. وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ[349] ayetinden اِلاَّ الَّذِينَ تَابُوا[350] ayetine kadar. Bunların tövbe hakkı vardır ancak onların tövbe hakkı yoktur. Ebu Hamza es-Semali bu ayetin sadece hicret eden kadınlar hakkında olduğunu söylemiştir. Çünkü müşrikler kadınların hicret için çıkmalarına kötü işler için çıktıklarını söylerlerdi. Katade[351] ve İbn Zeyd bu ayetin hem Hz. Peygamberin eşlerini hem de diğer kadınları kapsadığını belirtmişlerdir. Yani ayet iffetli erkek ve bayanlardan iftira atan ve iftiraya uğrayan herkesi kapsamaktadır. Nehhas da bu görüşü tercih etmiştir. Çünkü itibar lafzın genelinedir.

---

[344] Bu kelime gaflet kelimesinden alınmıştır. Ragıp el-İsfehani, *Müfredatu elfazi'l Kur'an*, s. 609.
[345] Kannuci, *Fethu'l beyan*, IX, 191; Eşkar, *Zubdetu't tefsir*, s. 352.
[346] *Sahihul Buhari*, Kitabu'l hudud, Babu ramyi'l muhsanat, s. 1969, 6857.
[347] İbn Hişam, Ebu Muhammed. Doksan beş senesi şaban ayında şehit edildi. Zehebi, *Siyeru A'lami'n nubelai*, IV, 321,341.
[348] Ebu'n Nadr, Muhammed bin es-Saib bin Bişr el-Kelbi müfessirdir ancak Şii olduğu için hadisleri metruktür. Zehebi, *Siyeru A'lami'n nubelai*, VI, 248,249.
[349] Nur 24/4.
[350] Nur 24/5.
[351] İbn Diame bin Katade bin Aziz. Katade bin Diame bin Ukame olduğu da söylenmektedir. Asrının hafızı müfessir ve muhaddislerin lideri Ebu'l Hattab es-Sedusi el-Basri, altmış senesinde doğdu. Ebu Neim, halife ve Ahmed bin Hanbel ve başkaları Katadenin yüz on yedi senesinde vefat ettiğini söylemişlerdir. İbn Aliyye ise Katadenin yüz on sekiz senesinde vefat ettiğini belirtmiştir. Zehebi, *Siyeru A'lami'n nubelai*, V, 269,270,271,282,283.

Özel sebebe değildir.[352] Bu ayetle ilgili görüşlerden tercih edilen bununla kastedilenin Hz. Aişe ve Hz. Peygamberin eşleri olduğu bununla beraber tüm mümin bayanları da kapsadığıdır. Çünkü itibar lafzın genelinedir. Özel sebebe değildir. Hz. Peygamberin eşlerinden birine iftira atan kişi dünya, ahiret lanete uğramış, tövbe hakkı yoktur ve onun için şiddetli bir azap vardır. وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلاَ تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ (4) إِلاَّ الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ "*Namuslu kadınlara zina isnat edip sonra da dört şahit getiremeyenlere seksen değnek vurun. Artık onların şahitliğini asla kabul etmeyin. İşte bunlar fâsık kimselerdir.Ancak tövbe edip bundan sonra ıslah olanlar müstesna. Çünkü Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir*."[353] Bu ayeti kerime ise tüm iffetli erkek ve bayanları kapsamaktadır. Çünkü Allah Teâlâ bunları fasıklıkla tanımlamış ve tövbe etmelerini zikretmiş ancak geçen ayetteki gibi şiddetli azabı zikretmemiştir.[354]

لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ "*Dünya ve ahirette lânetlenmişlerdir. İşlemiş oldukları günahtan dolayı onlara çok büyük bir azap vardır*." Lanetten murat Hz. Aişe hakkında dediklerinden dolayı Allah'ın rahmetinden kovulmaktır.[355] Lanet ancak büyük günaha olur. Onlar için dünyada had cezası ahirette ise cehennem ateşi vardır.[356] Bu ayetten maksat müminler ise lanetten gaye uzaklaştırma, had cezası, Müslümanlar tarafından terk edilmek, adalet vasıflarını kaybetmek, müminlerin dillerinde güzel övgülerden uzaklaşmak ve tek başlarına kalmaktır.[357] Ayetten maksat sadece Hz. Aişe'ye atılan iftira ise o zaman lanet münafıkların başı Abdullah bin Ubeyin dünyada rezalet ve zelilliği ahirette ise cehennem azabıdır. Eğer maksat Mekke müşrikleri ise onlar dünyada ve ahirette lanetlenmiş ve kötü bir dönüş yeri olan cehennem azabıdır.[358]

يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

[352] İbnul Cevzi, *Zadu'l Mesir*, s. 992 ; Kannuci, *Fethu'l beyan*, IX, 191 ; İbn Atiyye, *el-Muharraru'l veciz*, s. 1353,1354.
[353] Nur 24/4,5.
[354] İbn Atiyye, *el-Muharraru'l veciz*, s. 1354 ; Kannuci, *Fethu'l beyan*, IX, 191.
[355] Ragıp el-İsfehani, *Müfredatu elfazi'l Kur'an*, s. 741.
[356] Beğavi, *Mealimu't tenzil*, VII, 27 ; Sa'di, *Teysiru'l kerimi'r rahman*, s. 660 ; Eşkar, *Zubdetu't tefsir*, s. 352.
[357] Kurtubi, *el-Camiu li Ahkami'l Kur'an*, XV, 183.
[358] Kurtubi, *el-Camiu li Ahkami'l Kur'an*, XV, 183 ; Şevkani, *Fethu'l kadir*, s. 1004 ; Kannuci, *Fethu'l beyan*, IX, 191.

"*İşlemiş oldukları günahtan dolayı dillerinin, ellerinin ve ayaklarının kendi aleyhlerine şahitlik edecekleri günde onlara çok büyük bir azap vardır*."[359] يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ اَلْسِنَتُهُمْ buradaki günden gaye Allah Teâlâ'nın ağızlarını mühürleyeceği, iftira ve bühtanı konuştukları dillerinin aleyhlerine şahitlik edeceği kıyamet günüdür. وَاَيْدِيهِمْ وَاَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ yani tüm bu uzuvları dünyada yaptıkları ve söyledikleri şeyi söyleyecek. Her uzuv yaptığı günahı haber verecek. Bu en büyük zelillik ve rezalettir. Allah Teâlâ bu uzuvları iradeleri dışında konuşturmaya kadirdir. Bu durum azaplarını arttırmak içindir.[360] Dilin dışında da kıyamet günü sahibinin aleyhine şahitlik edecek şeylerde vardır. Ayeti kerime de şöyle buyurulmaktadır. اَلْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَى اَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا اَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ اَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ "*O gün biz onların ağızlarını mühürleriz. Elleri bize konuşur, ayakları da kazandıklarına şahitlik eder*."[361] حَتَّى اِذَا مَا جَاءُوهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَاَبْصَارُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا اَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي اَنطَقَ كُلَّ شَيْءٍ "*Nihayet cehenneme vardıklarında, kulakları, gözleri ve derileri, yapmış oldukları işler hakkında, kendileri aleyhine şahitlik ederler." Onlar derilerine, "Niçin aleyhimize şâhitlik ettiniz?" derler. Derileri de der ki; "Bizi her şeyi konuşturan Allah konuşturdu. İlk defa sizi O yaratmıştı ve yine yalnızca O'na döndürülüyorsunuz.*"[362] وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ اَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلاَ اَبْصَارُكُمْ وَلاَ جُلُودُكُمْ وَلٰكِنْ ظَنَنْتُمْ اَنَّ اللَّهَ لاَ يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ وَذٰلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ اَرْدَاكُمْ فَاَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ "*Siz (günahları işlerken) kulaklarınızın, gözlerinizin ve derilerinizin, aleyhinize şâhitlik etmesinden sakınmıyordunuz. Lâkin yaptıklarınızın çoğunu Allah'ın bilmediğini sanıyordunuz.*" "*İşte bu sizin, Rabbiniz hakkında beslediğiniz zannınızdır. O, sizi mahvetti de ziyana uğrayanlardan oldunuz.*"[363] Tüm bu ayetler kıyamet günü kâfir kişinin farklı uzuvlarının dünya hayatında yaptıkları günah, kötü söz ve ameller nedeniyle aleyhine şahitlik edeceğine işaret etmektedir.[364]

يَوْمَئِذٍ يُوَفِّيهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ اَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ

[359] Nur 24/24.
[360] Se'lebi, *el-Keşfu'l beyan*, VII,82; Beydavi, *Envaru't tenzil*, IV, 103; Şevkani, *Fethu'l beyan*, s. 1004; Kannuci, *Fethu'l beyan*, IX, 192.
[361] Yasin 36/65.
[362] Fussilet 41/20-21.
[363] Fussilet 41/22-23.
[364] Eş-Şenkiti, *Edvau'l beyan*, s. 968.

"*O gün Allah, onlara kesinleşmiş cezalarını tastamam verecek ve onlar Allah'ın apaçık bir gerçek olduğunu bileceklerdir*."[365]

يَوْمَئِذٍ يُوَفِّيهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ ayetindeki الْحَقَّ kelimesi din kelimesinin sıfatıdır. Ref' ile okunuşunda ise Allah kelimesinin sıfatıdır.[366] Allah Teâlâ temiz ve iffetli kadınlara iftira atanlar için dünya ve ahirette lanetlenmiş olmaları, uzuvlarının dünyada yapmış olduğu söz ve amellerinden ötürü aleyhlerine şahitlik ettiği günde büyük bir azap görecekleri ile şiddetli azaplarını açıklamıştır. O gün Allah Teâlâ yaptıklarının karşılığında onları cezalandıracak ve eksiksiz, tam bir şekilde hesaba çekecektir.[367] Allah Teâlâ şöyle buyurdu: وَيَقُولُونَ يَاوَيْلَتَنَا مَالِ هَذَا الْكِتَابِ لاَ يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلاَ كَبِيرَةً اِلاَّ اَحْصَاهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلاَ يَظْلِمُ رَبُّكَ اَحَدًا "*Eyvah bize! Bu nasıl bir kitaptır ki küçük, büyük hiçbir şey bırakmadan hepsini sayıp dökmüş!" derler. "Onlar bütün yaptıklarını karşılarında bulurlar. Senin Rabbin hiç kimseye zulmetmez.*"[368] Ayette geçen din kelimesinden gaye cezadır. Arapçadaki كما تدين تدان "Ne yaparsan onu bulursun" deyiminde de aynı manada kullanılmıştır. İbni abbas buradaki verilecek ifadesinin din kelimesinin hesap anlamına geldiğine delalet ettiğini belirtmiştir. Çünkü verilmek şu ayeti kerimelerde de olduğu gibi cezaya işaret eder. ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءَ اَلْاَوْفٰى "*Sonra çalışmasının karşılığı kendisine tastamam verilecektir*."[369] وَاِنَّمَا تُوَفَّوْنَ اُجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "*Ancak kıyamet günü yaptıklarınızın karşılığı size tastamam verilecektir*."[370] تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ "*Herkese kazandığının karşılığı tastamam ödenir*."[371] Yine din kelimesinin ceza anlamına geldiği ayetlerdendir. مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ "*Hesap ve ceza gününün (ahiret gününün) maliki*"[372] [373]

وَيَعْلَمُونَ اَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ "*Onlar Allah'ın apaçık bir gerçek olduğunu bileceklerdir*." Bu ayeti kerime ayetin Abdullah bin Ubey ve diğer münafıklar hakkında olduğu görüşünde olanları desteklemektedir. Çünkü mümin kişi Allah Teâlâ'nın gerçek olduğunu bilmektedir.[374] Zemahşeri[375] dedi ki: Kuran'ın tamamını çevirip Allah

[365] Nur 24/25.
[366] Akberi, *Et-Tibyan fi i'rabi'l Kur'an*, s. 968.
[367] Beğavi, *Mealimu't tenzil*, VII, 28 ; Sa'di, *Teysiru'l kerimi'r rahman*, s. 661.
[368] Kehf 18/49.
[369] Necm 53/41.
[370] Ali İmran 3/185.
[371] Ali İmran 3/161.
[372] Fatiha 1/4.
[373] İbn Kesir, *Tefsiru'l Kur'ani'l azim*, VI, 34 ; Eş-Şenkiti, *Edvau'l beyan*, s. 968.
[374] Sâlebî, *el-Cevâhiru'l-Hisân*, IV, 179.

Teâlâ'nın günahkârlar için vadettiği şeyleri araştırsan Allah Teâlâ'nın hiçbir şeyde Hz. Aişe'ye atılan iftira hakkında gazaplandığı kadar gazaplanmadığını göreceksin.[376] الْحَقُّ yani zatında vasfında ve fiillerinde sabit olan demektir. Hak demek varlık demektir çünkü batıl yok demektir. الْمُبِينُ yani ilahlığı açık, ortağı olmayan, tek olan demektir. O tövbe ve azaba kadirdir. Ondan başkası buna kadir değildir. Kullarından hiç kimseye zülüm etmeyen hükmünde adil demektir.[377] Allah Teâlâ şöyle buyurdu: "إِنَّ اللَّهَ لاَ يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِنْ تَكُنْ حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا *Şüphesiz Allah (hiç kimseye) zerre kadar zulüm etmez. (Yapılan) çok küçük bir iyilik de olsa onun sevabını kat kat arttırır.*"[378] "إِنَّ اللَّهَ لاَ يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَٰكِنَّ النَّاسَ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ *Şüphesiz Allah, insanlara hiçbir şekilde zulmetmez; fakat insanlar kendilerine zulmederler.*"[379]

اَلْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَٰئِكَ مُبَرَّؤُنَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ

"*Kötü kadınlar, kötü erkeklere; kötü erkekler de kötü kadınlara; temiz kadınlar temiz erkeklere, temiz erkekler de temiz kadınlara lâyıktır. O temiz olanlar, iftiracıların söyledikleri şeylerden uzaktırlar. Onlar için bir bağışlanma ve bolca verilmiş iyi bir rızık vardır.*"[380] Bu ayetten maksat her kötü erkek, bayan, söz ve amel, kötü kişilere layıktır. Her iyi erkek, bayan, söz ve amel, iyi kişilere layıktır.[381] Her cinsi cinsine sevk etmesi sünnetullahtandır. Hz. peygamber söz ve amellerinde iyidir, eşi Hz. Aişe'de söz ve amellerinde iyidir. İyi erkekler iyi bayanlar içindir. Sünnetullahta bu şekilde vaki olmuştur. Bu durum başlı başına Hz. Aişenin masum olduğunu göstermektedir. Çünkü temiz olan (peygamberin) kimsenin eşidir.

مُبَرَّؤُنَ مِمَّا يَقُولُونَ bu ayetten maksat Hz. Aişe ve Safvan'ın münafıkların demiş oldukları bühtan ve iftiradan beri olduğudur. Hz. Yusuf'a iftira atıldığında Allah Teâlâ onu beşikteki çocuğun diliyle aklamış, Hz. Meryem'e iftira atıldığında onu oğlu Hz. İsa'nın diliyle aklamış, Hz. Musa'ya Yahudilerin dedikleri şeyler hakkında elbisesini

---

[375] Mutezilenin büyüklerinden, Ebu'l Kasım Mahmud bin Ömer bin Muhammed, ez-Zemahşeri el-Havarizmi, *Keşşaf* ve *Mufassal*ın sahibi, doğum: dört yüz altmış yedi recep ayı. Beş yüz otuz sekiz yılı arife gecesi vefat etti. Zehebi, *Siyeru A'lami'n nubelai*, XX, 151,154,155.
[376] Zemahşeri, *Keşşaf*, s. 723 ; Sea'libi, *el-Cevahiri'l hisan*, IV, 179.
[377] Beydavi, *Envaru't tenil*, IV,103 ; Ebu Hayyan, *el-Bahru'l muhit*, VI, 405 ; Kannuci, *Fethu'l beyan*, IX, 193.
[378] Nisa 4/40.
[379] Yunus 10/44.
[380] Nur 24/26.
[381] Sa'di, *Teysiru'l kerimi'r rahman*, s. 661.

götüren taş ile aklamış, Hz. Aişe'ye atılan iftirayı da kıyamete kadar okunacak olan kuranı kerimle aklamıştır. لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ buradaki لَهُمْ مَغْفِرَةٌ cümlesinin haber olması da yeni bir cümle olması da caizdir.[382] Yani onlar için cennet rızkı vardır.[383]

[382] Akberi, *Et-Tibyan fi i'rabi'l Kur'an*, s. 968 ; Halebi, *ed-Durru'l mesun*, s. 8395.
[383] Kurtubi, *el-Camiu li Ahkami'l Kur'an*, XV, 186 ; Beydavi, *Envaru't tenzil*, IV, 103.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İFK AYETLERİNİN İSLAM DÜŞÜNCESİNDEKİ YANSIMALARI

İfk hadisesi ayetlerinin tefsirinin İslam düşüncesinde büyük bir etkisi vardır. İslami fırkaların tefsir kitaplarını araştırdığımızda, ayetlerin tefsir şekillerine baktığımızda, sebebi nüzulüne ve hangi fırkanın aynı görüşte olup hangi görüşlerin racih olduğuna baktığımızda bu etkiyi daha iyi görmekteyiz. Özellikle de bu etki ifk ayetleri ve bu hadisede iftiracı İsna Aşariyye Şialarında[384] daha açıktır. Ayrıca ehli beyt ve özellikle de Hz. Aişe annemiz hakkında da hakaret ve çirkin sözler sarf etmişlerdir. Nitekim kitaplarında birçok şüphe ve sıkıntılar içermektedir. Bu iftiralardan biri de ayetlerin sebebi nüzulüdür. Aynı şekilde savaş sırasında ve ismindeki iftiralar. Ayrıca hadisteki sorun ve ismi geçen şahıslar hakkında iftiralar. Bunun yanı sıra Hz. Aişe annemizin ahlakı, iffeti ve Efendimize (sav) ve diğer hanımlarına ihlası hakkında iftira atmışlardır. Burada zina suçlamaları ve gizliden mal toplama gibi batıl sözler çoktur. Aynı şekilde Efendimiz (sav) ve zevcesi Mariye ile aralarını karıştırmak gibi suçlamalarda da bulunmuşlardır. Bir başka iddiaları da Mehdilerinin kıyamet günü Hz Aişe'yi diriltip had cezası uygulayacağı ve buna benzer birçok saçma iddialarda bulunmuşlardır. Nitekim özel veya genel birçok akla ve mantığa uymayan yalan, iftira ve çirkin suçlamalardan geri durmamışlar hatta Hz. Aişe annemizin vefat gününü kutlama günü kılmışlardır. Allah Teala'nın ayetleri ile bu suçlamalardan temizlemesine rağmen hala bu iftiralarda bulunmaları gariptir. O, Allah Teâlâ'nın peygamberine seçtiği temiz ve temizlenmiş biridir. Ayrıca Cebrail tarafından sureti Efendimize (sav) getirilen, Cebrail as'ın ona selam verdiği ve örtüsü hakkında ayetler inen ve Efendimizin evinde hasta olduğu ve ellerinde vefat ettiği kimsedir. Ayrıca müminler üzerine teyemmüm gibi bir ruhsatın ayetinin inmesi de bereketi sebebi ile inmiştir. Ve buna benzer birçok büyük faziletleri vardır. Onu suçlayan münafık vb kimselere yazıklar olsun. Nitekim Allah cc iftira atanların hem dünya hem de ahrette azap göreceğini açıklamıştır. Bunun ötesinde ulema Hz. Aişe'i

[384] Hz Ali'nin açık veya gizli bir şekilde vasiyyet ve imametini düşünen kimselerdir. Zulumle imammet Ali ve evlatlarından alınmıştır. Bkz. Şehristânî, *Milel ve'n-Nihal*, Dârul kütübi'l-ilmiyye, Beyrut 1992, I, 144, 145. Şialarin farklı grupları için ve 12. İmamın farklı olduğunu söyleyen mezheple için bkz.Abdulkahir el-Bağdadî, *el-Furuk beyne'l-firak,* Mekteberü Muhammed Ali Subeyh, Kahire, s. 64.

sövenlerin tekfirini de söylemişlerdir. Bunların tümü Efendimizi ve Eşini sevenler için açıktır. Her Müslüman'ın da dini karıştırmak, şüphe düşürmek ve efendimizin hadisinin sıhhatini hedef alan yalan ve batıl sözlere karşı müdafaa etmeleri de vaciptir. Bu yalan, iftira ve münakaşaları açıkladıktan sonra bu ayetlerin İslam düşüncesine etkisini daha iyi göreceğiz. Bundan önce İslam fırka müfessirlerinin ifk ayetlerinin hakkında indiği kimsenin aklanması hakkındaki sözlerini sunacağız. Bu sebeple konuyu dört başlık altında ele alacağız.

Birinci kısım: İslam fırkalarına mensup müfessirlerinin ifk ayeti inen kimsenin aklanması hakkındaki sözleri.

İkinci kısım: İsna Aşeriye Şialarının ifk olayi çevresindeki karalamaları ve bunlara reddiye.

Üçüncü kısım: Ulemanın, müminlerin annesi Hz. Aişe'yi suçlayanlar hakkındaki hükmü

Dördüncü kısım: İfk ayetleri tefsirinin İslam düşüncesine olumsuz ve olumlu etkileri.

3.1.İSLAM FIRKA MÜFESSİRLERİNİN HZ. AİŞE'NİN AKLANMASI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

İslam fırkaları akidevi olarak farklılık gösterse de bazı konularda benzer şeyleri söylemektedirler. Bu benzerlik alanlarından biri de ifk meselesidir. Araştırmalarım sonucunda Mutezile, Ehli sünnet ve Haricilerin tefsirlerinde Hz. Aişe'nin masum olduğu gibi konularda ortak görüşe sahiptirler. Şia ise bu fırkaların dışında yer almaktadır. Tabi bazı şii gruplarının ifk hadisesinde zıt görüşleri olduğunu da söyleyebiliriz. Bu bölümde bir kısım tefsircilerin ayetler hakkındaki görüşlerine değineceğim ve görüşler arasında tercih edilene temas edeceğim.

3.1.1.EHLİ SÜNNET MÜFESSİRLERİNİN GÖRÜŞLERİ

Ehli sünnet alimlerden 19'dan fazla tefsirini okudum ve her birinin (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُو بِٱلإِفْكِ) (عُصْبَةٌ مِنْكُمْ ve sonrasında gelen ayetlerin Hz. Aişe ve Safvan bin Muattal'ın Beni Mustalik savaşından döndüklerinde kendilerine atılan suçlama ve iftiralar hakkında masumluğuna değinmiş olduğunu gördüm.

Müfessirler bu sözlerine Buhari, Müslim ve sünen sahibi muhaddislerden ve siyer kitaplarından deliller getirmişlerdir.

Müfessirlerin ayetlerin sebebi nuzulü hakkında ortak düşünenlerin sözlerini sunacağım:

Taberî bu ayetlerin geliş sebebi, ifk ehlinin söylenecek her şeyi söyledikten sonra inen ayetler olduğunu belirtmiş, İbn Atıyye ise: (اِنَّ الَّذِينَ جَاءُو بِالْاِفْكِ) ayetinden sonra on dokuz ayet Hz. Aişe hakkında inmiştir demektedir.

İbnu'l-Cevzi şöyle söylemiştir: Müfessirler (اِنَّ الَّذِينَ جَاءُو بِالْاِفْكِ) ayeti ve ilgili ayetlerin Hz. Aişe olayı hakkında indiğine icma etmişlerdir.[385]

İbn Kesir şöyle söylemiştir: Bu on ayetin tamamı müminlerin annesi Hz. Aişe hakkında inmiştir. Nitekim münafıklar ona suçlamalar ve iftiralarda bulunmuşlar ve Allah Efendimiz (sav)'in onurunu korumak için beraat ayetlerini indirmiştir.[386]

Saalibi şöyle söylemiştir: Bu ayet Hz. Aişe annemizin hakkında inmiştir. Buhari'de Beni Mustalik savaşında Hz. Aişe annemizden şöyle rivayet edilmiştir: "Allah Teâlâ on ayeti benim beraatim hakkında indirmiştir.[387](اِنَّ الَّذِينَ جَاءُو بِالْاِفْكِ.....)

Şevkani şöyle söylemiştir: Müslümanlar bu ayetteki kastın Müslümanların annesi Hz. Aişe hakkında indirildiğine icma etmişlerdir. Ayrıca Allah bu meseleyi ifk (iftira) olarak vasıflandırması Hz. Aişe annemizin halinin bunun tersi olduğunu göstermektedir.[388]

Sa'di şöyle söylemiştir: (اِنَّ الَّذِينَ جَاءُو بِالْاِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ) "ayetinden on ayet لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ([389] ayetine kadar genel olarak zina suçlamasının büyük suç olduğunu göstermiştir. Bu, kadınların en şereflisi olan annemize vaki olan olayı bir mukaddimesi konumuna gelmiştir. Bu ayetler sahih, sünen ve mesnetler ile sabit olan meşhur ifk hadisesi hakkında inmiştir.[390]

[385] Ibnul Cevzi, *Zadul-mesir*, s. 989
[386] İbn Kesir, *Tefsirul Kuranil azim*, VI, 19.
[387] Salebi, *el-Cevahiru'l-hisan*, IV, 174.
[388] Şevkani, *Fethul-kadir*, s. 1001
[389] Nur 24/26.
[390] Sa'di, *Teysirul-kerim er-rahman fi tefsiri kelamil-mennan*, s. 658.

Eşkar şöyle demiştir: İfk; suçlama ve iftira demektir. Buradaki kasıt ise müminlerin annesi Hz. Aişe olayıdır. Buhari, Müslim, Sünen sahipleri vb. muhaddisler bu ayetin sebebi nüzulünü anlatan Hz Aişe'nin hadisini tahriç etmişlerdir.[391]

Başka müfessirler de bu ayetlerin Hz. Aişe annemize atılan suçlama ve itiraflar hakkında indiğini söylemişlerdir. Çok uzatmadan sadece isimlerini sayacağım: Taberi, Sa'lebi, Beğavi, Zemahşeri, İbni Atiyye, İbnu'l-Arabi, Kurtubi, Beydavi, İbni Hayyan, Celaleyn, Ebu's-Suud, Alusi ve Kannuci.

Bu Ehli sünnet müfessirlerinin sözleri ve ifk ayetlerinin Hz. Aişe annemize atılan iftiralar sonucu indirildiği üzere ittifaklarına delildir.

Ehli sünnet müfessirleri bu sözlerine Buhari, Müslim ve Sünen kitaplarından aynı şekilde siyer kitaplarından da delil getirmişlerdir.

3.1.2.MUTEZİLE MÜFESSİRLERİNİN GÖRÜŞLERİ

Mutezile tefsirlerinin bazıları şunlardır: Tefsiru Ebi Ali el-Cübbai, Tefsiru Ebu Bekir el-Asam, Tefsiru Ebu Kasım el-Ka'bi, Abdulcabbar bin Ahmed, Tefsiru Zemahşeri. İlk üç tefsire ulaşamadım. Dört ve beşincisi ise mevcuttur. Bunlar da söz konusu ayetlerin müminlerin annesi Hz. Aişe validemiz için indiğini ve bu ayetlerde Efendimiz (sav), Aişe ve yakınlarına hayır olduğunu söylemişlerdir.

Müfessirlerden bazılarının sözleri şöyledir:

Abdulcabbar bin Ahmed (لاَ تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ)" ayetini tefsir ederken şöyle demiştir:

Bundan maksat her ne kadar çirkin bir yalan olsa da sabretmiş oldukları sıkıntının hayra ulaşmasıdır. Bu yüzden Allah (لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ ٱلإِثْمِ) buyurarak onları zemmetmiş ve bu büyük günaha kalkışanların azaplarının büyük olacağını beyan etmiştir. Malumdur ki bu işi yapan Efendimiz ve Hz. Aişe validemize bağlı olanların yücelmesine sebep olmuştur. Dolayısıyla sabır ona büyük mükâfat olarak dönmüştür.[392]

[391] Eşkar, *Zübdetu tefsir*, s. 351.
[392] Kadi Kudat İmaduddin Ebi Hasan Abdulcabbar bin Ahmed, *Tenzihul-Kuran anil-metain*, s. 25001.

Zemahşeri (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُو بِالْإِفك)" ayetinin tefsirini yaparken şöyle söylemiştir: Buradaki maksat Hz. Aişe'ye ranh atılan iftiradır. [393] Diğer ayetleri de Ehli sünnet gibi tefsir etmiştir. Bunu tefsiri esnasında iftira atanları vb. konuları da zikretmiştir.

Aynı şekilde İbni Ebi Hadid el-Mu'tezili de (Şerhu Nehci'l-Belağa) kitabında şöyle demiştir: Hz. Aişe'ye, Efendimiz zamanında Safvan bin Muattal es-Sülemi ile iftira atılmıştır. Bu olay meşhurdur. Ardından Allah beraatı hakkında ayetler indirmiş ve iftiracılara had cezası uygulanmıştır.[394]

Bu, bazı Mutezile müfessirlerinin sözleridir. Bu sözler söz konusu ayetlerin Hz. Aişe validemize atılan iftiralar hakkında olduğunu da delilleridir.

3.1.3.HARİCİ MÜFESSİRLERİN GÖRÜŞLERİ

Haricilerin tefsirlerinden bazıları şöyledir: Şeyh Muhammed bin Yusuf İtfeyyiş'in *Hemyani'z-Zad ila Dari'l-Mead* tefsiri, *Sai'l-Amel li-Yevmi'l-Emel* tefsiri bu tefsir de aynı şekilde İtfeyyiş'indir. *Tefsiru Teysiri Tefsir* bu da İtfeyyiş'indir. *Tefsiri Hud b. Muhakkem El-Huvvari* ve *Tefsiru Beyud İbrahim*. Son iki tefsir hariç İlk üç tefsire ulaşamadım. *Tefsiri Beyud*, İbadiye fırkasının [395] tefsirlerindendir. [396] Bunların tefsirlerini okuduğumda da bu ayetlerin Hz. Aişe ile Safvan bin Muattal hakkında atılan iftiralar hakkında indirildiğini söylediklerini gördüm.

Huvvari, (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُو بِالْإِفْكِ)" ayetinin tefsirini yaparken şunları söylemiştir: bu ayet Hz. Aişe'nin hakkında indirilmiştir. Nitekim Hz. Aişe seferde Efendimiz ile beraber yola çıkmış, kaybettiği gerdanlığı aramak için kervanı kaçırmış ve insanların yola çıkmış. Safvan bin Muattal kafilenin gerisinde kalmış. İnsanların gittiğini ve validemizin orada kaldığını görmüş. Sonra devesini yanına getirip onu devesine bindirmiş. Daha sonra devenin önünde onu getirmiş ve daha sonra insanlar bunu

[393] Zemahşeri, *Keşşaf*, s. 721.
[394] İbni Ebi Hadid, *Şerhu nehcil-belağa*, IX, 128,192.
[395] Abdullah b. İbâz'ın imametini savunan harici bir fırkadır. Bkz. Abdulkahir el-Bağdadî, *el-Furuk beyne'l-fırak,* s. 103.
[396] Lügatte: şiddet, tahliye, sükun, hareket zammeli olarak okunduğunda da zaman manasına gelir. Çoğulu "abad"tır. "ibad" bir adamın adıdır. İbadiyye dine aykırı düşünlere sahip bir grubun adıdır. Bazıları ibadiyyenin harici fırkalarından Abdullah bin İbad temimi'nin ashabından olduğunu söylemiştir. İbni menzur lisanul-arap,111/7 ıstılahta ise, harici fırkalarından Abdullah bin İbad temimi'nin ashabından olan bir kavimdir. Büyük günah işleyemlerin kafir olması gibi inançlara sahip bir gruptur. Dört fırkaya ayrılmışlardır. Tehanevi*, Keşşafu ıstılahati funun vel-ulum,* s.80.

konuşup suçlamalarda bulunmuşlar.[397] (لاَ تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ) sözünün tefsirinde ise "yani Aişe ve Safvan" şeklinde açıklama yapmıştır.[398]

Daha sonra tefsiri esnasında şunları söylemiştir: "Bu konuşmaların, Abdullah bin Übey bin Selul, Hassan, Mistah ve Hamne binti Cahş olduğu bize ulaşmıştır. Ardından insanların arasında yayılmıştır."[399]

Şeyh Buyud İbrahim (.....إِنَّ الَّذِينَ جَاءُو بِالْإِفْكِ)" ayetinin tefsirinde şunları söylemiştir: Bu on ayet Sıddık kızı Aişe hakkında indirilmiştir. Münafıklar onu suçlamışlar. O ise bir ay boyunca bu konuşmalara sabretmiş. Ardından Allah Teâlâ'nın beraatını bildiğinden dolayı kendisinin bileceği bir hikmetten dolayı bu ayetleri indirmiştir.[400] Bu açıklamadan sonra İfk hadisesini hadiste geçtiği şekilde zikretmiştir.

Aynı şekilde (وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ"[401]) ayeti hakkında "Bu Abdullah bin Übey bin Selül'dür."[402] denilmiştir. Buyud ayrıca ayetin tam bir ay gecikmesinin sebebi hakkında da şöyle demiştir: Allah beraat ayetinin indirilmesini münafıkların elinin tamamen ortaya çıkması ve insanlara onları göstermek istemesidir. Bu şekilde pis olanı temiz olandan ayırmıştır. Allah müminleri arındırsın kâfirleri de ortaya çıkarsın. Bu, ayetin başında işaret edilen hayırlardan bazılarıdır. [403]

Bu, bazı Harici müfessirlerinin sözleridir. Bu sözler söz konusu ayetlerin Hz. Aişe validemize atılan iftiralar hakkında olduğunun da delilleridir.

3.1.4.ŞİA MÜFESSİRLERİN GÖRÜŞLERİ

Aynı şekilde Şialara ait dokuz tefsir kitabını incelediğimde bunların ayetin sebebi nüzulü hakkında üç gruba ayrıldıklarını gördüm. Burada her grubun görüşlerini ele alacağız.

---

[397] Şeyh Hud bin Muhakkem el-Huvvari, *Tefsiru Kitabilahi aziz*, Daru garbil-İslami Beyrut Lübnan, 1990, III, 166.
[398] Huvvari, *Tefsiru Kitabillahi Aziz*, III, 166.
[399] Huvvari, *Tefsiru Kitabillahil Aziz*, III, 166.
[400] Şeyh Buyud İbrahim bin Ömer, *Kitabu tefsiru sureti nur*, s. 45.
[401] Nur 24/11.
[402] Buyud, *Tefsiru sureti nur*, s. 48.
[403] Buyud, *Tefsiru sureti nur*, s. 49.

Birinci Grup: Bu grup İfk ayetlerinin Ümmü İbrahim Mariye el-Kıbtiyye ile Cüreyh el-Kıbtiyye arasında Hz. Aişe'nin iftirası ile olduğunu söylemişlerdir. Bunlardan bazıları şunlardır:

Kummi [404] şöyle demiştir: Çoğunluk bu ayetlerin Hz. Aişe ve Beni Mustalik Gazvesinde kendisine atılan iftira hakkında indiğini rivayet etmiştir. Önde gelenler ise Mariye Kıbtiyye ve Hz. Aişe tarafından kendisine iftira edilmesi hakkında indiğini rivayet etmiştir.[405]

Bahrani şöyle demiştir: Öönde gelenler ise Mariye Kıbtiyye ve Hz. Aişe tarafından kendisine iftira edilmesi hakkında indiğini rivayet etmiştir. Ardından da bu, hadisin meşhur ahbardan olduğunu gösteriyor" demiştir.[406]

Hz. Mariye hakkında olduğu rivayeti Kummi'nin tefsirinde zikrettikleri ve bazı Şia'nın sebebi nüzul hakkında iddia ettikleri şeyleri delil olarak getirmişlerdir.

İkinci Grup: Bu grup söz konusu ayetlerin Hz. Aişe ile Safvan bin Muattal hakkında yapılan iftiralar hakkında indiğini söylemişlerdir. Bunu söyleyenlerden bazıları Tusi, Tabrasi ve Mağniye'dir.

Tusi[407] şöyle demiştir: "İftiranın sebebi Hz. Aişe'nin Beni Mustalik'de gerdanlığını kaybetmesidir."[408]

Tabrasi [409] şöyle demiştir: "Zuhri, Urve bin Zübeyr, Said bin Müseyyeb vb. kimselerden Hz. Aişe'den şöyle rivayet ettiklerini söylemiştir: "Resulullah sefere çıkacağı zaman eşleri arasında kura çekerdi. Hangisi çıkarsa onunla çıkardı. Bir gazve sırasında yine aramızda kura çekti. Kurada ben çıktım. Bu olay örtünme

[404] Ahmed bin Muhammed bin Hüseyin bin Hasan bin Düel el-Kummi, 100 tane kitabı vardır. Bunlardan bazıları: *Kitabu hadaik, Kitabu tefsir*, vb.'dir. Şeyh Ebu Abbas Ahmed bin Ali bin Ahmed bin Abbas en-Necaşi el-Esedi el-Kufi meşhur şia imamlarının fihristini yapmıştır. *Ricalu necaşi*, (450-372) müessesetü neşri İslami, t.6, h.1418, s.92-93.
[405] Ebu Hasan Ali bin İbrahim el-Kummi, daru kitab, Kum, İran, t. 3, II, 99.
[406] Allame muhaddis müfessir Seyit Haşim Hüseyni Bahrani, *el-Burhan fi tefsiri Kuran,* t. h.1107, Müessesetü bi'se, t.1, IV, 52-55.
[407] Muhammed bin Hasan bin Ali et-Tusi Ebu Cafer. Birçok kitabı vardır. Bazıları şunlardır: *Kitabu telhisi eşafi fil-imame, Kitabu tıbyan fi tefsiri Kuran*. Necaşi, *fihristi esmai musannefi şia*, s. 406.
[408] Ebu Cafer Muhammed bin Hasan Tusi, *et-Tıbyan fi tefsiri Kuran,* (h.385-460) Daru ihyai turasi Arabi beyrtu, VII, 415.
[409] Eminul-İslam Ebu Ali el-Fazl bin Hasan bin Tabresi, Sıka Fadıl. Eserlerinden bazıları şunlardır: *Mecmeul beyan, Keşşaf.* 90 sene yaşadığı söylenmektedir. h.407. 502 yılında ölmüştür. Muhsin el-Emin, *Ayanı Şia*, VIII, 398-399-400.

hükmünden sonra olmuştu. Rasulullah ile beraber çıktım. Ta ki gazve bitip dönene kadar."[410]

Mağniye[411] şöyle demiştir: İslam mezhep ve gruplarının hepsi bazı istisnalar hariç, bu ayetlerin Hz. Aişe'ye atılan zina iftirasını aklamak için indirildiğine ittifak etmişlerdir.[412]

Üçüncü Grup: Her iki rivayeti de (Aişe rivayeti ve Mariye rivayeti) kitaplarında zikretmişlerdir. Bazıları şunlardır:

Şirazi: İfk ayetlerinin iki nüzul sebebi olduğunu söylemiştir.

1. Hz. Aişe hakkında inmiştir. Hz. Aişe'den rivayet edilen şu hadisi nakletmiştir: "Resulullah sav sefere çıkacağı zaman eşleri arasında kura çekerdi. Hangisi çıkarsa onunla çıkardı. Bir gazve sırasında yine aramızda kura çekti. Kurada ben çıktım. Bu olay örtünme hükmünden sonra olmuştu. Rasulullah sav ile beraber çıktım. Ta ki gazvesi bitip dönene kadar."[413]

2. Ümmü İbrahim Mariye el-Kıbtiye hakkında inmiştir. Şu rivayeti nakletmiştir: "Resulullah'ın oğlu İbrahim vefat ettiğinde çok üzülmüştü. Hz. Aişe yanına gelerek: Neden bu kadar üzülüyorsun? O, zaten Cüreyc'in oğludur. Bunun üzerine Resulullah Hz. Ali'yi göndermiş ve onu öldürmesini emretmiştir."[414]

Daha sonra Şirazi şöyle demiştir: "Her iki sebep için de bu kadar İslami kaynaklar zikretmeme rağmen hala birinci sebepte kapalı kalan yerler var."[415] Ardından bu yerleri zikretmiştir.

Daha sonra Şirazi iki rivayeti de nakletmiş ve şöyle demiştir: "Her iki rivayette de tartışmalı konular vardır.[416] Bu konuların tartışılması her iki rivayette de bulunan

[410] Eminul-İslam Ebu Ali el-Fazl bin Hasan bin Tabresi, *Mecmeul beyan fi tefsiril Kuran*, Darul-Mürteza Beyrut Lübnan, t.1, h.1427-m.2006. VII, 166. *Cevamiu cami tefsiri*, II, 610.
[411]Muhammed Cevat Mağniye, 1322 yılında amil dağının tayrduba köyünde doğmuştur. 1400 yılı muharrem ayında Beyrutta ölmüştür. Naşı Teyrdubaya taşınmış ve orada defnedilmiştir. *El-Fıkhu ala Mezahibi Hamse*, *Tefsiru Kaşif*, *Tefsiru mübin* başlıca kitaplarıdır. Muhsin Emin, *Ayanu Şia*, Daru Mearif, h.1403-m.1983, IX, 205.
[412] Muhammed Cevat Mağniye, *Tefsiru kaşif*, Darul-envar, Beyrut Lübnan, t.4, V, 403.
[413] Allame fakih müfessir şeyh Nasir Mekarim Şirazi, *El-emselu fi tafsiri kitabillahi münezzel*, t.1 h.1384-1426. Metbaatu Süleymanzade, İran, IX, 27.
[414] Şirazi, *El-Emselu fi tafsiri Kitabillahi münezzel*, IX, 31.
[415] Şirazi, *el-Emselu fi tafsiri Kitabillahi münezzel*, IX, 31.
[416] Şirazi, *el-Emselu fi tafsiri Kitabillahi münezzel*, IX, 32.

şüpheli şeylerin olmasıdır. Ancak biri diğerine tercih edilmemiştir." Bu şekilde sadece iki rivayeti ve tartışmalı konuları zikretmekle yetinmiş. Devamında bu tartışmalı konuları şu şekilde zikretmiştir: "Önemli olan nüzul sebebi değildir. Asıl önemli olan ayetlerin tamamından suçsuz bir kimseyi iffeti ve şerefi kötüleyecek bir şey ile hedef alınmış olmasını bilmemizdir. Bu gibi haberleri yayanlar Medine'de yaygındı. Bu ayetteki delillerden de bu anlaşılmaktadır. Ayrıca bu suçlama, toplumda özel bir yere sahip olan bir kimseye yönelikti. Dolayısıyla Müslüman olduğunu söyleyen münafıklar bununla İslam toplumunu bozmayı istemişlerdi. Dolayısıyla bu ayetler nazil oldu."[417]

Bundan sonra ayetlerin tefsirine başlamıştır. Tefsiri esnasında ayetlerin tefsirini Hz. Aişe hakkında indiğini esas alarak yaptığını fark ettim. Örneğin "(وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ)[418] ayetinde şöyle demiş: "Burada kastedilen ifk olayını yöneten Abdullah bin Übey bin Selul'dür. Başkaları da Mistah bin Usase ve Hasan bin Sabit olduğunu söylemişlerdir."[419]

Malumdur ki bu iftiracılar İfk hadisinde Hz. Aişe'ye iftira atılan hadisi zikrediyorlar. Bana göre onlar sebebi nüzul olarak Hz. Aişe'ye yöneliyorlar. Çünkü Mariye rivayetini söylemiş olsalar niçin ayetlerin tefsirinde iftira atanlardan bahsediyorlar. Hz. Mariye rivayetinin onlarla bir ilgisi yoktur. Bunların sebebi nüzul olarak Hz. Aişe'nin rivayetini Hz. Mariye'nin rivayetinden daha sahih görmelerinin delili, Hz. Aişe rivayetinde iki sıkıntıyı zikretmeleridir. Nitekim "birincisinin kuvvetli olması ile ikincisi ortadan kalkmıştır" dedi. Hz. Mariye rivayetinde de üç sıkıntı zikretmişlerdi. Sorulardan anlaşıldığı üzere birinci rivayet daha etkili olmuştur.

Muhsin Fazlullah: Bu ayetlerin nüzul sebebinde Aişe ve Mariye zikretmiştir. Her iki rivayet üzerine de deliller zikretmiştir. Her rivayetin sorunlarını da zikretmiştir. Ardından Mariye rivayetlerinin daha ağır bastığını açıkça söylemiştir. Buna rağmen birini tercih etmemiştir. [420] Aksine şöyle demiştir: Kurani nasları anlamak için benzer rivayetlere ihtiyaç duymayız. Çünkü Kuran ifk meselesine şahsi yönden bakmaz. Ehli beyt de buna dahil. Bunlar sadece Kuranın mesele hakkındaki tahliline delalet eder. Bu olayın o zamanda İslam toplumuyla ilgili önemli bir olay ve büyük bir

[417] Şirazi, *el-Emselu fi tafsiri Kitabillahi münezzel*, IX, 32-33.
[418] Nur 24/11.
[419] Şirazi, *el-Emselu fi tafsiri Kitabillahi münezzel*, IX,34.
[420] Fazlullahın katkılarıyla, *Tefsirun min vahyillahi*, XVI, 247-255.

sıkıntı olduğuna ve İslam şahsiyetinde ahlaki bir bozulmaya sebep olduğuna işaret etmek yeterlidir. Bu ayetler meselenin kendisi etrafında meydana gelen şahıstan uzak sorunların çözülmesi ve bozulmanın düzeltilmesi için indirilmiştir.[421] Ayrıca bu ayetleri tefsiri sırasında hadiste geçen iftiracıları da zikretmiştir. Bu, kendisinin de ayetlerin nüzul sebebi hususunda Hz. Aişe'nin aklanması olduğuna yöneldiğini göstermektedir. Ancak açık bir şekilde söylememiştir.

Tebatebai:[422] Bu müfessir tefsirinde iki rivayeti de zikretmiştir. Ardından şöyle demiştir: "Burada en doğru olan her iki rivayet ile ayetlerin aslını araştırmamızdır. Ayette zikredilen ifk hadisesini Efendimizin hanımı veya evladına dayandırmak kabul edilemez."[423] Bu şekilde iki rivayet arasında tercih yapmamıştır.

El-Feyzu'l-Kaşani:[424] O da aynı şekilde tefsirinde iki rivayeti zikretmiş. Ancak tercihte bulunmamıştır. Aksine ikisini zikredip ayetleri açıklamakla yetinmiş.[425]

Bunlar bazı Şia müfessirlerin ifk ayetinin sebebi nüzulü hakkındaki ihtilaf içeren sözleriydi. Kısacası bazıları ayetlerin sebebi nüzulünün Hz. Mariye rivayeti ile ilgili olduğuna, bazıları ise Hz. Aişe rivayeti ile ilgili olduğunu söylemiştir. Bazıları da her iki rivayeti zikretmişlerdir.

İslami fırkaların sözlerinden de anlaşıldığı üzere Ehli sünnet, Mutezile, Harici ve bazı Şia müfessirleri bu ayetlerin Hz. Aişe'nin aklanması hakkında indiğinde ittifak etmişlerdir. Bazı Şia âlimleri her ne kadar ihtilaf etmiş olsalar da racih olan bizim de söylediğimiz gibi ayetlerin Hz. Aişe'yi aklamak için indirildiğidir.

---

[421] Seyyid Muhammed Hüseyin Fazlullah, *Tefsirun min vahyillah*, Darul melak, Beyrut Lübnan, h.1419-m.1998, XVI, 256-257.
[422] Tabatabai, Kur'an hafısı ve Arapça hoasıdır. Yazmış olduğu eserlerden bazıları; *Risale fi Burhan, Risale fi muğalata,* bkz. Muhsin Emin *Ayânu'ş-Şîâ*, IX, 254, 255.
[423] Muhammed Hüseyin Tebatebai, *el-Mizan fi tefsiri Kuran,* Müessesetu a'lemi, Beyrut, Lübnan, t.1, h.1417-m. 1997, XV, 90.
[424] Muhsin b. Muhammed b. Murtezâ el-Kâşî, fakih, usulcü bir çok eser sahibidir. Bkz. Kehhâle, *Mu'cemu'l-müellifin*, III, 22.
[425] Fukahanın filozofu "feyzul-kaşani" lakaplı Mevla Muhsin'in katkılarıyla, *Tefsiru safi*, h.1091 mektebetu sadr, Tahran, t.3, 1379, III, 423.

3.2.İSNA AŞERİYE ŞİA'NIN İFK OLAYI ÇEVRESİNDEKİ KARALAMALARI

Burada Şia müfessirlerinin ifk hadisesi etrafında yapmış oldukları iddiaları ortaya koyarak onların iddialarının temelsiz olduğu ortaya konulacaktır.

3.2.1.ŞİA'NIN KARALAMALARI

Şialar bu hadise etrafında bazı karalamalar zikretmişlerdir:

Şia'nın ifk ayetlerinin sebebi nüzulü hakkındaki karalamaları:

Şia bu ayetlerin Hz. Mariye Kıbtiyye[426] hakkında indiğini, iftirayı atanın da Hz. Aişe olduğu görüşündedirler.

Kummi şöyle demiştir: "Çoğunluk bu ayetlerin Hz. Aişe ve Beni Mustalik gazvesinde kendisine atılan iftira hakkında indiğini rivayet etmiştir. Önde gelenler ise Mariye Kıbtiyye ve Hz. Aişe tarafından kendisine iftira edilmesi hakkında indiğini rivayet etmiştir."[427]

Şianın istidlali:

Şia müfessirler görüşlerine ekledikleri hadisi delil olarak getirmişler. Bununla müminlerin annesi Hz. Aişe'ye çirkin bir işi ispatlamak için kullanmışlardır.

Abdullah bin Bekr, Zürare'den şöyle rivayet etmiştir: "Ebu Cafer'den şöyle işittim: Efendimizin (sav) oğlu İbrahim vefat ettiğinde çok üzülmüştü. Hz. Aişe kendisine niçin üzülüyorsun. Zaten o Cüreyc'in oğludur, dedi. Bunun üzerine Efendimiz Hz. Ali'yi göndererek öldürülmesini emretti. Hz. Ali elinde kılıcı ile ona gitti. Cüreyh el-Kıbti duvarda idi. Hz. Ali bahçenin kapısına vurdu. Cüreyh ona kapıyı açtı. Hz. Ali'yi karşısında gözünce öfkelendi ve kapıyı geri kapatarak açmadı. Hz. Ali duvardan atladı ve bahçeye indi. Peşine düştü. Cüreyh kaçtı. Hz. Ali'nin kendisine yetişeceğinden korkunca hurma ağacına çıktı. Hz. Ali de arkasından ağaca çıktı. Hz. Ali ona yaklaştığında kendisini Hz. Ali'nin üstüne attı ve avret yeri açıldı. Avreti ne erkek ne de kadın avretiydi. Daha sonra Hz. Ali, Efendimiz sav'in yanına döndü ve

[426] Ümmü İbrahim Marya ve kardeşi Sirin, Mukavkis tarafından Efendimize sav hediye edilmiştir. Efendimiz Mariyeyi almış, kardeşini de Hassan bin Sabit'e hibe etmiştir. İbn Sa'd tarafından Bakide defnedilmiştir. *Tabakatu Kübra*, X, 203-205.
[427] Ebu Hasan Ali bin İbrahim el-Kummi, *Tefsiru Kummi*, II, 99.

şöyle dedi: Ya Resulallah, emrettiğin şeyde keskin bıcak gibi mi olayım yoksa isbat mı edeyim. O da isbat et dedi. Seni hak dinle gönderen Allah'a yemin ederim ki ondaki ne erkek ne de kadın uzvu. Bunun üzerine Efendimiz sav, kötülüğü Ehli beytten çeviren Allah'a hamd olsun, buyurdu.[428]

Aynı şekilde bu görüşlerine şu ayeti de delil olarak getirmişlerdir:

(يآاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا اَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ)[429]

"*Ey iman edenler! Size bir fasık bir haber getirirse, bilmeyerek bir topluluğa zarar verip yaptığınıza pişman olmamak için o haberin doğruluğunu araştırın.*" Kıbti: "Bu ayetin Hz. Mariya hakkında indiği ve sebebinin de Hz. Aişe'nin Efendimize "O senden değildir" demesi" olduğunu söylemiştir.[430]

Mürteza [431]aynı şekilde *Emali* kitabında Hz. Mariye el-Kıbti hakkında indirildiği rivayeti nakletmiştir: "Muhammed bin Hanife babasından as. şöyle rivayet etmiştir: Ümmü İbrahim Mariye el-Kıbti'yi Kıbti olan amcasının oğlu çok ziyaret etmeye başlamıştı. Devamlı gidip geliyordu. Efendimiz şu kılıcı al ve git dedi. Onun yanında görürsen öldür, dedi. Ben de ona: Ey Allah'ın Resulü emrettiğin şeyde keskin kılıç gibi emrini yerine getirim mi? Yoksa farklı bir şeyle karşılaşınca durayım mı? diye sordum. Bana: Farklı bir durumla karşılaşmam halinde durmamı söyledi." Kılıcıma kuşanarak çıktım ve onun yanında buldum. Kılıcımı çıkardım ve ona yöneldim. Anladığında bir hurma ağacının üzerine çıktı ve sırt üstü atladı. O anda avreti göründü ve ne erkek ne de kadın avreti idi. Kılıcımı yerine koydum ve döndüm. Olanları efendimize sav anlattım. Efendimiz: Biz Ehli beytten bunu çevirene hamd olsun" dedi. [432]

3.2.2.ŞİA'YA REDDİYE

Şiilerin delil olarak kullandıkları hadis zayıf olması ve açık bir nas olmaması sebebiyle geçersizdir. Çünkü ayet Mariye el-Kıptıyye hakkında inmemiştir.

---

[428] Kummi, *Tefsiru Kummi*, II, 99-100.
[429] Hucurat 49/6.
[430] Kummi, *Tefsiru Kummi*, II, 318.
[431] Ali bin Hüseyin bin Musa bin Muhammed bin Musa bin İbrahim bin Musa bin Cafer bin Muhammed bin Ali bin Hüseyin bin Ali bin Ebi Talip Ebul-Kasım el-Müreteza, zamanında kimsenin haiz olmadığı kadar ilim sahibi olmuştur. Birçok hadis almıştır. Edebiyatçı ve şairdi. Din, dünya ve ilimde yüksek bir konumdaydı. Necaşi, *Fihristi esmai musannifi Şia*, s. 270-271.
[432] El-Mürteza, *fi Emalihi*, s. 77.

Şianın zikrettiği hadis; Hz. Aişe'nin Mariya'ye iftira ettiğini söylediği, ancak onun bunu delil veya şahitsiz yapması düşünülemez. Bunun yanında Şialar, Hz. Aişe üzerine iddia ettiklerini ispatlamak için birçok yalan ve iftirayı da eklemişlerdir.

Şiaların zikrettiği bu hadisin sahih rivayeti Müslim'in Enes'den rivayet ettiği şu hadistir: "Bir adam Efendimizin eşi ile suçlanıyordu. Efendimiz Hz. Ali'ye "Git ve boynunu vur" dedi. Hz. Ali ona geldi ancak onu bir kuyunun[433] içinde serinlediğini görünce, çık diyerek elini uzatmış ve çıkarmış. O anda onun zekerinin kesik olduğunu görmüş. Hz. Ali onu bırakıp Efendimiz geldi ve "Ey Allahın resulü onun zekeri yok" dedi. "[434] Bu rivayette anlaşıldığı üzere Hz Aişe Mariye'ye iftira atmamış, şayet bu işi yapmış olsaydı bununla ilgili ayet nazil olurdu. Bu iftirayı atanlar munafıklar olup hz. Peygamber'in şerefini düşürmeye çalışıyorlardı.

Malumdur ki Rafiziler, İslama müntesip en yalancı fırkadır. Onların dini yalan üzerine bina edilmiş ve en öfkelendikleri de sahabelerdir.[435] İmam Şafii[436] şöyle demiştir: "Dine aykırı grupların içinde Rafizilerden daha yalan konuşanı görmedim."[437]

Rafızîlerin Hz. Aişe'nin aklanmasını inkâr etmesi ve ifk olayında şüphe duymaları Şia büyük ulemalarından bir topluluğun, Allah'ın Hz. Aişe'yi atılan iftiradan aklamış olduğunu ve bu iftirayı atan münafığa had uygulanmasını ikrar etmelerine çelişki olmuştur. Aksine bazı Şia imamları Hz. Aişe'nin aklandığını zarureten bilinen mütevatir bir şey olduğunu desteklemiştir. Bunu inkâr zaruri olanı inkârdır.[438]

---

[433] Rakyun kuyu demektir. Merku büyük havuz için kullanılır. İbni Manzur, *Lisanul Arab*, XIV, 333.
[434] Müslim, *Sahih*inde rivayet etmiştir. Tövbe kitabı, Babu beraatı haremi nebiy miner-raybeti, h.2771, II, 1279.
[435] Heyet, *Aişe ümmül-müminin*, s.354.
[436] Muhammed bin idris bin Abbas bin Osman bin Şafi', bin Saib bin Ubeyd bin Abdu Yezid bin Haşim bin Muttalip bin Abdu menaf, asrının alimi imam, nasirul-hadis, fakihul-mille, Ebu Abdillah el-Kureşi, Muttalibi eş-Şafii el-Mekki, Gazzede doğduğunda ittifak vardır. Mekke'de yetişmiştir. İlmini beldesinde meke müftüsü Müslim bin Halid Zenci vb. alimlerden almiştir. Kitaplar yazmıştır. Ahmed'ten gelen rivayette: "Şafii insanların en fasihi idi" geçmiştir. Zehebi, *Siyeru Alami nübela*, X, 47.
[437] İmam Celil Ebu Muhammed Abdurrahman bin Ebi Hatem er-Razi, *Adabu Şafii ve Menakibuhu*, h.327, Daru kütüp ilmiye, Beyrut Lübnan, t.1, h.1424-m.2002, s.144.
[438] Heyet, *Aişe ümmül müminin*, s. 431.

İbni Ebi Hadid[439] şöyle demiştir: "Şialardan bir grup Nur suresindeki ayetlerin Hz. Aişe değil Mariye Esvet Kıbti ile olan iftirası hakkında indiğini iddia etmişlerdir. Bunları inkar etmiş. Çünkü mütevatir hadisler bunların inkarını gerektirmektedir."[440]

Ebu Hadid'in Hz. Aişe'nin beraatini ispat ederek kendini başka bir yere koymuş ve şöyle demiştir: "Efendimiz döneminde Hz. Aişe'ye Safvan bin Muattel es-Selmi ile iftira atılmıştı. Hadise muşhurdur. Ardından Allah onu aklayan ayetleri indirmiştir. İftiracılara da had cezası uygulanmıştır." [441] Tusi, *et-Tıbyan fi Tefsiri'l-Kuran* kitabında şöyle demiştir: "İftiranın sebebi Hz. Aişe'nin Beni Mustalik'de kolyesini kaybetmesidir." [442] Mağniye, *et-Tefsiru'l-Kaşif* kitabında şöyle demiştir: "İslami mezhep ve grupların ravileri ve müfessirler istisnalar hariç bu ayetlerin Hz. Aişe'ye atılan zina iftirasından aklamak için indirildiğinde ittifak etmişlerdir. [443] Tabersi *Mecmeu'l-Beyan* tefsirinde bu ayetlerin Hz. Aişe hakkında indiğini söylemiş ve şu sözleriyle desteklemiştir: "Peygamberlerin eşleri bu gibi durumlardan münezzeh kılınmaları gerekir. Nitekim Allah'u Teâlâ peygamberlerini, sözlerinin kabul edilip davetleri ile amel edilmesinden uzaklaştıracak bunun dışındaki şeylerden onları vakar ve yücelikle korumuştur."[444] Kummi şöyle demiştir: "Çoğunluk bu ayetlerin Beni Mustalik Gazvesinde Hz. Aişe ve ona atılan iftira hakkında nazil olduğunu rivayet etmişlerdir."[445]

Razi vb. kişiler şöyle demiştir: "Müslümanların çoğu buradaki maksadın Hz. Aişe'ye atılan iftira olduğu üzerine icma etmişlerdir. Ancak bazı gruplar Hz. Mariye Kıbtiyye hakkında olduğunu söylemişlerdir. Bu görüşlerin çelişmesi ya bu grubun muhalefetine itibar edilmediğindendir, ya da görüşlerine tam olarak haberdar olunmadığındandır. Çünkü bu icmayı bozmaktır. İcmayı bozmak da caiz değildir."[446]

---

[439] Allame Bari' Muvaffikuddin Kasım bin Hibetullah bin Muhammed bin Muhammed bin Hüseyin bin Ebi Hadid Ebu Meali el-Medaini. Vezir bin alkami öldükten sonra ardından 506 yılında cemaziyelevvelin 5. Gecesi ağrılarının artmasıyla vefat etmiştir.. Dimyati muceminde recep ayında öldüğünü söylemiştir. Birinci görüş daha sahihtir. Zehebi, *Siyeru Alamin nübela,* XXIII, 382.
[440] İbn Ebi Hadid, *Nehcul-belağa*, Daru ihyai kütüp arabiyye, XIV, 24.
[441] İbn Ebi Hadid, *Nehcul-belağa*, IX, 192.
[442] Ebu Cafer Muhammed bin Hasan Tusi, *Tıbyan fi tefsiril Kuran*, h.385-460, Daru ihyai turasil Arabi, Beyrut, s.315.
[443]Muhammed Cevat mağniye, *Tefsiru kaşif,* Darul-envar, Beyrut Lübnan, s. 403.
[444] Mağniye, *Tefsir*, s. 404.
[445] Kummi, *Tefsir*, II, 99.
[446] Heyet, *Aişe ümmül müminin*, s. 433.

3.2.3.ŞİA'NIN REDDEDİLMESİNDE NAKLİ VE AKLİ DELİLLER

Bu kısımda Kur'an'dan, sünnetten, icmadan akli ve tarihi gerçekliklerden hareketle şiilerin iftiralarına cevaplar verilecektir.

Nakli Deliller: Kuran, Sünnet ve Ümmetin İcmasıdır.

اِنَّ الَّذِينَ جَاءُو بِالْاِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ[447] Bu ayet ve devamında gelen on ayetin Hz. Aişe'nin aklanması ve iftiracıların Resulullah'ın şeref, namus ve temiz hanımlarını hedef alarak İslam'da birinci derece karışıklık sokmak hedefiyle kendisine isnat edilenlerden temiz ve nezih olduğunu açık bir şekilde ifade etmektedir.

İbnu'l-Cevzi "اِنَّ الَّذِينَ جَاءُوبِالْاِفْكِ" ayetinin tefsirini yaparken şöyle demiştir: "Bu ayet bu bundan sonra gelen ilgili ayetler Hz. Aişe olayı hakkında nazil olmuştur."[448]

Ehli sünnet ve'l-Cemaat'in ifk ayetlerinin müminlerin annesi Hz. Aişe hakkında indiğine dair delillerini zikredelim:

Vahyin arası kesildiği zaman Resulullah (sav) ailesinden ayrılmak hususunda istişarede bulunmak üzere Ali b. Ebi Tâlib ile Üsâme b. Zeyd'i çağırdı. Üsâme b. Zeyd, Resulullah'a ailesinin suçsuzluğunu bildiğini ve onlara karşı beslediği sevgiye işaret ederek:

"EyAllah'ın Resulü! Onlar, senin ailendir. Biz hayırdan başka birşey bilmiyoruz" dedi. Berîre, ona: "Seni hak (din)le gönderen Allah'a yemin ederim ki, ondan kendisini ayıplayacağım hiç bir şey görmedim. Şu kadar var ki, o genç yaşta bir tazedir. Ailesine yoğurduğu hamur üzerinde uyur da, koyun gelip o hamuru yer' dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Ey müslümanlar topluluğu! Ehl-i beytim hakkında ezası son dereceyi bulan bir adamdan benim özrümü kim alacak? Vallahi, ben, ailem hakkımda hayırdan başka bir şey bilmem." dedi. Bu iftiracılar, bir adamın ismini ortaya koydular ki, o kimse hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyorum.[449]

Hz. Aişe'nin beraatine bir diğer delil ise yaratılmışların en hayırlısına eş olmasıdır. Çünkü sünnet temiz olanlara temiz olanlarındır. Bu da onun tahir/temiz olduğunu göstermektedir. Nitekim Efendimiz'e en sevimli idi. Amr bin As'ın rivayetinde: Hz.

[447] Nur 24/11.
[448] İbnu'l-Cevzi, *Zadul-mesir*, 989.
[449] Buhari *Sahih*'inde rivayet etmiştir. Kitabu şehadat, Babu iza adele raculun racelen fekale la na'lemu illa hayran ev kale ma alimtu illa hayran, h.2637, s. 630.

Peygamber efendimize gelip "en çok sevdiğin kimdir" diye sorduğunda Efendimiz "Aişe" demiştir. Peki erkeklerden kimdir diye sorması üzerine Efendimiz sav "O'nun babası" cevabını vermiştir. Daha sonra kim diye sorduğunda ise Efendimiz "Ömer" demiştir.[450] Bu yüzden şu ayet nazil olmuştur:

(وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَئِكَمُبَرَّؤُنَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ)[451]

"*Kötü kadınlar, kötü erkeklere; kötü erkekler de kötü kadınlara; temiz kadınlar temiz erkeklere, temiz erkekler de temiz kadınlara lâyıktır. O temiz olanlar, iftiracıların söyledikleri şeylerden uzaktırlar. Onlar için bir bağışlanma ve bolca verilmiş iyi bir rızık vardır.*"

Beydavi şöyle demiştir: "Allah dört kişiyi dört kişi ile aklamıştır: Hz. Yusuf'u şahidin diliyle: .[452](وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ اَهْلِهَا) Hz. Musa'yı elbisesini taşıyan taşla Yahudi'nin sözünden aklanması. Hz. Meryem'in yavrusunun beşikten konuşmasıyla aklanması (اِنِّي عَبْدُ اللَّهِ).[453] Hz. Aişe'nin de Kuranın mucizevi ayetleri ile aklanması."[454]

Bu delillerin arasında son olarak ümmettin ayetin sebebi nuzulü konusunda ittifakı bulunmaktadır. Çünkü ümmet (mutezile, harici ve bazı şiiler dahil) bu ayetlerin Hz Aişe'nin masumluğunu ifade etmek için indiği konusunda hem fikirdir.[455]

Akli Deliller: Bu, istidlal mahalli olan konuda aklın idrak ettiğidir.

Birincisi: Kişi zekere sahip değildir. Bu, aklanmasındaki en büyük delildir. Ayetlerin nazil olmasına da ihtiyaç yoktur.

İkincisi: Allah eğer Mariye'yi akladıysa niçin

(اِنَّ الَّذِينَ جَاءُو بِالْاِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ[456] dedi. Hâlbuki Şialar iftira atanın Hz. Aişe olduğunu söylemişlerdir. Aişe mi onlardan bir cemaattir? Aişe mi ayette geçtiği gibi "günahın büyüğünü üstlenmiştir." Burada hitap çoğul olarak gelmiş. Hâlbuki Hz. Aişe tekildir.

---

[450] *Sahih Buhari,* Kitabu fadaili ashabi nebi sav, Babu kavli nebi sav "*lev küntü müttehizen halilen*, h.2662, s. 900.
[451] Nur 24/26.
[452] Yusuf 12/26.
[453] Meryem 19/30.
[454] Beydavi, *Envarut tenzil*, IV, 103 ; Hafız Ebu Muhammed bin Abdul Vahit bin Ali bin Surur el-Makdisi, *Hadisul-ifk,* h.541-600, s. 85 ; Zemahşeri, *Keşşaf,* s. 724.
[455] Bkz. s. 76.
[456] Nur 24/11 .

Bu iddialarını çürüten bir diğer delilse bu olayın Beni Mustalik Gazvesi sırasında olması. Çünkü bu gazve farklı görüşler ile 4, 5 veya 6ncı yılda yapılmıştır. (Tercih 5nci yıldır.) Hâlbuki Mukavkas'ın Mariye'yi göndermesi Efendimizin hükümdarlara mektup yazdığı 7 veya 8nci yıla (tercih edilen 8nci yılıdır) denk gelmektedir. Bu, iftiranın gerçekleştiği Beni Mustalik Gazvesinden sonradır. Bu ayetler Mariye'nin gelmesinden yaklaşık 3 yıl önce Hz. Aişe'yi aklamak için gelmiştir. Bu tarihi gerçekler ayetlerin Hz. Mariye için değil Hz. Aişe için indirildiğini göstermektedir.[457]

Dolayısıyla Kuran, Sünnet, akıl, tarih ve ümmetin icması Şiaların gerçek yüzünü ortaya çıkarmakla beraber tuzaklarını ve tarihin bildiği en temiz aile ve en üstün peygambere iftiralarını engelliyor.

3.2.4.ŞİA'NIN İFK HADİSİNİN SIHHATİNİ KARALAMALARI

Bazı Şialar ifk olayı rivayetinin sıhhatini bu konuda gelen dört rivayetin çelişmesine ve hadiste ihtilaf olduğuna dayanarak karalamışlardır. Hz. Aişe rivayetinin Zühri tarafından Hz. Aişe'den olduğunu söyleyerek uydurulduğunu iddia etmişlerdir. Bu meşhur rivayete kaç ekleme yaptıklarını bilmiyoruz.[458] Bununla şunlara istidlal yapmışlardır:

1. Zühri'nin dört raviden duyduğu üzere şunu söylemesi: "Her biri hadisin bazısını bana söyledi. Bazıları diğerlerinden daha bilgili idi." Bu, hadisin ihtilaflı olduğunu ve birbirlerinin hadislerine ekleme yaptığını göstermektedir. Ayrıca bazı ravilerde çelişki vardır.[459]

Reddiye: Bu hadisi Buhari ve Müslim Sahihlerinde rivayet etmişlerdir. Ravilerinin çeliştiği batıl ve delilsizdir. Bu hadisi getiren dört ravi de adil ve güvenilirdir. (S'ad b. Müseyyeb, Urve b. Zübeyr, Alkama b. Kays, Ubeydullah b. Abdullah b. Utbe.)[460] Ayrıca tabiinlerin 1. Tabakasındandır. Hadisi de Hz. Aişe'den rivayet etmişlerdir. Delil olmadan onları çelişmekle suçlamak doğru değildir. Bu karalamayı yapanın hadiste ihtilaf olduğuna iddiası ise delilsizdir. Zühri'nin "Bazıların diğerlerinden

[457] Heyet, *Aişe ümmül-müminin*, s. 433.
[458] Seyit Mürteza Askeri, *Ehadisu ümmül-müminin Aişe*, Menşuratu külliyeti usulu din, Beyrut, h.1425, II, 172.
[459] Seyit Mürteza Askeri, *Ehadisu ümmül-müminin Aişe*, II, 172.
[460] Bu sahabe ve tabiin hakkında bkz. Zehebî, *Siyeru A'lâmin nubelâ*, IV, 61, 217-219, 421, 422, 434, 436, 475-479.

daha bilgili idi.” sözü ise hadisin hıfzında birbirlerinden ayrıcalıklı olmasıdır. Genel olarak birbirlerinden farklı zabdetmiş değillerdir. Bu yüzden özellikle "أوعى له" dedi.[461]

2. İfk olayının hicri 5nci yılda Beni Mustalik Gazvesinde gerçekleşmediği, hicri 8nci yılda hadiste zikredilmeyen başka bir gazvede gerçekleştiğini iddia etmişlerdir.[462]

Reddiye: Bu iddiaları tarihi bir yanıltmaca olmak ile birlikte sahih bir kaynağa da dayanmamaktadır. Siyer ulemasına göre İfk olayı Beni Mustalik Gazvesi dönüşünde olduğu sabittir. Ayrıca ulema bu konuda ihtilaf da etmemişlerdir. Hadiste gazvenin isminin geçmemiş iddiaları bu olayın Beni Mustalik Gazvesi sırasında olmadığına delil sayılmaz. Çünkü bazı rivayetlerde açıkça zikredilmiştir. İbni Hacer[463] şöyle söylemiştir:

“"في غزوة غزاها" Bu gazve Beni Mustalik Gazvesidir.” İbn İshak[464] da rivayetinde böyle demiştir. Abdullah’ta Taberi’de ve Ebi Evs rivayetinde şöyle söylemiştir: “Beni Mustalik Gazvesinde Hz. Aişe’nin kurası çıkmıştır.” Bezzaz Ebi Hüreyre’nin hadisinde “Beni Mustalik Gazvesinde kura Hz. Aişe’ye çıkmıştır” demiştir.[465]

Geçen sözlerine delil olarak şunları getirmişlerdir:

Karalayanın iddiası şöyledir: Bu olay Beni Mustalik Gazvesinde olmamıştır. Çünkü Aişe şöyle demiştir: “Benim kuram çıktı.” Yani ben tek başıma çıktım. Hâlbuki Beni Mustalik Gazvesinde Hz. Aişe’nin yanında Ümmü Seleme de vardı.[466] Bu, delilsiz bir iddiadır.

Reddiye: Hz. Aişe bu gazvede tek başına Efendimiz ile beraberdi. Bunu İbni Hacer’in "فخرج فيها سهمي" sözündeki şu açıklama desteklemektedir: “Bu, Hz. Aişe’nin Beni Mustalik Gazvesinde tek olduğunu göstermektedir. Ancak Vakidi’nin İbad bin Abdullah’tan olan rivayetinde ve İbn Ömer’in hadisinde bu gazvede Ümmü Seleme’nin de olduğu söylenmiştir. Bu, zayıftır. Bu gazvede Ümmü Seleme

[461] Bkz. İbn Hacer, *Fethul-bari*, VIII, 457.
[462] Ali el-Korani el-Amili, *Es-siretun nebeviye bi-rivayeti ehli beyt*, Darul-mürteza Beyrut, h.1430 m.2009, II, 374; Seyit Mürteza Askeri, *Ehadisu ümmül-müminin Aişe*, II, 172.
[463] İbn Hacer el-Askalânî için bkz. Şevkânî, *el-Bedru’t-tâli‘*, I, 87-92.
[464] İbn İshak için bkz. Zehebî, *Siyeru ‘alâmi’n-nubelâ*, VII, 33-35, 55.
[465] Bkz. İbn Hacer, *Fethul-bari*, VIII, 458.
[466] https://www.facebook.com/AlshytWalhqyqt/posts/846789085362367 (10.08.2017)

hakkında bir söz bulunmamıştır. İshak'ın İbadi rivayetinde Hz. Aişe'nin tek olduğu zahirdir. فخرج سهمي عليهن sözü ise "Efendimizle beraber benim kuram çıktı" demektir.[467]

Karalayan kişi (وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ) ayetinde kastedilen kişinin Abdullah bin Übey bin Selül olmadığını söylemiştir. Çünkü Efendimiz bu olayda sadece üç kişiye had uygulamıştır. Bunlar: Hasan, Mistah ve Hamne idi. Ayrıca (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُو بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ[468] ayetindeki (مِنْكُمْ) yani müminlerden manasındadır. Malumdur ki Abdullah bin Übey bin Selül münafıklardandır. Bu şekilde Abdullah bin Übey bin Selül'e had uygulanmadığını ve büyük günahı yüklenen olmadığını iddia etmişlerdir.[469]

Cevap: Büyük günahı yüklenen Abdullah bin Übey bin Selül'dür. Bu, tefsir, hadis, siyer vb. kitaplar ile sabittir. Taberi şöyle demiştir: "İftira olan bu büyük günahı yüklenen Abdullah bin Übey'dir. İfk olayını ilk başlatanın o olduğunda siyer âlimleri arasında ihtilaf yoktur. Ailesini toplayıp onlara anlatmıştı. Bunu yapması bu büyük günahı yüklenmesi olmuştu."[470] Had uygulanmamasına reddiye ise İbni Kayyim'in şu sözündedir: "Habis Abdullah bin Übey'e ifk ehlinin başı olmasına rağmen had uygulanmadı. Bu konuda şöyle söylenmiştir: Had cezası had ehline bir hafiflik ve kefaret amaçlıdır. Bu habis ise buna ehil değildir. Şüphesiz Allah cc ona ahrette büyük azabı vaat etmiştir. Bu ona hadden daha kâfidir." İbn Kayyim *en-Nihaye*'de de şöyle demiştir: "Mistah bin Usase, Hassan bin Sabit ve Hamne binti Cahş kırbaçlanmıştır. Bunlar sadık olan müminlerden olduklarından temizlenmeleri ve kefaret olması amaçlanmıştır. Abdullah bin Übey bırakılmıştır. Çünkü o buna ehil değildir."[471] Bu olayda Abdullah bin Übey'e had uygulanmamasının sebebi "منكم"، sözünden anlaşılan müminlerden olmaması ve münafık olmasıdır. Bu yüzden bu manaya girmemiştir. Çünkü Allah Teâlâ ayetin sonunda وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ buyurmuştur. Tercih edilen görüşe göre burada o kastedilmiştir.

Bu hadisede Şiaların getirdiği bazı sorunlar vardır:

---

[467] Bkz. İbn Hacer, *Fethul-bari*, VIII, 458.
[468] Nur 24/11.
[469] Şeyh Nasır Mekari eş-Şirazi, *El-emselü fi tefsiri Kitabillahi münezzel*, IX, 32; Seyit Mürteza Askeri, *Aişe ümmül-müminin*, II, 176.
[470] Taberi, *Camiul-beyan an tevili ayil-Kuran*, V, 401.
[471] İbnul Kayyim el-Cevzi, *Zadul-mead*, VIII, 236.

Bazı Şialar bu hadisteki bazı sıkıntıları getirmişler ve bunlara İfk hadisesinin hicri 5. yılda Beni Mustalik Gazvesinde değil de hicri 8. yılda olduğuna dayanarak cevap vermişlerdir. Bu doğru değildir. Bu sıkıntılardan bazıları şunlardır:

Sa'd bin Muaz'ın bu olay sırasında mescitte bulunduğu varit olmuştur. Haalbuki bu olay h. 8. yılda meydana gelmiştir. Sa'd bin Muaz ise h. 4. yılda vefat etmişti.[472]

İbn Kayyim Cevzi bu meseleyi *Zadu'l-Mead*[473] isimli kitabında tartışmıştır. Cevabı da oldukça ikna edici olmuştur. Ayrıca İbni Hacer tarafından da şu sözlerle desteklenmiştir: "Bazı şeyhlerim bana şöyle dedi: Müreysi (Beni Mustalik) Gazvesindeki tarihi ihtilafa binaen Sa'd'ın Müreysi'de bulunmuş olması doğrudur. Buhari, Musa bin Ukbe'den rivayetle 4. yılda olduğunu aynı şekilde Hendek savaşının da 4. yılda olduğunu söylemiştir. Mureysi Gazvesinin de öncesinde olduğu sahihtir. Nitekim İbni İshak Mureysi Gazvesinin Şaban ayında Hendek savaşının da Şevval ayında olduğunu kesin bir dille ifade etmiştir. İkisinin de aynı yılda olduğunu düşündüğümüz de Mureysi Gazvesi Hendek'ten öncedir. Dolayısıyla Sa'd bin Muaz'ın buna katılmış olması mümkündür. Meğazi konusunda işlediğimiz gibi Musa bin Ukbe'den Mureysi gazvesinin 5. yılda olmuş olması sahihtir. Buhari'nin kendisinden nakille 4. yılda olduğunu söylemesi kalem kaymasıdır. İbni İshak'ın hılafına Hendek gazvesinin de 5. yılda olduğu racihtir. Dolayısıyla cevap doğru oluyor. Beyhaki bu sıkıntıya Hendek'in Mureysi'den önce olduğuna binaen farklı bir cevap vermiş ve şöyle demiştir: Sa'd bin Muaz'ın yarasının Beni Kurayza'dan sonra yarasının açılmadığı biraz geciktiği mümkündür. İfk esnasındaki dönüşü de bu esnada olabilir. Belki de hastalığından dolayı Mureysi gazvesine katılmamıştır. Bu onun ifk hadisesinde Efendimize verdiği cevaba engel değildir."[474]

Berire'nin isminin geçmesi. Azat edildikten sonra kocasını terk ettiği sabittir. Dolayısıyla onun olay zamanın da orada olmadığını zannetmişlerdir.[475]

Buna reddiye olarak İbni Hacer'in şu sözlerini söyleyebiliriz: "Berire'nin Hz. Aişe'nin hizmetçileri içinde ona hizmet ettiği mümkündür. Hz. Aişe ile kıssası vb. şeyler ise bundan daha sonra olmuş olabilir. Veya olayda ismi geçen bu cariye

[472] Askeri*, Aişe ümmül-müminin*, II, 168.
[473] İbnul Kayyim el-Cevzi, *Zadul-mead*, VIII, 230-229.
[474] Bkz. İbn Hacer, *Fethul-bari*, VIII, 473.
[475] Askeri, *Aişe ümmül-müminin*, II, 168.

muhayyer bırakılan Berire'ye isim benzerliğinden kaynaklı olabilir. Zerkeşi, bazı ravilerin Hz. Aişe tarafından sahabelere bu cariyenin Berire diye isimlendirdiği eklendiğini ve bunun başka bir cariye olduğunu kesin ifadelerle bildirmiştir. Bunu İbni Kayyim Cevzi'nin şu sözünden almıştır: "Onu Berire diye isimlendirdim" Bunlar bazı ravilerdir. Hz. Aişe ise Berire'yi Mekke'nin fethinden sonra satın almıştır. Yazılı anlaşmadan sonra onu serbest bırakıp muhayyer bırakmıştır. O da nefsini tercih etmiştir. Ravi, Hz. Ali'nin "cariyenin sana bağlılığı seni doğruluyor" sözünden o cariyenin Berire olduğunu sanmış ve yanılmıştır. Şöyle dedi: Bu konu herkesin ulaşamayacağı kapalı bir meseledir. Ben de dedimki yani İbni Hacer: Bazıları hz. Aişe'ye ücret mukabilinde hizmet ettiğini de söylemişlerdir. Bu, yazılı anlaşma yapmadan önce cariyelerinin arasındaydı. Bu cevap ekleme ve huffaza hata nispet etmekten daha iyidir.[476]

Efendimiz'in hayatta Zeyd bin Harise ile değil çocuk olan oğlu Üsame bin Yezid ile istişaresi. Zeyd bin Haris Mute gazvesinde h.8. yılda şehit olmuştur. Diyor ki: Nasıl olur da Efendimiz böyle önemli olan ifk hadisesinde babası ile değil de çocuğuyla istişare eder.[477]

Buna reddiye olarak İbni Hacer'in Üsame ile Ali'nin (ra) istişare için seçilme sebebini açıklayan şu sözünü söyleyebiliriz: "Üsame uzun süre bağlılığı ve muhabbeti yönüyle Hz. Ali gibiydi. Bu yüzden kendilerine Resulullah'ın sav sevgilisi denirdi. Babası ve annesinden ziyade kendisini seçmesi Hz. Ali gibi genç olduğundandı. Ancak Hz. Ali ondan yaşça büyüktü. Bunun sebebi gençlerin diğerlerinden daha saf bir zihne sahip olmalarıdır. Ayrıca gençler yaşlıların cevap veremeyeceği şeylere cüret edebilirler. Çünkü yaşlılar genelde işin sonunu düşünür. Dolayısıyla gerek söyleyen gerekse de sorulan kimse hakkında bazı bildiklerini koruma amaçlı gizleyebilirler. Bununla beraber bu ikisinin dışında başkalarıyla istişare ettiği de varit olmuştur.[478]

[476] İbn Hacer, *Fethul-bari*, VIII, 469; İbn Kayyim, *Zadul-mead*, VIII, 139-140.
[477] Askeri, *Aişe ümmül-müminin*, II, 168.
[478] İbn Hacer, *Fethul-bari*, VIII, 469.

3.2.5.İSNA AŞARİYE ŞİALARININ HZ. AİŞE HAKKINDA KARALAMALARI

Munafıklar Hz Aişe'nin temiz oluşuna dil uzatmışlar ve Allah onu bu işten temiz olarak çıkarmıştı. Şiiler de munafıkların yaptıklarının yapmakta ve tefsir eserlerinde Hz. Aişe'ye iftira etmeye devam etmektedirler. İlgili ifk ayetlerinin Hz. Mariye hakkında olduğunu söylemekte ve Hz. Aişe'yi zemmetmektedirler. İsna Aşariye Şialarına göre Hz. Aişe çirkin bir iş işlemiştir.[479] Bursi[480] şöyle demiştir: "Aişe hiyanetinden kırk dinar topladı ve onları Hz. Ali'ye kızgın olanlara dağıttı."[481] Bazıları buradaki ihanetin çirkin iş işlemiş olması ile açıklamıştır. Bunun zikri Tahrim ayeti tefsirinde gelecek. Bu sözleri batıl ve reddedilmiştir. Sıhhatine delil ve şahit yoktur."

Doğru olan: Hz. Aişe tahir ve mutahhardır. Şüphesiz Allah ona atılan suçlamadan dolayı buğzetmiş ve iffetli ve namuslu olduğu hakkında açık ayetler indirerek bunu nefyetmiştir. Bu ayetler [482]اِنَّ الَّذِينَ جَاءُو بِالْاِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ ile başlayıp sonuna kadar olan ayetlerdir. Allah cc münafıkları dünyada zillet ve lanet ile ahirette ise kendilerine kötü gidiş yeri olan cehennemi vaat ettiğini ve iftirayı atanın münafıklardan olduğunu münafık suresinin son ayetlerinde bildirmiştir. Çünkü o, Allah'ın ve Resulü'nün düşmanıdır.[483] Nitekim ayeti kerimede şöyle buyrulmuştur:

[484](سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ) "*Allah'ı tesbih ederim, bu büyük bir suçlamadır*."

Zemahşeri [485] şöyle demiştir: "Kuran'ın altını üstüne getirip asiler hakkındaki sözlerini araştırsan Hz. Aişe'nin ifk meselesinde konuştuğundan daha ağır bir konuşma göremezsin."[486]

---

[479] Kummi, *Tefsir*, II, 377.
[480] Şeyh Radiyuddin Recep bin Muhammed bin Recep el-Bursi el-Huliy el-Maruf bi-hafız, 813 yılında hayattaydı, buna yakın vefat etmiştir. Muhsin el-Emin, *Ayanı Şia*, s. 466.
[481] Hafız Recep Bursi, *Meşariku envaril-yakin fi-esrari emiril-müminin*, Müessesetü alemi, Lübnan, 10. baskı , s. 86.
[482] Nur 24/11.
[483] Halid bin Fehd el-Küleybi el-Muğira, *Ayatu ahadisi ifk fi sureti nur dırase tahlili,* 2011, s. 163.
[484] Nur 24/16.
[485] Mutezilenin büyüklerinden Ebul-Kasım Mehmud bin Ömer bin Muhammed ez-Zemehşeri, 467 yılında recep ayında doğmuş, 588 arefe gecesi vefat etmiştir. Zehebi, *Siyeri Alamin nübela*, XX, 151-154-155.
[486] Bkz. s. 58 (Salebi, *el-Cevahirul-hisan*, IV, 179).

Hz. Aişe'nin kırk dinar topladığı batıl ve delilsizdir. Doğru olan, Hz. Aişe'nin iffetli olduğudur. Nitekim ayeti kerime de bunun hakkında şöyle geçmektedir:

(إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ)[487]

"*İffetli ve (haklarında uydurulan kötülüklerden) habersiz mü'min kadınlara zina isnat edenler, gerçekten dünya ve ahirette lânetlenmişlerdir. İşlemiş oldukları günahtan dolayı dillerinin, ellerinin ve ayaklarının kendi aleyhlerine şahitlik edecekleri günde onlara çok büyük bir azap vardır.*"

Bu ayetin sebebi nüzulü, Hz. Aişe'den habersiz bu suçlamanın yapılmasıdır. Bu, onun aklanmasına en güçlü delildir.

Şialar:

(ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلاً لِلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَاَةَ نُوحٍ وَامْرَاَةَ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلاَ النَّارَ مَعَ الدَّاخِلِينَ)[488]

Ayeti kerimesinden darbı mesel'in (deyim) Hz. Aişe ve Hz. Hafsa için olduğunu iddia etmişlerdir. Kummi, Hz. Aişe'nin zina yaptığını kastetmiş ve buna şöyle yemin etmiştir: "Allah'a yemin ederim ki ayetteki (خَانَتَا) sözüyle bu çirkin iş kastedilmiştir. Basra yolundan gelen kadına had uygulansın. Birisi onu seviyordu. Basra'ya gitmek için çıktığında birisi ona mahremin olmadan çıkman caiz olmaz dedi. Bunun üzerine o da kendisini biriyle evlendirdi."[489] Buradan anlaşılıyor ki onlar, ayetteki hıyaneti Hz. Aişe ve Talha'nın Basra yolunda çirkin bir iş işlemeleri ile tefsir ediyorlar.

Reddiye: Bu çirkin iftira reddedilmiştir. Çünkü onlar Kuran'ı kendilerine göre tefsir ediyorlar. Bu iddialarına dair hiçbir delil yoktur. "Hiçbir peygamber eşi tarafından aldatılmamışken, en hayırlı olanının eşinin aldatması akıl kârı değildir."[490] Şiilerin bu iddiaları iftira ve suçlamadan başka bir şey değildir. Allah Hz. Nuh ile Hz. Lut'un hanımlarını Hz. Aişe ve Hafsa için darbı mesel olarak zikretmemiştir. Aksine bu genel kâfirler için anlatılmıştır. Nitekim Allah Teala ayetin başında şöyle buyurmaktadır:

---

[487] Nur 24/23 .
[488] Tahrim 66/10.
[489] Kummi, *Tefsir,* II, 377; bkz. Bahrani, *el-Burhan fi-tefsiri'l-Kuran,* t.h.1107, müessesetu bi'se, V, 431.
[490] Halid bin Fehd el-Küleybi el-Muğira, *Ayatu hadiseti ifk fi-sureti Nur dirase tahlili*, s.163.

(ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلاً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَاَةَ نُوحٍ وَامْرَاَةَ لُوطٍ)[491]:

"Allah, inkâr edenlere, Nûh'un karısı ile Lût'un karısını örnek gösterdi."

Şialar Hz. Aişe ve Hafsa'ya olan kinlerinden dolayı onların kâfir olduklarına itikat etmiş ve bu darbı meseli de onlara sınırlandırmışlar. [492] Hiçbir Ehli sünnet müfessiri ayetteki Nuh as ve Lut as'ın hanımlarının ihanetini çirkin bir işle tefsir etmemişler. Sadece bunu dinde hıyanet olarak tevil etmişlerdir.[493]

Bazı Şialar da bu şekilde tevil etmişlerdir.[494] Bu konu da Abdullah bin Abbas (ra) şöyle demiştir: "Onlar zina etmemişlerdir. Nuh'un as hanımının hıyaneti, kocasının deli olduğunu söylemesiydi. Lut'un as hanımının hıyaneti ise kavmini misafirlere yönlendirmesiydi." Bütün müfessirler bu konuda ona tabi olmuşlardır. Ayetlerin tefsirlerini nasıl tahrif ettiklerini ve akıllarındaki bozuk itikatlarına dayanan fikirlerini nasıl eklediklerini görüyorsunuz. Nasıl olmasın ki. Onlar İslam gruplarının en yalancılarıdır. İslam, onların batıl inançlarından münezzehtir.

Şiaların Hz. Aişe'nin haram olması ile birlikte Efendimizden sav sonra Talha ile kendisini nikâhladığını söylemişler ve mehdilerinin onu dirilteceğini ve ona had uygulayacağını iddia etmişlerdir. Ebu Cafer şöyle demiştir: "Mehdimiz ayaklandığında Aişe kendisine getirilecek ve ona had uygulayacak."[495]

Aynı şekilde Şialar cehennemin yedi kapısından birinin Hz. Ayşe için olduğunu söylemişlerdir.[496] لَهَا سَبْعَةُ اَبْوَابٍ ayetinin tefsirinde şunları söylemişlerdir: "Cehennem yedi kapı olarak getirilir. 6. kapı Asker'indir."[497] (Asker)'den kasıt Hz. Aişe'dir. Bununla kinaye edilmesinin sebebi "Cemel" savaşında deveye bindirilip kendisine asker denilmesindendir. [498] Şialar bunla da yetinmeyip kitaplarında Hz. Aişe'yi

[491] Tahrim 66/10.
[492] Ebu Muhammed el-Hüseyni, *Evcezul-hitap fi-beyani mevkifi şia minel-ashab*, t.1 h.1413-m.1993, s. 133.
[493] el-Mahalli, es-Suyuti, *Tefsirul Celaleyn*, s.560; İbn Kesir, *Tefsirul Kuranil Azim*, VIII, 171.
[494] Muhammed Cevat Mağni, *Et-Tefsirul-kaşif*, Darul-envar, Lübnan, V, 404.
[495] Allame şeyh Sadduk, *İlelü şerai silve ehli beyt,* darul-mürteza, Beyrut, t. 1h. 1427-m.2006, s.565.
[496] Hicr 15/44.
[497] Şeyh Ebu Nadir Muhammed bin Mesud el-Ayyaşi, *Tefsirul Ayyaşi*, t. h.320, Müessesetü bi'se, t.1, h.1421, II, 431.
[498] Şeyh Muhammed Bakır el-Meclisi, *Biharul-envar*, Müessesetü ihyâu'l-İslâmiyye, İran 1430, VIII, 87.

"Ümmü Şurur" şerlerin anası ve "Şeytane"[499] diye de lakaplandırmışlardır.[500] Allah dediklerine karşı sığınılandır.

Reddiye: Bu iddiaları açık bir yalandır. Efendimizin en sevdiği hanımı ve müminlerin annesi hakkında nasıl böyle bir şeye inanabilirler. Amr bin As'ın Efendimiz sav'e gelerek şöyle söylediği rivayet edilmiştir: "en çok sevdiğin kimdir" diye sorduğunda Efendimiz sav "Aişe" demiştir. Peki, erkeklerden kimdir diye sorması üzerine efendimiz sav "O'nun babası" cevabını vermiştir. Daha sonra kim diye sorduğunda ise Efendimi sav "Ömer" demiştir.[501] O, Efendimizin cennetle müjdelediği kimsedir. Ayeti kerime de şöyle buyrulmuştur: [502](لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ)

[503](وَاَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا) ayetindeki rızkı kerim cennet olarak tefsir edilmiştir. Buhari'de, Ebi Vail'den[504] gelen şu rivayet bunu desteklemektedir: "Hz. Ali ra Ammar ve Hasan'ı Kufe'ye savaşmaya çağırmak için gönderdiğinde Hz. Ammar şöyle hutbe verdi: Ben onun hem dünya hem de ahrette onun eşi olduğunu biliyorum. Ancak Allah bu musibeti araştırasınız veya onu araştırasınız diye verdi."[505]

3.3.ULEMANIN, MÜMİNLERİN ANNESİ HZ. AİŞE'Yİ SUÇLAYANLAR HAKKINDA HÜKMÜ

Allah Teala'nın Kuran ayetleri ile akladıktan sonra Hz. Aişe'yi sövenlerin küfrüne icma etmişlerdir. Çünkü, onlar Allah'ı ve Resulünü yalanlamış ve ulemanın icmasına muhalefet etmişlerdir. Bu hüküm hakkında bazı ulemanın sözleri şöyledir:

Kadı Ebu Ya'la[506] şöyle demiştir: Allah aklamış olmasına rağmen Hz. Aişe'ye iftira atanlar ihtilafsız kâfir olur.[507]

---

[499] Şeyh Zeyneddin ebu Muhammed Ali bin Yunus el-Amili en-Nebati el-Beyadi, *es-Sıratul-müstekim ila müstehikki takdim*, h.877, el-Mektebetul-mürtedeviyye, III, 161.
[500] El-Beyadi, *Es-sıratul-müstekim*, III, 135.
[501] bkz. s. 24.
[502] Nur 24/26 .
[503] Ahzap 33/31.
[504] İsmi, Hakik bin Semle el-Esedi Ehad bin Malik bin Salebe bin Davud bin Esed bin Huzeyme, sıka ve çok hadis bilen biriydi. İbn Sa'd, *Tabakatı Kebir*, VIII, 216; Zehebi, *Siyeru Alami nübela*, IV, 161.
[505] bkz. s. 30.
[506] İmam Şeyhu'l-Hanabile, el-Kadı Ebu Ya'la Muhammed bin Hüseyin bin Muhammed bin Halef bin Ahmed el-Bağdadi, el-Hanbeli, İbnul-Ferra Sahibu *Ta'likatil-kübra*. Fetva, tedris ve öğrenci mezunu

İbn Kayyım[508] şöyle demiştir: Hz. Aişe'ye iftira atanın kafir olduğuna ümmet ittifak etmiştir.[509]

İmam Malik bin Enes[510] şöyle demiştir: Ebu Bekir ve Ömer'e (ra) sövenler kırbaçlanır. Aişe'yi söven öldürülür. Kendisine, niçin Hz. Aişe'ye söven öldürülür? diye sorulması üzerine şöyle cevap vermiştir. Ona iftira atan Kuran'a muhalefet etmiş olur, Kuran'a muhalefet eden de öldürülür.[511]

İmam Ahmed bin Hambel şöyle demiştir: Ebu Bekir, Ömer ve Aişe'yi sövenleri İslam üzere görmüyorum.[512]

İbnu'l-Arabi şöyle demiştir: Allah tarafından aklandığı halde Hz. Aişe'ye söven Allah'a sövmüş olur. Allah'ı yalanlayan da kafir olur.[513]

İbni Ebi Musa[514] şöyle söylemiştir: Kim aklandığı halde Hz. Aişe'ye iftira atarsa dinden çıkar. Tövbe edip tövbesini izhar etmediği müddetçe müslüman bir kadına nikahı olmaz.[515]

---

ile uğraştı. Fıkıhta imamete ulaştı. Zamanında Irak alimi idi. Kuran, tefsir ve usul da biliyordu. Babası Hanefi şahsiyetlerindendi. Zehebi, *Siyeri Alamin nübela*, XVIII, 89-90-91.

[507] İmam Takiyyuddin Ebu Abbas Ahmed bin Abdulhalim bin Abdusselam el-Harrani ed-Dımeşki elmaruf bi İbni Teymiye'den nakletmiştir. H.661-728, *es-Sarimul-meslul ala şatimir-resul*, 1983, s. 566.

[508] İbnul Kayyim el-Cevzi, *Zadul-mead* I, 103.

[509] Ebu Abdillah Malik bin Ebi Amir bin Amr bin Haris bin Gayman bin Huseyl. Annesi: Aliye binti Şerikil-ezdiyye. Sahih olan rivayete göre 93 yılında Efendimizin sav hizmetçisi enes'in vefat yılında doğmuştur. 10 yaşında İlmi talep etmiştir. 89 yıl yaşamıştır. Ittifak görüş olduğunu söylemiştir. Zehebi şunları söylemiştir: Doğru olan 86 yıl yaşamış olduğudur. Ayrıca Zehebi, Baki'de defnedildiğinin Kabri meşhur ve ziyaret edilen bir yerdedir. Zehebi, *Siyeri Alamin nübela*, 48-49-55-130-132.

[510] İmam Hafız Ebu Kasım Abdurrahman bin Abdullah bin Muhammed el-Cevheri, *Müsnedi Muvatta*, Darul-garbil-islami, t.1, m.1997, h.381, s. 112; İbn Teymiye, *es-Sarimul-meslul*, s. 566.

[511] Ebu Abdillah Ahmed bin Muhammed bin Hanbel bin Hilal bin Esed bin İdris bin Abdullah bin Hayyan bin Abdullah bin Enes bin Avf bin Kasıt bin Şeyban bin Zehl bin Salebe, imamlardandır. Ebu Davud şöyledemiştir: "Ahmed'den şöyle işittim: 164 yılında rabiulevvel ayında doğdum. 15 yaşında ilim talep etmiş. Bu yıl İmamı Malik ve Hammad bin Ziyad'ın vefat yılına denk gelmektedir. Abdullah şöyle dedi: Babamın şöyle dediğini duydum: 77. yaşımı bitirip 78. yaşıma girdim." Zehebi, *Siyeru Alamin nübela*, XI, 177-178-179-180-334-335.

[512] Ebu Bekr Ahmed bin Muhammed bin Harun bin Yezid el-Hilal, *Es-sünne, darur-raye*, t.1, h.1410-m.1989, t. H.311, III, 493.

[513] İbnul Arabi, *Ahkamul-Kuran*, III, 366.

[514]Ebu Bürde İmam Fakih Haris, Amir de denilir. Künyesi İbnu Sahibi Resulillah sav Abdullah bin Kays bin Haddar el-Kufi el-Fakih. İbn Sa'd şöyle demiş: Çok hadis bilen sıka biriydi. Acli ise şunları söylemiş: Kufeli, tabiin ve sıkadır. Heysem bin Adi, İbni Ayyaş'tan rivayetle: 103 yılında vefat ettiğini söylemiştir. Ebu Ubeyd vb kimseler 104 yılında vefat ettiğini söylemişlerdir. *Siyeri Alamin nübela*, IV, 343-344-346.

[515] İbni Teymiye, *es-Sarimul-meslul*, s. 566.

Kurtubi [516](يَعِظُكُمُ اللَّهُ اَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ اَبَدًا) ayetinin tefsirinde şöyle söylemiştir: Yani Hz. Aişe hakkında. Çünkü bunun benzeri ancak bunun aynısıdır. Ya da onun konumunda olan Efendimiz sav'in diğer hanımlarıdır. Çünkü burada Efendimizin sav ailesi ve namusuna zarar vardır. Bunu yapan kafir olur.[517]

İbni Hazm[518] şöyle demiştir: Malik'in bu konudaki sözü doğrudur. Bu tam bir riddet ve Allah'ın beraatını kesinleştirdiği şeyi yalanlamadır.[519]

İbni Kesir şöyle söylemiştir: Ehli sünnet ulemaların tümü, beraatı gerçekleştiği halde müminlerin annesi Hz. Aişe'ye söven ve iftira atan kimsenin kâfir olacağı üzerine ittifak etmişlerdir. Çünkü bu, Kurana inat tutmuştur.[520]

İbn Hacer Heytemi[521] şöyle demiştir: Söz konusu ifk hadisinden anlaşılıyor ki Hz. Aişe'yi zina ile itham eden kafir olur. İmamlarımız ve başkaları bunu açıkça söylemiştir. Çünkü burada Kurani nasları yalanlama vardır. Bunları yalanlayanlar ise Müslümanların icması ile kafirdir. Dolayısıyla Rafizilerden birçoğunun küfrü bilinmektedir. Nitekim onlar bu suçlamada bulunuyorlar. Allah onlara lanet etsin.[522]

3.4.MÜMİNLERİN ANNESİ HZ. AİŞE'YE SÖVMENİN YASAK OLDUĞUNA DAİR KURAN VE SÜNNETTEN DELİLLER

1. Birçok tefsir kitaplarını araştırdıktan sonra müfessirlerin, Nur suresindeki ayetlerin münafıklar tarafından Hz. Aişe'ye atılan iftira ve suçlamaları aklama amaçlı indirildiği üzere icma ettiklerini gördüm. Allah'ın bu aklanma ayetlerinden sonra hala suçlayanlar Kuran ve sünnette geleni yalanlamış oluyorlar. Kim ki Allah'ı yalanlarsa icma ile kafir olur.[523]

---

[516] Nur 24/17 .
[517] Kurtubi, *el-Camiu li-ahkamil-kuran,* XV, 176.
[518] İbn Hazm için bkz. Zehebî, *Siyeru 'alâmi'n-nubelâ,* XVIII, 183, 185, 194, 195.
[519] İmam celil muhaddis fakih usuli Ebu Muhammed Ali bin Ahmed bin Said bin Hazm el-Endelusi, *el-İsalu fil-muhalla bil-as*ar, t. H.456-m.1063, Daru kütüb ilmiye Beyrut, Lübnan, t.3 h.1424-2003, kitabu sırka, mesailu ta'ziz ve ma la hadde fih, 2312. Mesele, XII, 440.
[520] İbn Kesir, *Tefsirul-Kurani'l azim,* VI, 31-32.
[521] Heytemî için bkz. Şevkânî, *el-Bedru't-tâli',* I, 109.
[522] Muhaddis Ahmed bin Hacer el-Heysemi el-Mekki, *Es-sevaikul-muhrika fir-reddi ala ehlil-bidai vez-zindika,* h.899-974, Mektebetu hakika İstanbul, Türkiye, h.1424-m.2003, s. 93.
[523] İbn Kesir, *Tefsirul Kuranil Azim,* VI, 26.

2. (يَعِظُكُمُ اللَّهُ اَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ اَبَدًااِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ)[524] ayetinde kastedilen Hz. Aişe'dir. Kurtubi şöyle diyor: "Ayet, Aişe hakkındadır. Çünkü burada Efendimiz'in sav aile ve namusuna bir zarar vardır. Bunu yapan kafir olur."[525] Bu, daha önce getirdiğimiz Malik bin Enes'in Hz. Aişe'ye söven kimsenin öldürülmesi şeklindeki sözünü destekler niteliktedir.

3. Hz. Aişe'nin suçlanması İslam ve Resulullah'a birinci derecede zarar vermektedir. Sabit olduğu üzere Efendimiz'e eziyet veren icma üzere kafir olur. Buhari'de geçen hadis ise Efendimiz'in Hz. Aişe'nin suçlanması ile eziyet gördüğünü göstermektedir. Hz. Aişe'den şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Efendimiz o gün Abdullah bin Übey bin Selül'den özür dilemesini istedi. Minbere çıkarak şunları söyledi: Ey Müslüman topluluğu, kim benim ehli beytime zarar veren bir adam hakkında benden özür dileyecektir? Allah'a yemin ederim ki ben ehlime hayırdan başkasını bilmedim."[526] Bu hadis, Efendimizin bu suçlama ile eziyet gördüğünü göstermektedir. Nitekim Allah ayeti kerimede şöyle buyurmaktadır:

قال تعالى: (اِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَاَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا)[527] (وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَاِثْمًا مُبِينًا)[528]

"*Şüphesiz Allah ve Resûlünü incitenlere, Allah dünya ve ahirette lânet etmiş ve onlara aşağılayıcı bir azap hazırlamıştır. Mü'min erkekleri ve mü'min kadınları işlemedikleri şeyler yüzünden incitenler, bir iftira ve apaçık bir günah yüklenmişlerdir.*"

4. Allah'ın şu ayeti:

"(اَلْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ)[529]

"*Kötü kadınlar, kötü erkeklere; kötü erkekler de kötü kadınlara; temiz kadınlar temiz erkeklere, temiz erkekler de temiz kadınlara lâyıktır*."

Hz. Aişe'yi karalama Efendimiz sav'i karalamadır. İbni Kesir şöyle söylemiştir: "Hz. Aişe tayyibe olmasaydı Allah onu Efendimiz'e eş yapmazdı. Çünkü o, bütün

[524] Nur 24/17.
[525] Kurtubi, *el-Camiu li-ahkamil Kuran*, XV, 176.
[526] *Sahihi Buhari*, Kitabu Tefsir, « Babu levla cau aleyhi bi-erbeati şüheda feiza lem yetu biş-şüheda feulaike indallahi humul-kazibun" s. 1188, nu.4750.
[527] Ahzap 33/57.
[528] Ahzap 33/58.
[529] Nur 24/26.

beşerden daha temizdir. Eğer kötü olsaydı ne şeren ne de kıymet bakımızdan bu olmazdı. Bu yüzden Allah ayeti kerimede şöyle buyurmuştur:

(أُولَٰئِكَمُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ)[530]

"*Yani onlar, ifk ehlinin iftiralarından uzaktır*."[531]

3.5.İFK AYETLERİNİN İSLAM DÜŞÜNCESİNE ETKİLERİ

Bu etkiler olumlu ve olumsuz etkiler olmak üzere iki kısımda incelenebilir.

3.5.1.Olumsuz Etkileri

1- Şiaların, bekledikleri mehdilerinin dönüp yaptığı kötü iş sebebiyle Hz. Aişe'ye had uygulayacağını söylemeleri. Şialarda "ruca'nın manası, "Allah Teâlâ bazı ölü toplulukları önceki suretleri ile bu dünyaya geri gönderecek ve batıl ehline karşı hak ehlini muzaffer kılacaktır." [532]

2- Şianın Kuranın sebebi nüzulünde tahrif yapması. Onlar, bu ayetlerin Hz. Mariye hakkında indirildiği ve iftiracının da Hz. Aişe olduğu görüşündedirler. Bu, Kuranda geçen hükmü ve Resulullah'ı sav yalanlamaktır. Çünkü onlar hadislerde rivayet edilenleri de inkar ediyorlar.

3- Şianın ifk hakkında hadis rivayetini, hadiste geçen şahsiyetleri, gazvenin gerçekleştiği zaman vb. şeyleri karalamaları.

4- Şianın Allah'ın yasakladıklarından yaptıkları en çirkin iş ise, Hz. Aişe'ye sövmeleridir. Ulema beraat ayetlerinden sonra bu suçlamada bulunanların kafir olduğu üzere icma etmişlerdir. Bu suçlama da Efendimiz'e de bir eksiklik nispet etme vardır. Onun eksikliğini iddia etmek Allah'ın eksikliğini iddia etmektir. Allah'ın eksikliğini iddia eden ise kafir olur.

5- Hz. Aişe'nin cehennem ehlinden olduğunu iddia etmeleri. Bu, Allah'ın Kitabına ve cennetliklerden olduğunu gösteren ayetlere muhalefettir. Nitekim ayeti kerimede şöyle geçmiştir: لها مغفرة ورزق كريم" "*Onlara mağfiret ve temiz rızık vardır*."

---

[530] Nur 24/26.
[531] İbn Kesir, *Tefsirul-Kuran*, VI, 35.
[532] Muhammed Cevat Mağniye, *eş-Şia fil-mizan*, Dâru'ş-şuruk, Beyrut, s. 54 ; Muhammed bin Muhammed bin Numan İbn Muallim Ebu Abdillah el-Akberi, el-Bağdadi, *Evailul-makalat*, h.336-413. s.77.

6- Efendimiz'in (sav) Ehli beytinin çirkin işlerden temiz olmadığını göstermek amaçlı Hz. Aişe'nin Hz. Mariye Kıbtiyye'ye zina suçlamasında bulunduğu iftirası.

7- Hz. Aişe'den rivayet edilen hadisleri genel olarak ifk hakkında aklandığını söyleyen hadislerini ise özel olarak karalamaları.[533]

3.5.2.Olumlu Etkileri

1- Şianın gerçeğinin, bozuk akidelerinin ve İslam, Resulullah (sav) ve müminlerin annelerine karşı kötü niyetlerinin ortaya çıkması.

2- Şianın nifakının ortaya çıkması. Çünkü onlar maksatlarına ulaşmak için küfrü gizliyor İslamı zahir ediyorlar.

3- Kitaplarında takiyye kullandıklarının ortaya çıkması. Bu şekilde hakikati gizliyor ve bunun aksi olan inançlarını ortaya koyuyorlar. Şiaya göre takiyye "Nefsini, malını ve kerametini korumak için inandığı şeyin dışında konuşmak ve yapmaktır. Senin dininle din edinmemiş kimselerin arasındayken mesela. Taassupta zirveye ulaşmışlar. Şöyle ki sözlerinde ve fiillerinde onlara uymazsan sana her türlü zarar ve kötülüğü yaparlar."[534] Takiyyenin terkini[535] namazın terki[536] gibi küfür

[533] Askerî, *Ehâdîsu Ummi'l-Mü'minîn Aişe*, II, 172-180.
[534] Muhammed Cevat Mağniye, *eş-Şia fil-mizan*, s. 48 ; el-Akberi, *Evailul-mekalat*, s.118.
[535] Muhammed bin Yakup el-Küleyni, *Usulul-kafi*, h.328-329, Darul-mürteza Beyrut, t.1, h.1426-m.2005. I, 572-573.
[536] İmam Sadduk Ebu Cafer Muhammed bin Ali bin Hüseyin bin Babeveyh el-Kummi, *Kitabul-itikadat*, t. h.381, *Müessesetu imam hadi*, s. 343.

SONUÇ

Bu konunun sonunda sadece bu ilmi konuyu tamamlamamı muvaffak kılan Allah Teala'ya şükrediyorum ve bu konunun araştırma, ana kitaplara konulması ve her alanında kısa bir şekilde yazılmasını temenni ediyorum. Aşağıda bu konu ile alakalı önemli sonuçlar ve tavsiye edilenleri aktaracağız:

1. İfk hadisesi, İslam'ın suçlama, insanların namuslarını hedef alma ve iffetli mümin kadınlara iftira atmayı yasakladığını açıklamaktadır. Çünkü bunda o kişilerin namusuna ve ailesine zarar vardır.

2. Allah Teâlâ şeriat hükümleri ve güzel adabı açıklayan ayetler indirmiştir. Bu yüzden Allah Teâlâ'nın emirlerine uyup yasaklarından kaçınmak vaciptir.

3. Bu olay bela anında sabırda sebat gösterilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Nitekim bu olayda Efendimiz (sav), temiz eşi, sahabisi Hz. Ebu Bekir ve Efendimize ihanetle suçlanan Safvan bin Muattal ciddi bir sıkıntı çekmişlerdir. Ancak sabra yönelmiş ve sebat etmişlerdir. Ta ki Allah Teâlâ Hz. Aişe'nin beraatı ve nezaheti ile ilgili ayetlerle bir çıkış yolu gösterene kadar.

4. Bu olay iman ve kaderin bela ve musibet anında sabrın gerekçelerinden olduğunu ortaya koymuştur. Bu, işi Allah'a ısmarlamak, ona tevekkül etmek, Allah'a hüsnü zan beslemek ve ondan rahmet ve çıkış kapısı beklemek ile olur. Nitekim Allah sabredenlere sıkıntılardan sonra ferahlık, musibetten sonra afiyet, sıkıntıdan sonra rahatlık ve zorluktan sonra kolaylığı vaat etmiştir. Ayrıca Allah Teâlâ'nın vaadi uzun bekleme sonrasında olsa da gerçekleşmesi haktır.

5. Bu olay, haberlerin ve sözlerin yayılmamasından önce doğruluğunun araştırılmasının gerekli olduğunu teyit etmiştir. Mümine yakışan niyetini kontrol etmesi ve bir haberi yaymada ve söylemeden önce doğruluğu hakkında kesinlik kazanmasıdır. Bu şekilde iftira ve yalandan kaçınmalı ve insanların hüccetsiz bir şekilde namuslarına leke atmaktan kaçınmalıdır. Çünkü ifk ve yalan Allah'ın gazabına sebep olan büyük günahlardandır.

6. Bu musibet mümin saflarında gizlenen münafıkları ortaya çıkarmış ve toplumdaki tehlikelerini göstermiştir. Nasıl ki Abdullah bin Selül ve yanındaki münafıkların ve İslam'a ve peygambere komplo kurmak isteyenlerin yaptığı gibi.

7. İftira cezasının teşri'i ve Müslümanların namusunu korumadaki önemi büyüktür. Suçsuz olan birine zina suçlaması yapan kimse had cezasına çarptırılır. Bu da seksen kırbaçtır.

8. Bu olay, musibetin arkasında hayır olduğunu, her ne kadar dünyada zararı olsa da ahrette hayır olacağını ortaya koymuştur. Nice işler zahiren şer gibi görünürken birçok hayrı taşımaktadır. Bu, Allah tealanın hikmetindendir. Bunun delili şu ayettir:

(وَعَسَى اَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَى اَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ)[537]

"*Olur ki, bir şey sizin için hayırlı iken, siz onu hoş görmezsiniz. Yine olur ki, bir şey sizin için kötü iken, siz onu seversiniz. Allah bilir, siz bilmezsiniz.*"

وقوله: (فَعَسٰى اَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا)[538]

"*Eğer onlardan hoşlanmadıysanız, olabilir ki, siz bir şeyden hoşlanmazsınız da Allah onda pek çok hayır yaratmış olur.*"

9. Bu olayda Hz. Aişe'nin üstünlüğü ortaya çıkmıştır. Nitekim Allah Teâlâ onu atılan iftiradan kıyamete kadar tilavet edilecek ayetleri ile aklamıştır. Allah bununla onun derecesini yükseltmiştir. Şöyle diyordu: "Vallahi Allah'ın hakkımda vahiy indireceğini zannetmiyordum."[539] Bu yüzden, bu ayetlerden sonra onu suçlamaya devam eden Allah'ı yalanlamış olur, Allah'ı yalanlayan da kafir olur.

10. Bu olay her ne kadar insanların istekleri doğrultusunda olmasa da Allah'ın emirlerine itaat edilmesini açıklamıştır. Ayrıca kötülük yapsalar dahi Allah yolunda hicret edenler, fakirler, miskinler ve akrabaların nafakasının terk edilmemesini de açıklamıştır. Bize kötülük yapanı da affetmemizi teşvik etmektedir.

11. Bu olay, Efendimizin (sav) temiz eşlerini suçlamanın birinci derecede İslam'a zarar vermek olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca Efendimizin (sav) namusu ve şerefine zarar vermektir. Peygamberlik ailesinin, kötülük kokunun çıkmayacağı temiz ve iffetli bir aile olduğunu açıklamıştır.

12. Bu olay, Efendimiz (sav) ve eşlerinin dedikodulara bakmadan işlere hikmetle yaklaştığını göstermektedir. Bu yüzden, işlerimizde onlara uymamız gerekmektedir.

---

[537] Bakara 2/216.
[538] Nisa 4/19.
[539] *Sahihul Buhari*, Kitabul-meğazi, Babu hadisil-ifk, h.4141 s.1019; *Sahihu Müslim*, Kitabu tövbe, Babu hadisil-ifk ve kabuli tövbetil-kazıf, h.2770, s.1277.

13. Bu olay Efendimizin (sav) gaybı bilmeyen bir beşer olduğunu ispet etmiştir. Nitekim bir ay geçmesine rağmen olayın hakikatini bilmemiştir. Aksine istişare ediyor ve sahabelerine soruyordu. Şu ayet bunu desteklemektedir:

: (قُلْ اِنَّمَآ اَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَى اِلَيَّ اَنَّمَآ اِلَهُكُمْ اِلَهٌ وَاحِدٌ فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَآءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَل عَمَلاً صَالِحًا وَلاَ يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ اَحَدًا)[540]

"*De ki: "Ben de ancak sizin gibi bir insanım. (Ne var ki) bana, 'Sizin ilâh'ınız ancak bir tek ilâhtır" diye vahyolunuyor. Kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa yararlı bir iş yapsın ve Rabbine ibadette kimseyi ortak koşmasın.*"

14. Musibet anında Allah'tan yardım istemek. Hz. Aişe bu sıkıntıda Allah'a dua etmiştir.

15. Allah'ın temize temiz, kötüye kötü sünneti cereyan etmiştir.

16. Ayeti kerime başkalarına empati yaparak hüsnü zan beslemek gerektiğini açıklamaktadır. Çünkü iman, delilsiz ve şahitsiz bir şekilde kardeşinin namusuna zarar vermemeyi gerektirir.

17. Şeytanın adımlarına uymaktan nehyetmektedir. Çünkü o, insanları kötü ve çirkin işlere sokar.

18. Bu çalışma Şialığın gerçeğini ve Takiyye-ruca' gibi batıl inançlarını ve tehlikesini ortaya çıkarmıştır.

19. Bu çalışma aynı şekilde bazı Şiaların Kuran ayetlerindeki tahrifatlarını ve kitapta gelenleri yalanladığını da ortaya çıkarmıştır.

20. Bu çalışma bazı Şiaların Efendimizin hadislerinin sıhhatine leke atarak yalanladıklarını da ortaya koymaktadır.

21. Bu çalışma Hz. Aişe'ye olan öfkelerini de ortaya çıkarmıştır.

22. Bazı Şiaların münafıklığını, zahiren Müslüman gibi görünüp küfürlerini gizlediklerini de ortaya çıkarmıştır.

23. Bu çalışma bazı Şiaların kendi kitaplarında da çelişki ve ihtilafın olduğunu da ortaya koymaktadır.

24. Ehli sünnet, Mutezile, Haricilerin ve bir kısım Şii müfessirleri bu ayetlerin tefsiri ve sebebi nüzulü hakkında ittifak ettikleri de ortaya çıkmıştır.

[540] Kehf 18/110.

TAVSİYELER

1. Her eğitim düzeyinde bu meselenin küçük bir muhtasarının ders müfredatlarına konulup öğretilmesi.

2. İslam, Kuran, Efendimizin haremi ve temiz olan mümin eşlerine yapılan her abes müdahaleye karşılık vermek.

3. Sahihayn'de geçen bu kıssanın ve Hz. Aişe'nin beraatını açıklayan sebebi nüzulünün hakkında söylenen karalamalar ve iftiralara reddiyelerin devam etmesi.

4. Bu olay ve hadiseleri erken eğitim düzeylerine konulup, böyle öenmli bir konu hakkında bilgi sahibi olmanın amaçlanması.

5. Taze zihinlere musibetin manasını açıklamak ve bu gibi olaylarla karşılaştıklarında kalplerini sabır, rıza, kader ve kaza gibi şeylere alıştırmak.

6. Çocukları küçüklükten itibaren sıkıntılara tahammül edip, imanını ve Allah ile olan bağını ona dua ile sığınma şeklinde alıştırmak.

7. Allah'ın suçsuz bir kadını zina iftirası ile suçlamaya çalışan herkesin kazf cezası gibi cezalarının uygulanması.

8. Hz. Aişe gibi büyük bir örneğe hayatın her safhasında uymak.

9. Efendimize (sav) karşılaştığı musibetlere karşı sabrı ve olayları tam bir hikmet ve vakarla çözmesinde kendisine uyulması.

Bu araştırmamın sonunda Arşı Azim'in Rabbi olan Allah'tan (cc) beni Kerim Kitabı ve sadık ve emin olan Peygamberinin sünnetiyle amel eden kullarından eylemesini istiyorum. Aynı şekilde şükreden, sabreden ve kaza ve kaderin razı olan kullarından eylesin. O ne güzel Mevla ve ne güzel yardımcıdır. Efendimiz Muhammed'e (sav) âline ve ashabına salât ve selam olsun.

KAYNAKÇA

Kuran-ı Kerim.

Abdulcabbar, İmaduddin Ebî Hasan b. Ahmed. (1329). Tenzihul-Kur'ân anil-metain. Mısır.

Abdullatif el-Hatib. (m.2002-h.1422). Mucemul-kıraat. ys.: Daru sadeddin.

Ahmed bin Hacer el-Heysemi el-Mekki. (2003). es-Sevaikul-muhrika fir-reddi ala ehlil-bidai vez-zindika. İstanbul: Mektebetul hakika.

Akberi, Ebu'l-Beka' Abdullah b. Hüseyin. (by.). et-Tibyan fi i'rabi'l Kur'an.

Akberi, El-Müfit Muhammed bin Muhammed bin Numan bin Muallim Ebi Abdillah Bağdadi. (by.). Evailul-makalat.

Akiki, Nüceyb/Necîb.(1964). el-Müsteşrikun. Mısır: Darul-mearif.

Albani, Muhammed Nasiruddin. (2002). Silsiletul ehadis ed-daifa vel-mevdua. Riyad: Mektebetul maarif ven neşr.

Albani, Muhammed Nasiruddin. (2002). Silsiletul ehadis es-sahiha. Riyad: Mektebetul maarif ven neşr.

Alûsî, Ebu'l-Fadl Şihabuddin Seyyid Mahmud el-Bağdadî. (by.). Ruhu'l meani fi tefsiri'l Kur'âni'l-Kerim ve's sebi'l mesani. Beyrut: İhyau't turasi'l arabi yayınevi.

Amili, Ali el-Korani. (h.1430m.2009). Es-siretun nebeviye bi-rivayeti ehli beyt. Beyrut: Darul-mürteza.

Askerî, Ebû Hilal. (b.y). el-Furuku'l-lügaviyye. ys.: el-İlmu ve's-sekâfetu yayınevi.

Askeri, Mürteza. (h.1425). Ehadisu ümmül-müminin Aişe. Beyrut: Menşuratu külliyeti usulud din.

Ayyâşi, Ebû Nadir Muhammed b. Mesud. (1421 h.). Tefsir el-Ayyâşi. ys.: Müessesetü bi'se.

Bahrani, Haşim Hüseyni. (1417 h.). El-burhan fi tefsiri Kur'ân. ys.: Müessesetü bi'se.

Beğavi, Ebu Muhammed el-Hüseyn bin Mesud. (by.). Tefsiru'l Beğavi Mealimu't tenzil. Riyad: Tayyibe yayınevi.

Benna, Ahmed bin Muhammed. (1987). İthafu fudalai beşer bil kıraati erbaa aşera. ys.: Mektebetu külliyyati ezheriyye.

Beydavi, Nasıruddin Ebu'l Hayr Abdullah bin Ömer bin Muhammed eş-Şirazi eş-Şafii. (by.). Envaru't tenzil ve esraru't te'vil, tefsiru'l Beydavi. et-Beyrut: Turasu'l Arabi yayınevi.

Bintuş-Şâtî, Aişe Abdurrahman. (1399h.1979m.). Nisau'n nebi. Beyrut: el-kitabu'l arabi yayınevi.

Bodley. Er-resulü hayatu Muhammed. Mısır: mektebetu mısır.

Brockelmann, C. (by.). Tarihu şuubil-İslami. Beyrut: Darul-ilim lil-melayin.

Buharî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail. (2002). Sahihul Buhari. Beyrut: İbni Kesir yayınevi.

Bursi, Recep. (by.). Meşariku envaril-yakin fi-esrari emiril-müminin. Lübnan: Müessesetü alemi.

Buyud, Şeyh İbrahim b. Ömer. (by.). Kitabu tefsiri sureti nur. ys.

Ebû Amr Osman b. Said ed-Dânî. (2005). Cemiul-beyan fi kıraati seba el-meşhur. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmiye,

Ebû Bekr Ahmed b. Muhammed b. Harun b. Yezid el-Hilal. (1989). Es-sünne. ys.: Dârur-raye.

Ebu Cafer Ahmed bin Muhammed bin İsmail en-Nahhas. (2008). İ'rabu'l Kur'an. ö. 338h. Beyrut: El-marife yayınevi, 2. Baskı.

Ebu Davud Süleyman b. el-Eş'as es-Sicistânî. (b.y). Sünenu Ebi Davud. Riyad: el-Mearif kitabevi.

Ebû Feth Osman b. Cini. (by.). El-muhtesep fi-tebyini vucuhi şevazil kıraat vel-izah anha. ys.

Ebu Hamid Muhammed el-Makdisi. (1983). Risaletun fir-Reddi ala Rafiziyye. ys.: Daru selefiyye hint.

Ebu Hayyan, Muhammed bin Yusuf el-Endelusi. (1413h.-1993m.). Tefsiru'l Bahri'l muhit. ys.: El-kutubu'l ilmiyye yayınevi, 1. Baskı.

Ebû Kasım Abdurrahman b. Abdullah b. Muhammed el-Cevheri. (1997). Müsnedu muvatta. ys.: Dârul-garbil-İslami.

Ebû Muhammed Abdurrahman b. Ebi Hatem er-Râzî. (2002). Adabu Şafii ve menakibuhu. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmiye.

Ebu Muhammed el-Hüseyni. (1993). Evcezul-hitap fi-beyani mevkifi Şia minel-ashab.

Ebu's-Suud, Muhammed b. Muhammed el-Ammarî. (by.). Tefsiru Ebi's-Suud el-musemma irşadu'l akli's selim ila mezaya'l Kur'âni'l-kerim, Beyrut: İhyau't-turasi'l-arabi yayınevi.

Eşkar, Muhammed Süleyman Abdullah. (1428h.2007m.). Zübdetu't tefsir bihamişi Mushaf'ı medineti'l münevvera.

Feyruzabadi, Muciddin Muhammed bin Yakub. (1998). El-kamusu'l muhit.

Hâkim, Ebû Abdullah Muhammed b. Abdullah en-Nisaburî. (2002). el-Mustedrek ala's sahihayn. Beyrut: el-Kutubu'l ilmiyye yayınevi, 2. Baskı.

Halid b. Fehd el-Kuleyb el-Muğira. (by.).Ayâtu hadisetu el-ifk.

Halid bin Muhammed el-Hafız. (1424h.2003m.). Es-seyyide Aişe binti Ebi Bekr es-Sıddık. Suudi Arabistan: er-Rummanu'l Medineti'l Munevvera yayınevi.

Hassan bin Sabit. (1414h.1994m.). Divanu Hassan bin Sabit, Beyrut: el-Kutubu'l ilmiyye yayınevi, 2. Baskı.

Heysemi, Nureddin Ali bin Ebi Bekr. (by.).Mecmeu'z zevaidi ve menbeu'l fevaidi. Beyrut: El-kitabu'l arabi yayınevi.

Huvvari, Hûd b. Muhakkem. (1990). Tefsiru kitabillahil aziz. Beyrut: Dâru garbil-İslami.

İbn Atiyye, Ebu Muhammed Abdülhak el-Endelusî. (by.). Tefsiru İbn Atiyye el-muharrerul-veciz fi tefsiri'l kitabi'l aziz. ys.: İbnu Hazm yayınevi.

İbn Cevzi, Ebu Hayr Muhammed bin Muhamed Dımeşki. (1883). En-neşru fil-kıraatil aşr. Beyrut: Daru kütübil ilmiye.

İbn Ebi Hadid. (by.). Nehcul-belağa. Beyrut: Daru ihyai kütüb arabiyye.

İbn Hacer el-Askalani, Ahmed bin Ali. (by.). Fethu'l Bari bi şerhi Sahihil Buhari. ys.: es-Selefiyye kitabevi.

İbn Hacer, Şihabuddin Ahmed bin Ali bin Muhammed bin Muhammed bin el-Askalani eş-Şafii. (1853). El-İsabe fi temyizi's sahabe. ys.

İbn Hazm, Ebu Muhammed Ali b. Ahmed b. Said el-Endulusî. (2002). Cevamiu's sireti'n nebeviyye. Beyrut: Dâru'l-kutubi'l-ilmiyye.

İbn Hazm, Ebu Muhammed Ali bin Ahmed. (1996). El-fasl fil-mileli vel-ehvani ven-nihel. Beyrut: Dâru'l-cebel.

İbn Hişam (ö.213). (1410h.1990m.). Es-siretu'n nebeviyye. Beyrut: el-kitabu'l arabi yayınevi, 3. Baskı.

İbn Kayyim el-Cevziyye, Şemsuddin Ebu Abdullah Muhammed bin Ebi Bekr ez-Zeri' ed-Dımeşki. (1418h.1998m). Zadu'l mead fi hedyi'l ibad. ys.: 3. Baskı.

İbn Kesir, Ebu'l-Feda İsmail. (1399-1400h.). el-Fusûl fi sireti'r-resul. Medine: et-Turasu'l Medineti'l munevvera.

İbn Kesir, Ebu'l-Fida İsmail b. Ömer el-Kureşî ed-Dımeşkî. (1997). Tefsiru'l-Kur'âni'l-azim. Riyad: Tayyibe yayınevi.

İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezid el-Kazvinî. (by.). Sünenu İbn Mâce. Riyad: el-Maarif kitabevi.

İbn Manzur, Ebu'l-Fadl Cemaluddin Muhammed b. Mükrim el-Ifrikî el-Mısrî. (b.y). Lisanu'l Arab. Beyrut: es-Sâdır yayınevi.

İbn Teymiyye, Takiyyuddin Ebu Abbas Ahmed bin Abdulhalim bin Abdusselam el-Harrani ed-Dımeşki. (by.). Es-sarimul-meslul ala şatimir-resul.

İbnu'l-Arabî, Ebû Bekr Muhammed b. Abdullah. (2003). Ahkamu'l Kur'an, Beyrut: el-Kutubu'l ilmiyye yayınevi, 3. Baskı.

İbnul Cevzi, Ebu'l-Ferec Cemaluddin Abdurrahman b. Ali b. Muhammed el-Kuraşi el-Bağdadi. (2002). Zadul Mesir fi't-tefsir. ys.: İbn Hazm yayınevi, 3. Baskı.

İbnul Esir, İzzuddin Ebi'l Hasen Ali bin Muhammed el-Cudri. (1433h.2012m). Usdu'l ğabe fi marifeti's sahabe. Beyrut: İbn Hazm yayınevi, birinci baskı.

İsfihani, er-Rağib. (2009). Müfredatu elfazi'l Kuran, Dımeşk: el-Kalem yayınevi.

Kannucî, Ebu't-Tayyib Sıddık b. Ali el-Hüseyni el-Buhari. (1992). Fethu'l beyan fi makasidi'l Kur'ân. Beyrut: el-Asriyye.

Kufi, Ebu Abbas Ahmed bin Ali bin Ahmed bin Abbas en-Necaşi el-Esedi. (1418). Ricalu Necaşi. ys.: Müessesetü neşri İslami.

Kummî, Ebû Hasan Ali b. İbrahim. (b.y). Tefsiru Kummî. Kum/İran: Daru kitab, 3.Baskı.

Kummi, Sadduk Ebu Cafer Muhammed bin Ali bin Hüseyin bin Babeveyh. (1381 h.). Kitabul-itikadat. ys.: Müessesetu imam Hadi.

Kurtubî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr. (2006). el-Camiu li ahkâmi'l Kur'ân. ys.: er-Risale.

Küleyni, Muhammed bin Yakub. (h.1426- m.2005). Usulul kafi. Beyrut: Darul-mürteza.

Mağniye, Muhammed Cevad. (by.). Eş-Şia fil-mizan. ys.: Daruş-şark.

Mağniye, Muhammed Cevat. (1409h). Tefsiru kaşif. Beyrut: Darul-envar.

Mahalli, Celaluddin Muhammed bin Ahmed bin Muhammed (ö.791-864h.), Celaluddin Abdurrahman bin Ebu Bekr es-Suyuti (ö.741-911h.). Tefsiru'l Celaleyn. Beyrut: İbn Kesir yayınevi.

Makdisi, Ebu Muhammed Abdu Fenni b. Abdul-vahid b. Ali b. Surur. (2005). Hadisul-ifk. ys.: Gires yayınevi.

Merkezu'l buhus ve'd dirasat. (2005). Şezyu'l yasemin fi fedaili ümmehati'l müminin. Kuveyt: ys.

Mevla Muhsin, Feyzul-kaşani. (1379 h.). Tefsiru safi. Tahran: Mektebetu sadr.

Mubarekpuri, Safiurrahman. (by.). Er-rahiku'l mahtum. ys.: İhyau't turas yayınevi.

Muhammed Hüseyn Fazlullah. (h.1419-m.1998). Tefsirun min vahyillah. Beyrut: Darul melak.

Muhsin Emin. (h.1403-m.1983). Ayanu Şia. ys.: Daru mearif.

Nedvi, Seyyid Süleyman. (2003). Siretu's seyyide Aişe ummi'l müminin. Dımaşk: el-Kalem yayınevi.

Nisâburî, Ebû Hasen Muslim b. Haccac el-Kuşeyri. (2006). Sahihu Müslim. ys.: Tayyibe yayınevi.

Sa'di, Abdurrahman bin Nasır. (1422h.2002m.). Teysiru'l kerim er-rahman fi tefsiri kelami'l Mennan. Riyad: es-Selam basın dağıtım yayınevi, 2. Baskı.

Sadduk. (2006). İlelü şerai silve ehli beyt. Beyrut: Darul-mürteza.

Se'lebi, İmam Ebu İshak Ahmed. (2002). El-keşfu ve'l beyan bi tefsiri's Se'lebi. Beyrut: İhyau't turais'l arabi yayınevi, 1. Baskı.

Sealibi, Abdurrahman bin Muhammed bin Mahluf Ebu Zeyd el-Maliki. (1997). Tefsiru's Sealibi el-cevahiru'l hısan fi tefsiri'l Kur'an. Beyrut: İhyau't turasi'l arabi yayınevi, 1. Baskı.

Semîn el-Halebî, Ahmed b. Yusuf. (b.y). ed-Durru'l-mesûn fi ulûmi'l kitabi'l meknûn. Dımeşk: Dâru'l-kalem.

Seyyid Abdullah Şiber. (1418-1997). Hakkül-yekin fi ma'rifati üsulid din. Beyrut: ys.: 1.baskı.

Seyyid el-Cumeyli. (by.). Nisau'n nebi. Beyrut: el-Hilal yayınevi.

Sıbai, Mustafa. (by.). El-istişrak vel-müsteşrikun, Ma lehum ve ma aleyhim. ys.: Daru verrak el-mektabul-islami.

Şenkiti, Muhammed Emin bin Muhammed Muhtar. (1426h.2005m.). Tefsiru'l Kur'ani bi'l Kur'ani min edvai'l beyan. Riyad: el-Fazile yayınevi, 1. Baskı.

Şevkani, Muhammed bin Ali bin Muhammed. (1428h.2007m.). Fethu'l kadir. Beyrut: El-marife yayınevi, 4. Baskı.

Şirazi, Nasir bin Ali bin Muhammed bin Ebi Abdullah ibni Ebi Meryem. (by.). El-mudih fi vucuhu kıraat ve ileliha.

Şirazi, Nasir Mekarim. (1426 h.). El-emselu fi tefsiri kitabillahi münezzel. İran: Matbaatu Süleymanzade.

Taberânî, Ebu'l-Kasım Süleyman b. Ahmed. (by.). el-Mu'cemu'l-kebir. Kahire: İbnu Teymiyye kitapevi.

Taberi. (1994). Camiu'l beyan an te'vili âyi'l Kur'an. Beyrut: er-Risale kurumu, 1. Baskı.

Tabresi, Ebu Ali el-Fazl bin Hasan. (2006). Mecmeul beyan fi tefsiril Kuran. Beyrut: Darul-mürteza.

Tebatebai, Muhammed Hüseyin. (h.1417.m.1997). El-mizan fi tefsiri Kuran. Beyrut: Müessesetu a'lemi.

Tehanevi, Muhammed Ali. (1996). Keşşafu ıstılahatil funun vel-ulum. Lübnan: Naşir mektabetu.

Tirmizi, Muhammed bin İsa bin Sevre. (by.). Sünenu't Tirmizi. Riyad: el-Maarif kitabevi, 1. Baskı.

Tûsî, Ebû Cafer Muhammed b. Hasan. (by.). et-Tıbyan fi tefsiri Kur'ân. Beyrut: Dâru ihyaut turasil arabi.

Vâhidî, Ebu'l-Hasen Ali b. Ahmed. (1991). Esbabu nuzuli'l Kur'ân, Beyrut: El-kutubu'l ilmiyye yayınevi.

Yahya Murad. (by.). Mu'cemu esmai müsteşrikin.

Zakzuk, Mahmud Hamdi. (by.). El-istişrak vel-halfiyye el-fikriyye lis-sıra el-hadari. ys.: Darul-mearifil-islami.

Zehebi, İmam Şemsuddin Muhammed bin Ahmed bin Osman. (by.). Siyeru A'lami'n nubelai. ys.: Müessesetu'r risale.

Zemahşerî, Ebu'l-Kasım Carullah Mahmud b. Ömer el-Havarizmi. (2009). Tefsiru'l-Keşşâf. Beyrut: el-Marife yayınevi, 3. baskı.

Zerkeşi, Bedruddin. (1390-1970). El-İcabe li iradi ma istedrekethu Aişe ala's sahabe.

Zeyneddin Ebu Muhammed Ali bin Yunus el-Amili en-Nebati el-Beyadi. (h. 877). Es-sıratul-müstekim ila müstehikki takdim. ys.: el-mektebetul-mürtedeviyye.

Zuhri, Muhammed bin Sa'd bin Muni'. (1421h.2001m.). Kitabu tabakati'l kebir. Kahire: el-Hanci kitapevi, 1. Baskı.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	RABİAH MOHAMMED MİLAD
Doğum Yeri Ve Yılı	Tripoli, 1987
Medeni Hali	Evli
Yabancı Dili	Türkçe
E- Posta	Rabiahmilad@gimal.com
Eğitim Durumu	
Lisans	Tripoli Üniversitesi Eğitim Fakültesi İslam Araştırmaları Kısmı
Mesleki Deneyim	Gösterici